

ની
ત
ર
તી
સાં
જ

સરયૂ દિલીપ પરીખ

ESSENCE OF EVE

Saryu Parikh

*Paintings by
Dilip Parikh*

વતન ભાવનગરે મીઠો વાસ
'ગંગોત્રી' મુજ મૈયર આવાસ
હરિભાઈ પ્રમાણિક પિતા
કવિયેત્રી ભાગીરથી માતા
ગૌરવ લઉ મુનિભાઈ બ્રાતા
કલાકાર દિલીપ જીવનસાથી
બાળકો બે પ્રભુની કૃપાથી
અમેરિકામાં વર્ષોના વાસી
આધ્યાત્મિક જ્ઞાનનાં પિપાસી
સંગીત સાહિત્યના મીમાંસી
સરયૂ પરીખ.

My Life

*The magnificent journey
of many medley moments,
Each pretty pulse
has its own special comment.*

*The loyal good relations
are my strength and treasure,
The wily vibrations
always taught me a lesson.*

*The pure precious feelings
when love flows freely,
Breaking lines of mines
and submerging serenely.*

*Two friendly worlds, a rainbow arc,
I share the words of deep delight
The song of life, my grateful heart,
Simply follows the guiding light.*

www.saryuparikh.gujaratisahityasarita.org

www.saryu.wordpress.com

Saryu Mehta-Parikh:

I was born and raised in Bhavnagar, Gujarat State, India, surrounded by poets in the family. In 1969, I married Dilip, a physicist, artist and Hindustani classical music lover. My poems are the result of our spiritual studies and of the encouragement of The Gujarati Sahitya Sarita of Houston. We are blessed with two children and four grandchildren.

Education: Masters in Botany

saryuparikh@yahoo.com

Phone# 512-712-5170

Dilip Parikh: hdhp@yahoo.com

Saryu Dilip Parikh: 13221 Mesa Verde Dr.; Austin, Texas 78737. USA.

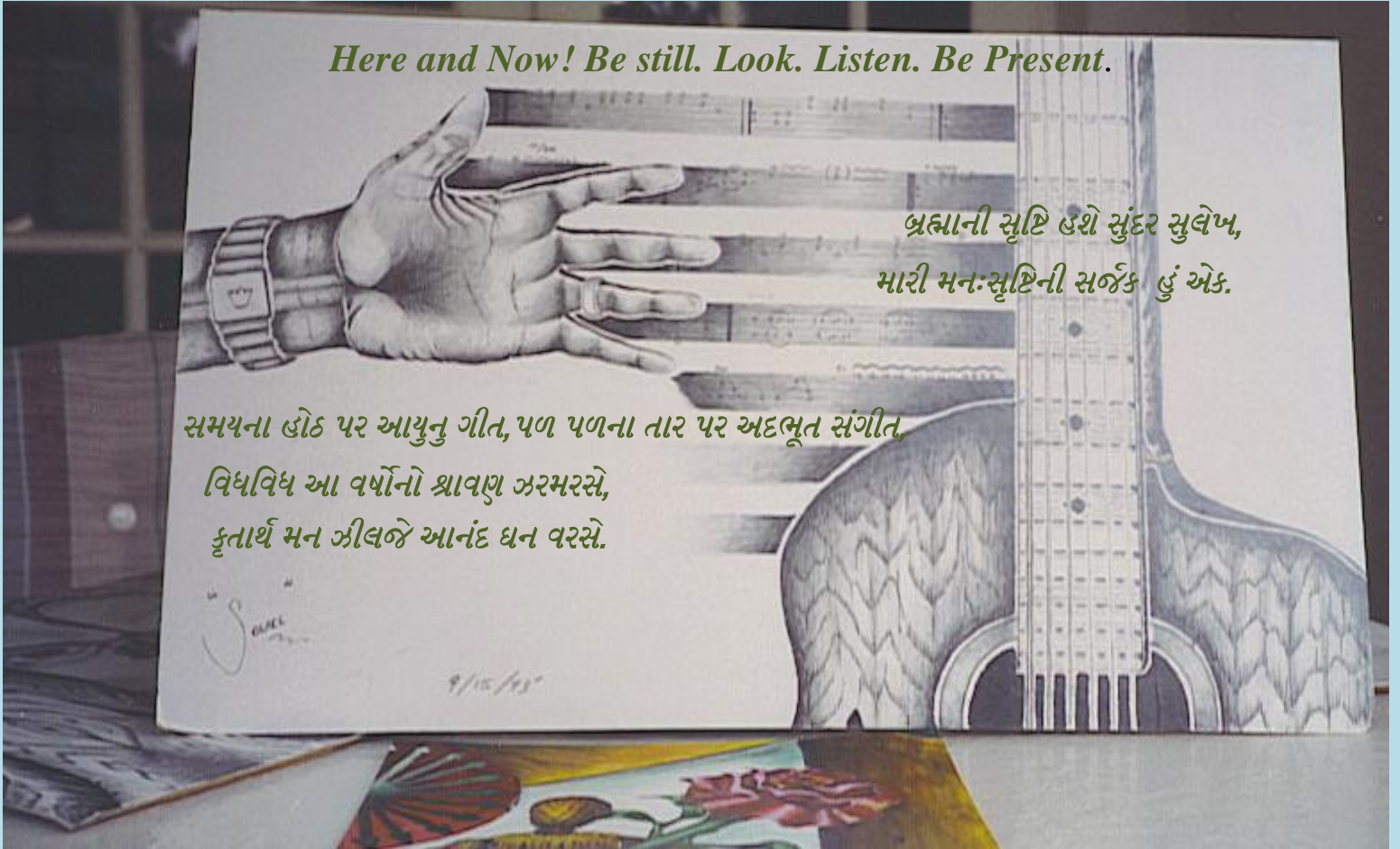
નીતરતી સાંજ

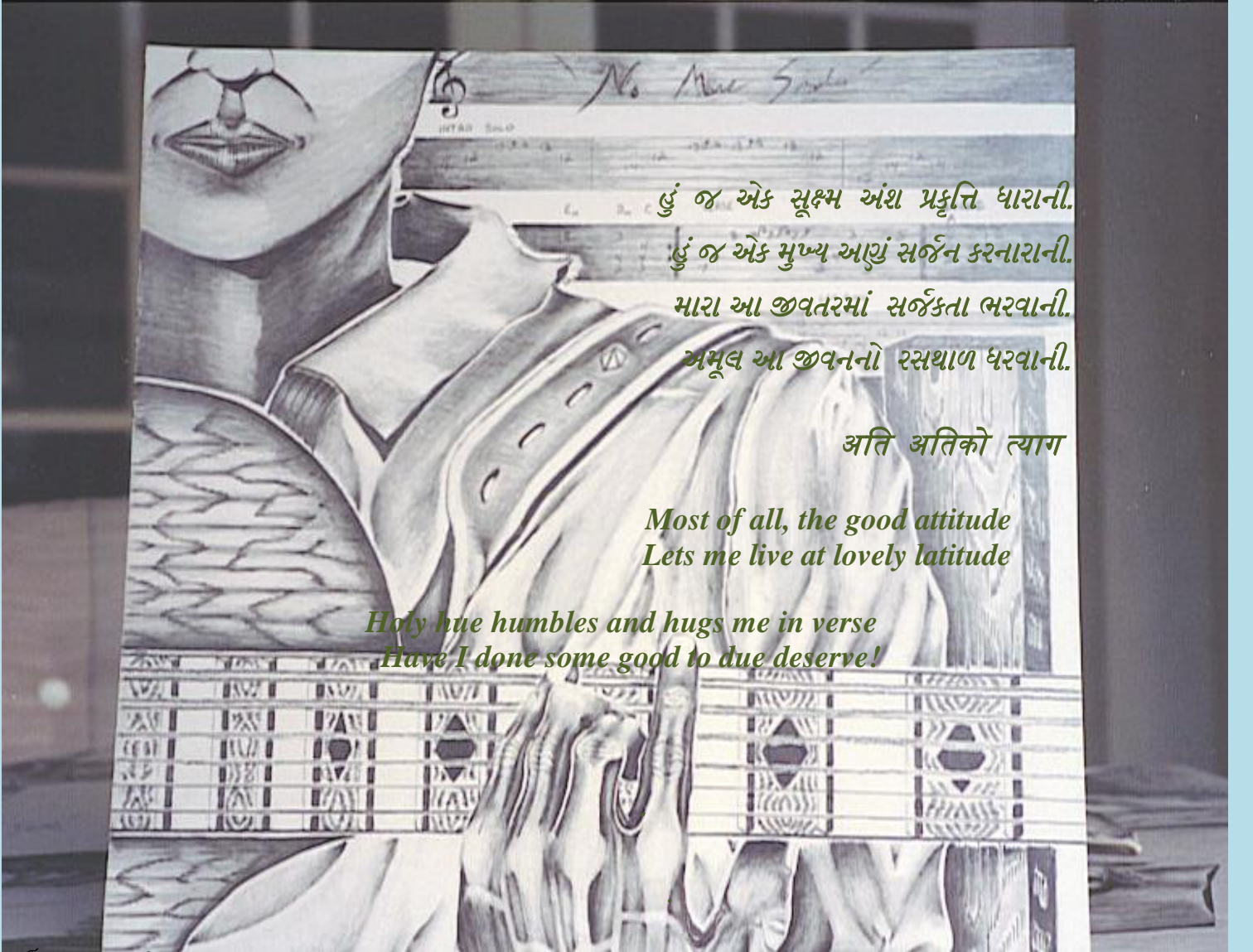
ગુજરાતી, હિન્દી તથા અંગ્રેજીમાં.... કાવ્યો, અનુભવો, વાર્તા

સરયૂ પરીખ

દિલીપ પરીખના ચિત્રો

Essence of Eve Poems and more, in English, Gujarati, Hindi
Saryu Parikh Paintings by Dilip Parikh

Drawings by Samir

હું જ એક સૂક્ષ્મ અંશ પ્રકૃતિ ધારાની.
 હું જ એક મુખ્ય આણું સર્જન કરનારાની.
 મારા આ જીવનમાં સર્જકતા ભરવાની.
 અમૂલ્ય આ જીવનનો રસથાળ ધરવાની.

અતિ અતિકો ત્યાગ

*Most of all, the good attitude
 Lets me live at lovely latitude*

*Holy hue humbles and hugs me in verse
 Have I done some good to due deserve!*

વતનમાં જ્યારે કે'તા કે, "ભાવનગરના મહેતા"
 વતનવાસીઓ ઘણુંય સમજે, જરાક અમથું કહેતા.
 પણ, પરવતનના પરલોકી ના કેમે કાંઈ સમજતા;
 થાકી હું તો બહુ સમજાવી પરિચય દેતા દેતા

CREATIVE *COLLECTION*

1. Painting	21. Let Go..	41. Director
2. નીતરતી સાંજ	22. સંતાનને	42. મલ્હાર
3. મૌનનો ગુંજારવ	23. Ava Parikh	43. Painting-Choice
4. ફૂંપળ	24. Wonderful	44. સંમતિ લગન
5. Stages of Ages	25. અંતરશત્રુ	45. Choice marriage
6. ઉંમર ઉંમરના ઓજસ	26. હળવું ફૂલ હેયુ	46. નિખાલસતા
7. કર્મકા મર્મ	27. કર્તા	47. રૂક્ષતા
8. કર્મનો મર્મ	28. Painting-Sujata	48. પ્રેમ અને મોહ
9. ગીતાના પાત્રો	29. અવહેલના	49. દીકરીને ખોળે
10 Must Have..	30. અવહેલના	50. Joy
11. અજંપાનો તાગ	31. Helping Hand	51. બાલહાસ્ય
12. Painting-Village	32. A Survivor	52. બાંધછોડ
13. વાસના	33. Painting-Smile	53. ઝરમર
14. મન મૂકીને	34. Smile Again	54. ચિત્તશાંતિ
15. Painting-Fantasy	35. હસી ફરી	55. ગુંજન
16. Fantasy	36. Realize	56. સંતોષ
17. માફી	37. અનુભૂતી	57. બરફનાં ફૂલ
18. દીકરી	38. Magical Moments	58. અપેક્ષા-એક ડગલુ..
19. દિવાળીનો મર્મ	39. ચંદ્રમા	59. હળ્ય હૂએ
૨૦. શિધિ-સિધિ	40. માનવકષ્ટપૂતળી	60. Painting-insight

61. હુલ્લુ હૂઝે	86. Rakhi	111. Give Receive
62. Teenage Son	87. રક્ષાબંધન	112. જીવનનો હેતુ
63. ઠોકર	88. મામી	113. માનવ એકતા
64. સંબંધો	89. ભાભી	114. Alone
65. બોલસખી	90. એક ચૂમી	115. એકલા
66. Painting-Harmony	91. a KISS	116. અધ્યાત્મ
67. દસકામાં વિભાજન	92. સાસુ	117. અધ્યાત્મ
68. Nature	93. Mother-In-Law	118. કરણી ભરણી
69. સ્વભાવ	94. પ્રાર્થના	119. પૂર્વગ્રહ
70. Heavenly Recipe	95. પ્રાર્થના	120. મૂંઝવણ
71. The Rulers	96. આશાપંખી	121. માધવ હસતા
72. અનુકંપાના આંસુ	97. Painting-Partygirl	122. Salt and Cinnamon
73. Tears Of Compassion	98. વિચાર વમળાટ	123. અંજલી
74. સુફીયા અંજલી	99. વાસના	124. યાદ ન કરાવ
75. Sufiya Anjali	100. તમસ રજસ સત્વ	125. એક વેંત ઊંચી
76. બાલનંદન	101. નજર	126. એપ્રિલ ફૂલ
77. Innocence	102. અતિ સદા વર્જયેત	127. કાચનું મંદીર - KaachnuMandir
78. The Rulers	103. અતિ	128. મનઝૂલો- MoodSwing
79. સંભાળજો	104. જાગૃતિ	129. અંજુના પગલાં
80. તસ્વીરો	105. The Present Moment	130. Shadow In Mist
81. Painting-Portrait	106. Painting-Krishnalila	131. Essance Of Eve
82. બે પેઢીનું અંતર	107. કૃષ્ણલીલા	132. પૂર્ણવિરામ
83. બુચના ફૂલ	108. Solace	Paintings
84. Urvashi	109. સમજવું	My Experiences
85. અશ્રુબિંદુ	110. દાન અને સ્વીકાર	Comments-પ્રતિભાવ

અસ્મિતા

કલા, કવિતા અને સંગીત જીવનમાં શ્વાસ લેવા સમાન
માતા, મામા, શ્વસુર, ભાઈઓએ આપેલો મબલખ રસાસ્વાદ
અને જીવનસાથીનો અધ્યાત્મિક કલાસંગીતથી ગુંજતો સહવાસ
અમારા જ્ઞાની, સાહિત્ય અને કલા રસિક સ્વજનોના આશીર્વાદ અને પ્રોત્સાહનથી,
સહજ સરળ વહેતી સર્જન સરવાણી, પરમ કૃપાળુના ચરણોમાં.

***"In your light I learn how to love
In your beauty how to make poems***

***You dance inside my chest
where no one sees you***

***But, sometimes I do
and that sight becomes this art..." Rumi***

માતા કેરા ત્યાગ સમર્પણ, કદર કરે અવિનાશી,
આશિષ વર્ષણ ફૂલ પ્રસાદી, પુત્રી ખ્યારી આપી.

from His hand

two flowers in my lap,

a darling daughter

and a gifted son .

Editing help by Sangita Parikh-Rahman

Pencil sketches by Samir Parikh

નીતરતી સાંજ

ગાજવીજ અને વરસાદ. રાહ જોતી નજર બારણે જઈ જઈને અથડાય. અંતે ટપ ટપ ટીપાનો ગમતો અવાજ.

નીતરતી સાંજ

આતુર આંખો રે મારી બારણે અથડાય,
વાટે વળોટે વળી દ્વારે અફળાય.

ગાજવીજ વર્ષા ને વંટોળો આજ,
કેમ કરી આવે મારા મોંઘેરા રાજ!

અરો! થંભોને વાયરા આગંતુક આજ,
રખે એ ન આવે તમ તાંડવને કાજ.

મૌન મધુ ગીત વિના સંધ્યાનુ સાજ,
ઉત્સુક આંખોમાં ઢળે ઘનઘેરી સાંજ.

વિખરાયા વાદળા ને જાગી રે આશ,
પલ્લવ ને પુષ્પોમાં મીઠી ભીનાશ.

ટપ ટપ ટીપાથી હવે નીતરતી સાંજ,
પિયુજના પગરવનો આવે અવાજ.

મૌનનો ગુંજરવ

લાંબા સથવારાનો શાંત એ સંવાદ
નીરવ, ના નાદ તોય સુણું એનો સાદ

મંજુલ એ પ્રેમરાગ કેટલીયે રાત
રસિલી લય રચના અનેક વિધ વાત

કોઈ દિન લાગે અતિબોલ ને વિવાદ
અબોલાની આડ હાર જીતની ફરિયાદ

તીનતારા ગુંજનમાં ભળે નવા સૂર
ક્લરવ ને કલબલમાં અટવાતા સૂર

સંધ્યાની છાંયડી ને મીઠો મનરવ
તારો ને મારો આ મૌનનો ગુંજરવ

અન્યના બાંધેલા માળખામાં, કવિતા પૂરવી ગમતી નથી,
અમે તો ડોલન શૈલીના અનુરાગી, દલપત છંદબંધી ગમતી નથી.

કૂંપળ

કરમાતી વાસંતી વેલ હાય! મારી ધીરજ ખૂટી.
જીવન ને મૃત્યુના ઝોલામાં,
હાશ! આજ કૂંપળ ફૂટી.

ઓચિંતા એક દિન દીઠી ને મરડીને યાદ મીઠી ઉઠી.
વાવેલી બાપુએ જતનથી,
ને વીરાએ નીરથી સીંચેલી.

કોમળ કલાઈથી ઝૂલાવી ફૂલો હું વીણતી ગુલાબી.
અદકા આનંદથી ગુંથેલી,
તરસુ પળ પામવા વિતેલી.

કાળજી કરીને એને કાપી,
ભાવેણી ભગિનીએ આપી.
વાવી, વિલસી, પણ શિશિરે સતાવી,
મુંજતી શરમાતી જાય એ સૂકાતી.
પણ આજ,
પ્રીતમના મોંઘેરા વેણ સમી,
હાશ! નવી કૂંપળ ફૂટી.

Stages of Ages

*Sweet little baby climbs in the tub,
Frolicking splashing the water around,
Giggling screeching expresses her joy,
Mom applauds, "What an achiever!"*

*Energetic youth, climbing a peak,
Marvelous mystic wonderful slick,
Shouts and screams with exuberant joy,
The world applauds, "What an achiever!"*

*Precious and poised mounting the stage,
Holds a trophy for unique courage,
Cheers and praise sharing the joy,
The people applaud, "What an achiever!"*

*Old and fragile climbs the wheelchair,
Glides to do her menial chores,
Song of age on the lips of time,
Spouse applauds, "What an achiever!"*

*Stages of ages have their own milestones,
Blessed hearts cherish all time-turns.*

=====

ઉંમર ઉંમરના ઓજસ

પાપા પગલીને વળી પાણીનો હોજ
છબછબીઆ કિલકારી અલૌકિક મોજ
મુદિત મન માનુ, "અહો! મારા ખ્યાર,
જોઈ લો, છે ને અજબ હોશિયાર!"

મહત શ્વેત શિખરે આરોહણ આજ
ચઢતી યુવાની અલબેલો અંદાજ
વિશ્વ એમ બોલે, "વિજયી બલવીર,
જુઓ આજ ઉભો અજબ હોશિયાર!"

રંગમંચ શોભાવે લેતો ઈનામ
વખાણે વધાવે કર્યુ સેવાનુ કામ
સદભાવી બોલે, "દયાળુ દિલદાર,
જુઓ આ આદર્શ અજબ હોશિયાર!"

દસ કદમ ચાલીને આવે અંહી આજ
અધિકતમ આયુ તોયે હરે ફરે આજ
સાથી સમ બોલે, "ઘૈર્યવાન યાર,
જુઓ આ મક્કમ અજબ હોશિયાર!"

સમયના હોઠ પર આયુનુ ગીત
પળ પળના તાર પર અદ્ભૂત સંગીત
વિધવિધ આ વર્ષોનો શ્રાવણ ઝરમરસે
કૃતાર્થ મન ઝીલજે આનંદ ઘન વરસે

कर्म का मर्म

कर्म का मर्म, मर्म से धर्म, धर्मसे नीतिको समजे,
कर्म अकर्म विकर्म संगमे, सुकर्मकी रीति आ समजे.

रोज रोजकी रटमें भर दे शुद्ध भाव सच्चाई,
कामकाज और फर्ज-कर्जमे आ जाये अच्छाई.

सत संसारमें जीते जीते संतकी पदवी पाते,
सुखचैनमे रहते हुए भी जनकराज कहेलाते.

यम नियमके दस साधन हम मातपितासे सीखें,
समभाव समतोलन भक्ति गुरु कृपासे पायें.

श्यामकी गीता दीपक मेरा घन अंधार हटाये,
राम और सीता हाथ थाम कर, सरयू पार कराये.

=====

दुबिधा दुरमति अरु चतुराई. जनम गयो नर बीरा रे.
कहे 'कबीर' चरनन चित राखो, ज्यों सूई में डोरा रे.

કર્મનો મર્મ

કર્મનો મર્મ, મર્મથી ધર્મ, ધર્મથી નીતિ હું સમજી
કર્મ અકર્મ વિકર્મની સાથે સુકર્મની રીતિ હું સમજી

રોજ રોજની રટમાં જો હું, શુધ્ધભાવ ભરી રાચું
કામકાજ ને ફરજ કરજમાં, કરી શકુ હું સાચું

સત્-સંસારમાં જીવી રહીને, સંતની પદવી પામું
સુખચેનમાં રહ્યા છતાંયે, જનકરાજ કહેવાવું

યમ નિયમના દસ સાધનો, માતપિતાથી શીખી
સમભાવ સમતોલન ભક્તિ, ગુરુકૃપાથી પામી

શ્યામની ગીતા દીપક મારો, ઘન અંધાર હટાવે
રામ ને સીતા હાથ ઝાલીને, સરયૂ પાર ઉતારે

કર્મ કરું અધિકારથી, નિષ્કામી કર્મ ઉમંગ.
તૃપ્ત અખંડ અનંતથી, નિર્મળ નરવો સંગ.

ભગવત્ ગીતાના પાત્રો

જીજ્ઞાસુ અર્જુન ગીતાનો જ્ઞાન પ્યાસમાં વિચરે,
દ્રોણાચાર્ય હું બની ફરું ગત કર્મોના સંસ્કારે.
આ દુર્યોધન જે વસે મહીં, કામ ક્રોધ આધારે,
મન સત્તાધારી ધૃતરાષ્ટ્ર જે મોહવશ થઈ રાજ કરે.
માયાળુ ને પ્રેમભર્યા એ 'હું' કર ભીષ્મ દુઃસંગ કરે,
સમતા જ્ઞાન વિવેક છતાંયે કુરુક્ષેત્ર આસક્ત રહે.
પાંચ ચક્રને જાગ્રત કરતી પાંચાલી વશીકાર બને,
કૃષ્ણ એ મારો અંતર આત્મા નહીં રે મંદિર મંદિરે.
કુરુક્ષેત્રની લખી કહાણી અનેક પાત્રો વાળી,
મુનિ વ્યાસ તમ વાર્તા શૈલી ગહન અતિ મર્માળી.

Bhagavata Gita.

Arjun of the Gita, who is gentle and ever curious to learn for the betterment of Self.

Dronacharya is the instilled character based upon our past life experiences.

Duryodhan is the symbol of our desires and resulting anger within us.

Dhrutarashtra, the blind father, is the infatuation which obscures our judgment.

Bhishma, our ego, is kind and loving with discriminative intelligence, who remains entangled in the ego centered activities.

Panchali is the life force who awakens the spiritual goodness.

Krishna is our soul within, cannot be found in temples.

The story of **Kurukshetra** is the body field.

Muni Vyaas has written a wonderful story of many characters with very deep and subtle meaning. અર્જુન: સાધક saadhak. દ્રોણાચાર્ય: સંસ્કાર sanskaar. ભીષ્મ: અહંકાર ego.

પાંચાલી, દ્રૌપદી: કુંડલિની kundalini. કુરુક્ષેત્ર: શરીરક્ષેત્ર sharir kshetra.

..... મારી સમજ અનુસાર, નમ્રતા પૂર્વક -Saryu.

Must Have Done Something Good

***A house on a hill and a window to the sky,
In the blue of my eyes feel warm sunny sky.***

***Deep sleepy nights and bright dreamy days,
Delightful dawns play a symphony of rays.***

***A fistful of colors thrown all around space,
Raindrops do shine through the rainbow lace.***

***Wild flowers rally on the wonderland prairie
White wild posies do the dance with the fairy.***

***Most of all, the good attitude
Lets me live at lovely latitude.***

***Holy hue humbles and hugs me in verse,
Have I done some good to due deserve!***

અજંપાનો તાગ

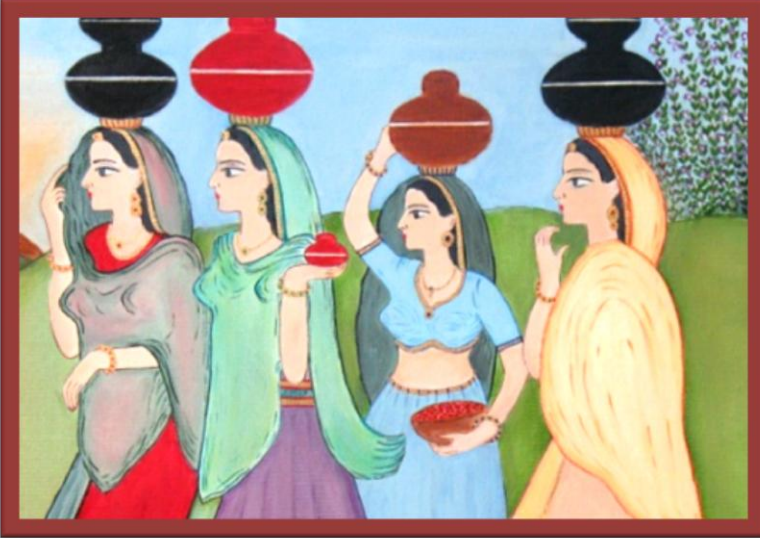
સર સર આ સરતા સમયની પરછાંય
સરળ સહજ આરસી પર આવી પથરાય
ઉરમાં અજંપાનો ભાર
કેમ આવે અજંપાનો તાગ?

ગુથું મેં આવરણ મદમાતો અજ્ઞાની
કામ ક્રોધ લોભ મોહ લાદે છે મહામાની
ઉતારો ફેંકો આ આવરણ
તો આવે અજંપાનો તાગ .

ક્લેશપૂર્ણે કરકામણ દુરાચારી હિંસાનુ
દ્વેષપૂર્ણે દિલ લેતા સાધન આ જીવ્હાનુ
ભક્તોના ભાવ ના દુભાવો
તો આવે અજંપાનો તાગ .

અંતરને ઓળખુ ને વિદ્યાને વાગોળું
ભણી ગણી શાસ્ત્રોને જીવનમાં ઓગાળું
વાંચેલું આજ જીવી જાણું
તો આવે અજંપાનો તાગ .

સાહેલીનો સાથ,
 નિર્મળ નીલ આકાશ.
 નીર નૂપુર ને નૈણા,
 આનંદે છલકાતા જાય.

સરૂ આવી!

આ સપ્તર્ષિ, એ ધ્રૂવ તારક, ચાંદામાં આછા ઓળા,
કહી બતાવે રમણિય રાતે, દાદા દૂરબીનવાળા.

અધખીલ્યું ઋજુ કિશોર ચિત્તવન, દાદામામા ખોલે,
ભૂમંડળથી દર્શન દોરે ઊડતું ઉડન-ખટોલે.

વૈજ્ઞાનિકની વાતે, વહેણેં, આભ ઝૂકીને આવ્યું,
ચાંદા તારા સૂરજને દૂર દર્શન નજીક લાવ્યું.

તારા ઝૂમખાં યાદો લઈ દાદાને મળવા આવી,
કરચલીઓની કોરે કોરે પરિચય પાછો લાવી.

ઝાંખપ જર્જર આંખો હસતી તેજે તરે ચમકતી,
એમ જ, હેતે હળવે બોલે, "ઓહો! સરૂ તું આવી!"

તારા ઉપર તારા તણાં ઝૂમી રહ્યા જે ઝૂમખાં;
તે યાદ આપે આંખને ગેબી કચેરી આપની! -કલાપી

મન મુકીને...

મારે મન મુકીને હસવું છે.
મારે દિલ ખોલીને રડવું છે.

મન મંદિરના મધુ ઝણકારે,
વિશુ વિશ્વ ઝૂંના રણકારે,

આછી આહટના પગ તાલે,
કોઈ ભીની આંખને અણસારે,
મારે મન મુકીને હસવું છે.
મારે દિલ ખોલીને રડવું છે.

સૂનમૂન બેઠેલા બાળક ને,
કોઈ કોમળ ફૂલના ચાહકને,

અનાથ પંગુના પાલકને,
થામીને કલેજે માણકને,
મારે મન મુકીને હસવું છે.
મારે દિલ ખોલીને રડવું છે.

Fantasy

Fantasy

*Once upon a time, had a curious relation,
Long love, hate, and choppy elation.*

*Gingerly, I said, "My feelings have been hurt."
He rendered me retort and took off, quite curt.*

*All hours and days on pins and needles
My heart and mind play the game of riddles.*

*When he calls, I'll say, "Honey, I hurt."
He'll show some grace, "I'll give you comfort."*

*The game goes on; at the phone I stare.
My mind is greening as I play solitaire.*

*Sure, he shall give me details to do right,
Generous as I am, will say, "Let's not fight."*

*Fancy, funny game and my teasing silly mind
Day dreaming heart drags following behind.*

*Months and years, no roses no flame,
My mind is laughing at my fantasy game.*

*Whatever did happen, turned for the best,
Now! mind is amused, heart happy he left.*

=====

માફી

(સાંધામાં પણ સાંધો છે ને એમા મારે વાંધો છે)

માનવના ભેજની કંઈ અવળી સવળી ફાંટો,
મારી સર સીધી વાતોની વાળે જોને ગાંઠો.

અરે! અમે બોલીયા, "ભલે પધાર્યા."
તો એ સમજે, "જાઓ પરબાર્યા."
અરે! જો બોલું, "હવે ક્યારે મળશો?"
તો એ સમજે, "હવે ક્યારે ટળશો?"

“તમે આ બોલેલા સંધ્યા ટાણે,
તમે તે બોલેલા જમવા ટાણે.”
મારા ભોળા દિલને ના ભરમાવો,
આંટી - ઘુંટીએ કાં ચકરાવો!
માગું માફી કંઈ બાબતમાં,
ખામી રહી ગઈ ક્યાં સ્વાગતમાં?

કાંઈ નહી, લ્યો માફી માગું.
માફીની પણ માફી માગું.
ગર્વ કરો તમ જીત ગણાશે;
ને મારે હૈયે ટાઢક વળશે.

દીકરી

મા દીકરીના મનના સહેજે પાકા તાણાંવાણાં,
હૃદય તારથી ચાદર ગુંથી પ્રેમ તણા પરમાણાં.

દીકરીના સૌ ભાવ નવેલા માને આવી પંહોચે,
દીકરીને દિલ આંસુ ઝરતા, માને જઈ ભીંજવે.

જીવન નૈયા દીકરી કેરી જાય અહીંતહીં ભટકી,
તો સાથે સાથે મા તણાયે કાંઠે ઉભી ઉભી.

જ્યારે દીકરી હૈયુ ઝુમે આનંદ હેલી નાચે,
તો માનુ યે મન ઘેલું ઘેલું વિના કારણે નાચે.

માતા કેરા ત્યાગ સમર્પણ, કદર કરે અવિનાશી,
આશિષ વર્ષણ ફૂલ પ્રસાદી, પુત્રી પ્યારી આપી.

નિદ્રા

અવળચંડી ઉંઘ! કટાણે ઉડી જાય,
વણનોતરી આવશે, બોલાવું નાસી જાય.

દિવાળીનો મર્મ

અગ્નિચરણ, ઉપરવાસ, તપ ને નિયમન
વિખરાયલ વૃત્તિઓનો સંયોજક દિન

વાક બારણ, પ્રિય વિમળ વાણી સુદિન
દેવી મા શારદા, સમર્પણ આ દિન

ધન તેરણ, સમજાવે સૃષ્ટિની વૃષ્ટિ
યોગ્ય વ્યય-સંચય સમતોલન આ દિન

કાળી ચૌદશ, મનઃ ક્લેશોનું મરદન
નષ્ટ કષ્ટ કકળાટો, ગોષ્ઠીનો દિન

દિવાળી, જ્ઞાન-દીપ આજ હું જલાવું
અંતઃકરણ અજવાળે શાંતિનો દિન

અરે! મન અંખેલું દેશથી પરદેશ ક્યારે જઈશ!

માડી, હું તો ત્રણ વરસમાં પછો આવી જઈશ.

(વર્ષો પછી) ગયા ગોવિંદ ગોકુળ છોડી માયાનગરી મઈ,

હાં, ફરી ન આવ્યા, માને મનાવી એ જ દિલાસો દઈશ.

રિધિ સિધિ

મનના માહોલમાં આવે જો શુધ્ધિ;
કામ ક્રોધ મોહ પર આવે તો સિધ્ધિ.

બંધનને મોક્ષનું કારણ છે બુધ્ધિ;
યોગના હલેસા યમોની વિશુધ્ધિ.

જન્મો જન્માંતરની નિર્મિત સૂનિધિ;
જડમૂળથી જાયે ના દુર્ગુણ દુર્બુધ્ધિ.

ઉત્તરોત્તર મનવામાં શાંતિની વૃધ્ધિ;
સત્કર્મે ધોવાયે અંતર અશુધ્ધિ.

ગણના ગણપતિ સાથ રિધિ ને સિધ્ધિ;
જનના કલ્યાણ અર્થ સંપન્ન સમૃધ્ધિ.

=====

હું સાધુ જેવો, મારી જરુરત અમથી આટલી,
ચાલ્યો પ્રવાસે ત્યારે જાણ્યું, મારી પાળી પળોજણ કેટલી!

Let Go---

***We raised you with love and tenderness,
We gave you all the worldly happiness,
We surrounded you with all the kindness,
You responded and returned all that gentleness.***

***But now I have to learn to let go.
I finally emerge,
From the interlude of the emotional blackmail
And tears of my wounded heart's wail.***

***So my child,
I set you free to your own universe.
I set you free from my bondage of desires.
I set you free with happy tears in my eyes.***

***Forever,
Open my heart and open my door,
I'm happy you come, discern you don't.***

***-----
-----***

સંતાનને.....

ભાવભર્યા પ્રેમ મધુ ગીતે ઉછેર્યા,
સંસારી સુખચેન સુવિધા વર્ષાવ્યા,
હેતાળે પ્રેમાળે ક્રમળે લપેટ્યા,
હૈયાની હુંફમાં હિલોળા, ઓ બાળ મારા!
મીઠાં અમ મમતાના કુમળાં આસ્વાદને,
વળતરમાં આનંદે ભરીયા આવાસને,
હાસ્યે અમ દિલને બહેલાવ્યા અશેષને,
હૈયાની હુંફમાં હિલોળા, ઓ બાળ મારા!
પણ, આવી છે આજ ઘડી શીખવાની ,ત્યજવાની.
આગળ એ ક્યાંય ગયા, નવજીવન નવ સાથી.
પાછળ તું વલખા કાં મારે , ઓ જીવ મારા?
આંસુના તોરણ ને ઉંના નિશ્વાસ પછી.
મન મનન મંથન ને ઉરના ઉજસ પછી.
આપુ છુ, મુક્તિ આજ તારા નવજીવનમાં,
આપુ છુ, મુક્તિ મારી આશાના બંધનમાં,
આપુ છુ, આંસુ સાથ ખુશી મારા નયનોમાં,
સાચા આ સ્નેહની કસોટી, ઓ બાળ મારા!
તું જ્યારે ચાહે, છે ખુલ્લું આ દ્વાર મારું,
આવે તો વારુ, ના આવે ઓવારું.

પૌત્રી

અધૂરી પૂવેજન્મની પ્રીત આજે પૌત્રી બનીને આવી,
દિલના પ્રેમ સરોવર મધ્યે એવા , કમળ બનીને આવી.
બાપુ બેનાના ચહેરા પર મંજુલ સ્મિત બનીને આવી,
મૃદુલ મીઠા સ્નેહ ઝરણમાં સૂર સંગીત બનીને આવી.
બુલબુલ મેનાના કલરવમાં વિધિનું ગીત બનીને આવી,
એવા, ઉત્સુક અધીર અષાઢે શાંત સમીર બનીને આવી.

Ava S. Parikh

*Incomplete love of our previous lives, today came as a grandbaby.
In the center of our hearts' love lake, **Ava** arrived as a lotus.*

*On the faces of **Bapu-Bena**, arrived as a sweet smile.
In our **Mridul**-gentle affectionate brook,
arrived as **Sangita**-harmonious music.
In the singing of robin and **Maena**, arrived as a song of destiny.*

***Ava**, in a season of anxiety and impatience,
arrived as peaceful **Samir**-gentle breeze.*

Ava-Mae/Samir Parikh. Sangitaaunty, Mriduluncle.

Bapu,Dilip. Bena,Saryu. 4/4/07

Wonderful Smile

***Pretty little girl is coming to town.
Not seen for a while,
glad she came down.
She smiles at us, but clings to her dad,
Then frowns a little, may be she's sad.***

***Delicate tress partially covers her face,
Lovely little hands twist soft silk lace.***

***Sits at the table, asks, "When, what, how!"
Giggles at Bapu when he sneaks in a "Wow!"***

***Butterfly flutters on her lemon yellow dress.
Runs with her cousin who tries to impress.***

***We try to convince for a hug or a kiss,
She remains reserved, a rare hit or miss.***

***Visit is over; we say "Sweet, so long."
Coy rejoice, holds daddy all along.***

-----June 15 2009

અંતરશત્રુ

જે સમયે આવે અશાંતિ ને ક્રોધ
હર સમય માનુ કોઈ નાખે અવરોધ

સંકુચિત દ્રષ્ટિ શબ્દ-કાંટાની વાડ
વિચલિત ને વ્યાકુળ વટ કરતાં લઢવાડ

મારા સ્વજનસંગી અનેક વિધ રિજવે
તૃષ્ણ મન પળમાં અકારણ પજવે

આ ખેંચુ તે માગ્યું દીધું ને લીધું
અંતે અમી અંતર હો, એટલુ જ પીધું

સંતની જો શાંતિ, ને કરી લે વિચાર
મહીં છુપ્યા શત્રુઓ આવતા બહાર

બ્રહ્માની સૃષ્ટિ હશે સુંદર સુલેખ
મારી મનઃસૃષ્ટિની સર્જક હું એક

હળવું ફૂલ હૈયું

સ્નેહ સભર ઝરાણું ખળખળતું વહું જાય,
હળવું ફૂલ હૈયું હરખાતું તરું જાય.

સરળ મસ્ત મધુ હાસ્ય પળમાં વિલાય,
સ્વાર્થ મોહ દ્વેષનો પથ્થર ત્યાં પડ્યો, હાય!

અમી રસ અટક્યો ને ચહેરા કરમાય,
સંકુચિત વાસનામાં વૈભવ શરમાય.

ગહન જ્ઞાન નિદિધ્યાસ ગુરુકૃપા થાય,
કપટ કલેશ ખડાણ પૂરા જોશથી ફેંકાય.

અમોલ ત્યારે સૃષ્ટિની વૃષ્ટિ વરતાય,
હળવું ફૂલ હૈયું માનવનું મલકાય.

ખટકે

અગણિત અણજાણ્યા મનખા ના બોલે, ના અટકે.
જો જાણીતો જનમ ના બોલે, ના અટકે, તો ખટકે.
ચિત્તના ચકડોળે એ અવળો થઈ અટકે.
ને રુદિયાની ચાદરમાં ચીટ્ટી સો ચટકે.

કર્તા

આજે જોયાં કુદરત ખોળે મહાભવ્ય મહિધર,
અદભૂત અજબ અનેક સર્જન અજોડ સર્જનહાર.

ક્યાંથી આરસપાણી લાવ્યા ક્યાંથી આ મીનાર!
ક્યાંનું સુંદર કોતર કામણ ક્યાંના આ ચીનાર!

અહો! રે આ તો કુદરત કર્તા, કલાકાર છે ઈશ,
ગગન ચૂમતા પહાડો ફૂલો વૃક્ષો ચારે દિશ.

મન ચિતવનમાં શાંતિ પામું ઘેઘુર ધન વનરાય,
વિશાલ મધુવન માધવ મંદિર સુંદર દર્શન થાય.

શૃંગારિત અવનિની કોરે મંગલ નીલમ નગીન,
પલ પલના પલકારે વેરે નવ રંગો રંગીન.

----At Redwoodforest, California

ઈશ્વર આપે અમે ન લઈએ,

માનવ માંગે અમે ન દઈએ.

સપનાના સોદાગર તોયે સર્વ સમેટી રહીએ.

'મારું મારું' કરતા કરતા જીવન જીવી જઈએ.

1958 Watercolor-D.Parikh

बेबसका सहारा

बहेन! मै तो पराये अपने समज आई
दिलमे आशा अरमान भरी लाई
स्नेह डोरके भरोसे थमे चलदी
मेरी सेंथीके सिंदूरमे खूशाली....
वो मध्यबिंदु मेरे छोटेसे विश्वमे
उसका आवास अंतर विश्वासमे

बना हेतु वो मेरे श्वास श्वासमे
छुपां आज वो आक्रंद निश्वासमे....
तुटा नाजुक वो दोर मजधारे
बहोत सांधा संसार प्रेमतारे
झटकेसे तोड मुजे छोडा नोधार
ऐकली अटुली मै किसके आधार!....

भले नयन रुए अणधारी आंचसे
जले आत्मदीप शक्तिके साथमे
शर्त दुंदुंगी खोइ हुइ आपको
सखी! तेरे ये स्मितके सहारे;
सखी! तेरे ये स्मितके सहारे....

અવહેલના

હું તો પારકા પોતાના ગણી આવી
દિલે આશા અરમાન ભરી લાવી
સ્નેહ તાંતણે ભરોસે હું ચાલી
મારી સેંથીએ સિંદૂર ભરી મહાલી—બહેન
એ મધ્યબિંદુ નાના શા વિશ્વમાં
એનો આવાસ અંતર વિશ્વાસમાં
બન્યો હેતુ મારા શ્વાસોશ્વાસમાં
છૂપું આજે આકંદ નિશ્વાસમાં—બહેન
તૂટ્યો નાજુક એ દોર મજધારે
ઘણો સાંધ્યો સંસાર પ્રેમતારે
ઝટકાથી તોડે મને છોડે નોધારે
એકલી અટુલી હું કોને આધારે?—બહેન
ભલે નયન રડે અણધારી આંચે
જલે આત્મદીપ શક્તિની સાથે
શતે શોધીશ હું ખોવયેલ મુજને
સખી, તારા આ સ્મિતને સહારે—બહેન

Helping Hand

*Sis, I accepted strangers as my own,
My heart was full of hopes and dreams.
I came trusting the thread of love,
I enjoyed the bliss of marriage.*

*He was a center of my universe,
He was staying in my inner most verse.
He was the purpose of my being by,
Now miserable cry in my sigh.*

*That tender string broke in the midst,
Couldn't mend it with trials or trysts.
He cut it with a jerk, left me hanging helpless,
Now all alone, how to fill this emptiness!*

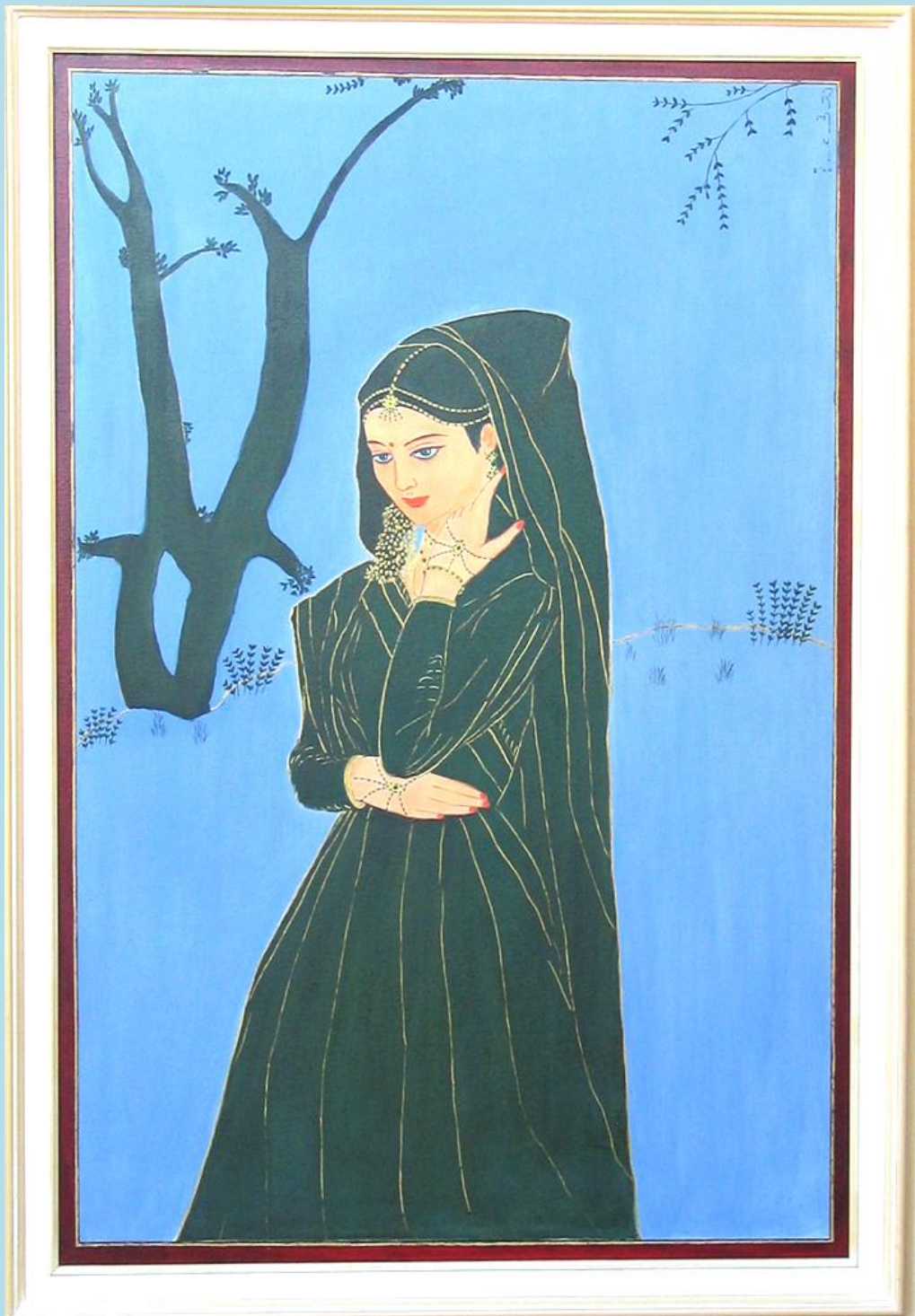
*Let the tears flow today due to the hurt,
But my soul lamp will shine inner trust.
Promise, I will find my lost self-respect,
With the help of your sweet smile, o'sis!
With the help of your sweet smile.*

I was in America less than three years and was filling up the pages in my diary with my secret tortured life. At the age of thirty-five, I left my own business in India and came here to join this new family with many dreams. But in this house I was treated as a slave. I was expected to serve my husband, mother-in-law and teenaged stepson with the preset rules of when, where, how and which way. I kept on doing all that happily, from 5am to 10pm, with the longing that my husband show some care for me. I was called stupid because my English was not good, but I was humble. I was not allowed to know anything about household finances or his income. I was giving him all my earnings and in return I was given a small allowance. The verbal abuse was constant from husband and mother-in-law. My diary was soaked with my lonely tears....The only people I knew were my husband's friends and relatives. Whom can I tell, and who will believe me? I cannot write to my family in India because my in-laws were extremely sensitive about their reputation in society. My husband moved out of our bedroom and told lies to his mother and to our so-called friends. He and his mother started telling me to "pack your bag and get lost." They wanted me to leave penniless and humiliated so they could look good in society. He threatened me with legal consequences....

Finally, I mustered up my courage and talked to one of his friends, who was a domestic violence volunteer. First, I told her very little and waited for her reaction. After a few days I felt that I could trust her. Once I had her support, my confidence and strength slowly came back. I had to relearn to be strong. My advocate was my lifesaver. I no longer felt helpless. The organization helped me with the lawyer's fees, and my advocate spent countless hours with me and accompanied me through the legal and emotional web. I moved out of that house with a good settlement, with good friends, and with dignity. I cannot imagine where I would have been without their help. My mentor, Saryu Parikh, expressed my feelings in a poem...

A Survivor

smile again

Smile Again

***My wonderful teacher, I send you this letter,
To let you know that my life is much better.***

***As you know, I grew up in Syria.
School and college were sheltered euphoria.***

***He was cute and pursued me for long;
I married him for love, thought together we belonged.***

***I was overjoyed to come, guided by his ruling hand.
I was happy in the hijab, timorous in this foreign land.***

***Soon, my love was quite aloof; he had seen the dollar spoof.
I was hurt and all alone, didn't know what was going on!***

***He often slapped me here & there; I thought, "he is just upset!"
I didn't have anyone to tell, I kept the secrets very well.***

***He humiliated me more, asked for papers and passport.
I said, "No, no, you must leave." He said, "Need you to deport."***

continued... "Smile Again"

*He waved the shiny knife at me, yelled and dragged me to the street.
I cried and begged him just to stop, couldn't see a way to retreat.*

*The police took me to a bend, where I could barely comprehend.
They told me to call some shelter place;
"I want to see my mama's gentle face."*

*Lucky for me that you were there.
You kindly took me in your care.*

*You tended my broken, beaten life.
You stroked my tender, weeping heart.*

*You taught me how to get my rights.
Find the freedom from the fights.*

*I look at brighter future sights,
Out of the dark and into the lights.*

I thank you, O' my teacher, as well as several kind helping hands.

Your Happy Survivor.

"Smile Again," a true story. Teacher- Saryu Parikh, 2009

હસી ફરી--

આશ તારલી આજ રાતભર ઝાકળ થઈને ઝરતી
સ્વપ્નોની રંગોળી રોળી શ્યામ વાદળી વરસી

યૌવનના આંગણમાં ખીલી વેલી પ્રેમ સીંચેલી
શરમાતી મલકાતી અર્પિત પૂર્ણ પાણે વરેલી

એની આશે શ્વાસે ઝૂલી નરમી નેણ મીંચેલી
ત્રાપટ ઝાપટ વાગી ત્યારે ધૂજતી એ ભીંજેલી

અણધારી આફત આવેલી વાછંટે વીંઝેલી
તણખલાના તીર તેવર કુર કાંટેથી વીધેલી

હૈયામાં એ હામ લઈને શક્તિ સહ જાગેલી
મમતાળી ડાળી ઓથારે હસતી ફરી ખીલેલી

નવા પ્રહરની ઝાકળ ઝીલી તૃપ્ત બની તરસેલી
હૈયામાં ઉમંગ લઈ નવસ્વપ્ન સળે શર્માલી

Realize

***You sit in your narrow little corner and Judge;
The world passes by!***

***You sit in your narrow little corner and Sulk;
Love passes by!***

***You sit in your narrow little corner and Complain;
Time passes by!***

***You sit in your narrow little corner and Connive;
Peace passes by!***

***You sit in your narrow little corner and Frown;
Joy passes by!***

***You sit in your narrow little corner and Demand;
Nature passes by!***

***You come out from your narrow little corner and Realize;
The Universe around sings by.***

અનુભૂતિ

કેવો લિસોટો આજ આભમાં?

હળવે જાગેલ દેવ સૂરજના સંચારે

આઘે લસરકો અવકાશમાં

કેવો લિસોટો આજ આભમાં!

સ્તબ્ધ આજ સૃષ્ટિની ભીની સફેદીમાં

સૂર્ય રથ જલ્દી વિહારમાં

એનો લિસોટો આજ આભમાં!

અવની ને અંબર શણગારે સવારને

સોનેરી દામણી લલાટમાં

એનો લિસોટો આજ આભમાં!

સૂર્યોદય લાલી લલનાને લજાવે

રેલપસે કાજળ પલક પાળમાં

એનો લિસોટો આજ આભમાં!

મુકુટધારીની પાસ બેઠાં ગણેશજી

રેખા દોરી હો પરિહાસમાં

એવો લિસોટો આજ આભમાં!

સરયૂ! અનંતમાં હો રામજી રવૈયા

ને ક્ષણનો લસરકો હો ધ્યાનમાં

એવો લિસોટો આજ આભમાં!

=====

The Magical Moments

***I reminisce and see,
The magical moments of my life.....***

***As a little girl, brother and I, going to buy the firecrackers,
Holding my papa's hand,
That was a magical moment in my life.....***

***The game was going, I was struggling and toying,
The victory for me and cheers of joy,
That was a magical moment in my life.....***

***He was just looking, staring and waving,
His brave steps toward me and his gentle love touching,
That was a magical moment in my life.....***

***These precious moments are like pearls in a chain;
In the thread of my life, shiny and worthwhile,
These enchanting moments of my life.....***

.....

ચંદ્રમા

ઊંચેરી ટેકરી ને ઊંચો આવાસ
પાછલી પરોઢનો નિર્મળ ઉજાસ

આછેરી ઊંઘમાં મંજુલ આભાસ
ટહુકો હું સાંભળુ, જાગ્યો 'બિશ્વાસ'

ઉમંગે ઉઠી આવી હું લેવાને બાળ
ચક્રિત બની ચંદ્રમાનો જોઈને ઉજાળ

નીરવ સૌમ્ય અંબર ને તારલાની હાર
મસ્તાની ચાંદની મોહે મન બહાર

લાગણીની લહેરો દિલમાં લહેરાય
દૂર દેશ દેવા સંદેશ ઊડી જાય

પ્રિયત્તમ! આ ચાંદની ને મીઠેરો ચાંદ
અર્પે છે મધુરી અમ જીવનની યાદ

માનવ કઠપૂતળી

રસમાં તરબોળ હું તો જોતી'તી ખેલ,
ધારા એ પાત્રો છે દુખમાં ડુબેલ.

સજ્જન ને સારા ત્યાં સહેતા'તા વેદના,
લીન એ નાટકમાં દિલમાં સંવેદના.

વાર્તા બદલાઈ અને બદલ્યો છે દાવ,
સમજીને કરતા'તા દુઃખનો દેખાવ.....

મારા આ જીવનના પરદાના ખેલ,
નીત નવા પાત્રો ને પત્તાનો મહેલ.

આવી'તી મંચ પર, ઈશ્વરની મહેર,
સામાન્ય પાત્ર તોય વર્તુ મદભેર.

જ્ઞાનીને યાદ રહે મોહનની લીલા,
માનવ કઠપૂતળી ને પાત્રો રંગીલા.....

Director

***Engrossed in watching a wonderful play,
Saw suffering heroes in miserable way.***

***Getting involved, I was feeling so bad,
Forgetting that they pretend to be sad.***

***Then I realize, they are only actors;
All they can do is obey directors.***

***Stage of my life, the play goes on,
I am here on for a specific role.***

***The Director up there has conundrum goal
But, I glide on the stage and forget my call.***

***Wise ones know we are here to pretend.
Misery and joy are a temporal bend.***

.....

મલ્હાર

મેહુલા ને અવનીની અવનવી પ્રીત,
માદક ને મંજુલ , ગવન ગોષ્ઠિની રીત---

કળીઓને થાય હવે ખીલું સજ્જસાજ,
મારો મેહ આવ્યો લઈ મોતીનો તાજ---

ચાતક બપૈયાની ઉંચી રે ચાંચ ,
સંતોષે ટીપાથી અંતરની પ્યાસ---

કણ કણ માટીને મળી એક એક ધાર,
ઓતપ્રોત અંકિત અનોખી રસ ધાર---

મીઠો તલસાટ સહે મેહુલાનો માર,
ધરતી દિલ ભરતી થનગનતી દઈ તાલ---

મને એમ લાગે તું મારો મેઘ રાજ,
સૂની સૂની તુજ વિણ તું આવ્યો મારે કાજ---

મારો મન મોરલો નાથે થનકાર,
જ્યારે તું આવે હું સુણતી મલ્હાર---

સંમતિ લગ્ન

પસંદ પરમાણુ એમ માએ કહ્યું
ને વળી કીધું કે, પ્રેમ પછી આવશે;
જઈ વેલી વિંટાઈ ગઈ વૃક્ષને...

વચનો આપ્યા ને બન્યા જીવન સંગાથી.
છાવરે છે વર્ષા ને વાતા વંટોળથી;
પાંગરે રે કૂંપળ પ્રથમ પ્રેમથી.

સુકોમળ કમળપત્ર પોયણીના નેહની,
સૌને અર્પે એ છાંયા સુસ્નેહની,
ગહેરી ગંભીર મલય બેલડી.

પાનખર ગઈ, ગઈ કેટલી વસંત પાણ,
વિનીત વેલ - વૃક્ષ, સુમેળથી સમર્પણ,
પાર્ણ પુષ્પ આનંદાન અર્પણ.

બેમાંથી એક બને વિશ્વાસે બહાલ વધે;
ઉત્તરોત્તર અંતરપટ રમ્ય, ઋજુ, સુક્ષ્મ બને;
સંમતિનો લગ્નદીપ પ્રણય લય પ્રસારે.

=====

The Choice Marriage

*He was a good catch;
kin arranged for a match.
My mother liked him better,
said love would come later.
I let him know my voice,
and then I made my choice.
He showed interest in me;
he and I became one, we.
The uphill journey started,
with the stranger by my side.
The seven steps in sky
and future open wide.
The gentle bond together;
still each one on his own.
A strong shoulder to lean on,
as the dance of life goes on.
The sweet sprinkles of smile
with graceful perseverance.
The hearts and home kept humming
through time and turbulence.*

નિખાલસતા

કર્તા ને ભોક્તાનો વ્યથિત મનભાવ
અહંકાર પ્રેરિત મનવૃત્તિ પ્રતિભાવ
વિચારોના વમળે ચકરાવે ચિત્તનાવ
દીનહીન વાસનાને ડંખે અભાવ

અહંમ ને અપેક્ષા, અટકાવે આનંદ
જ્યમ કંટક હો કંઠમાં ભોજન બેસ્વાદ
'હું' સાંચો સતવાદી વિતંડાવાદ
સ્વાભિમાન નામે વૈર ને વિખવાદ

વિકાંતિક વાણીમાં અક્ષર મૂલવાય
શબ્દોના અર્થોમાં પંડિત અટવાય
મિતભાષી નમ્ર ગુણી વ્હાલથી મલકાય
સ્વચ્છ સ્ફુટિક અંતરમાં ભક્તિ છલકાય

રુક્ષતા

લીલાછમ ખીલેલા બાગમાં,

અકારણ વૃક્ષોની શુષ્કતા,

એવી સાજણ તારી રુક્ષતા.

ખુશખુશાલ વારિના વહેણમાં,

ધારદાર પથ્થરની તીક્ષ્ણતા,

એવી સાજણ તારી રુક્ષતા.

પૂર્ણ ચંદ્ર ખીલ્યો આકાશમાં,

કાળા વાદળની નિગ્રહતા,

એવી સાજણ તારી રુક્ષતા.

તીરછી નજરનાં ઉમંગમાં,

કોરા નયનોની નિરપેક્ષતા,

એવી સાજણ તારી રુક્ષતા.

લંબાતો હાથ સ્નેહ સ્પર્શમાં,

સૂનમૂન મુઠ્ઠીની નિશ્ચેષ્ટતા,

એવી સાજણ તારી રુક્ષતા.

સુખ-અક્ષર જીવતરના પ્રૃષ્ઠમાં,

રુસણાંના ચેકચાકની વ્યથા,

એવી સાજણ તારી રુક્ષતા.

પ્રેમ અને મોહ

માનવનુ મન અસીમ ઊર્જા, પ્રેમ થકી બલવાન
મંગલને કંગાલ બનાવે, મોહ મમત અભિમાન

પ્રેમ હાસ્ય જે ત્રણને તારે, કામ ક્રોધ ને લોભ
મોહ નજર જે ત્રણને બાળે, કર્મ ધર્મ સમભાવ

પ્રસન્નતાની પરિમલ પ્રસરે શુધ્ધ પ્રેમ અખિલેશ
વ્યર્થ કર્મ શુભભાવ અભાવે, મોહ પાશમાં કલેશ

શીતલ સરલ સમાંતર એવો પૂર્ણ ચન્દ્ર શો પ્રેમ
સ્વ અર્થે વધતો ને ઘટતો અનુરાગી પ્રમેય

સરયૂ જલ્દી જાણી લે તું મોહ, પ્રેમનો, ભેદ
પ્રેમભાવને રુંધે છે એ સ્વાર્થ કવચને છેદ

ચિત્તની ચંચળતા

મનની ભાગદોડ

અતૂટ શાંત કોલાહલ!

દીકરીને ખોળે

આજે પૌત્ર જન્મની પળમાં
મારી નજર જુએ અતિતમાં.

મારી પુત્રી,

ખારી પરી હતી એ ત્યારે
મીઠી કળી સી મારે ક્યારે
રીઝવે પલકનને પલકારે
વ્હાલ વીંટાયુ અંતર તારે.

આજે,

નવજાત શીશુ લઈ ખોળે
મૃદુલ હાસ્ય ભર્યા હિલોળે
મારી ભીની આંખ નિહાળે
દીકરી ખીલી સોળ કળાયે.

=====

8/28/2007

Kethan

Ava

JOY

***The sparkling joy in baby's eyes,
The jovial smile bound to mesmerize.
The convivial grin under twinkly stars,
Celebrates seven sweet months so far.
The rejoicing beam dazzles and darts,
Marvelous mischief steals our hearts.
The giggles and laughter catchy and gold,
Pure and bright reflection of soul.***

The English poem was written right after spending five days with seven-months-old Kethan at

Sangita-Mridul's house. The Gujarati kaavy came to me after two weeks.

Ava, Samir and Mae's daughter, is also seven months old in this picture. Saryu/Bena

બાલ-હાસ્ય

ઝબૂકે નયનોમાં આનંદ નયનતારા
બાળકની આંખોમાં સ્નેહના કુવારા
મસ્તીખોર મૂસ્કાને મુઝ માણે મન
ચમકંતા ચક્ષુ તળે ખીલે ચમન
મધુમીઠાં કલરવથી મોહી લીધા દિલ
ખિલખિલાટ હાસ્યે હસાવે ખુશદિલ
સાત માસ આયુ-ફૂલ ખીલ્યું નિર્ણયત
શુદ્ધ શુભ આત્માનુ સ્મિત પ્રતિબિંબ

બાંધછોડ

સરોવર છોડીને પ્યારા! ચાલને પર્વત પરે
નવકેતન વસવા હવે જૂનું ઘર તજવું પડે--

સ્વપ્નને સાકાર કરવા સ્વામિનો સંગાથ હો
માવતરના આંગણાની હુંફને જરવું પડે--

પાઈને પીવા સખી! અમીના બે ઘૂંટ હો
વૈરનું ભારી ભરેલું વિષ ઓળખવું પડે--

સત્યના સાતત્યને આ દંભના દેખાવથી
સાયને સાંચવી જનમ! જૂઠ તારવવું પડે--

મૃગજળની મોહિનીથી મુક્તિનુ હો ઉડ્ડયન
માંયલી ભ્રમજળને તપ કરી તરવું પડે—

ઝરમર

ધૂમ્મસની આછેરી ચાદર ત્યાં દૂર સુધી,
નીતરતા ટીપાની ઝાલર ત્યાં દૂર સુધી,
વૃક્ષો નમાવીને મસ્તક દે તાલ સુધીર,
પત્તા ને ફૂલોનો થરથરાટ ધીર અધીર.

ઉંચેરી બારીની કાંગરીની કોર પર,
નાજુક ને નમણાં એક ચહેરાની આડ પર,
નીલમ સી આંખોની કાજળની કોર પર,
નમતી એ ભીની ભીની પાંપણની છોર પર.

આંસુના આવરણ ઉતારવાને, ઓ સજન;
ઉત્સુક મન ઉડવાને વ્યાકુળ, ઓ રે સજન;
પાંખો ફફડાવે , તું આવે, ઓ રે સજન;
અવની ને આભલાનુ ઝરમર મિલન , સજન!

=====

ચિત્ત શાંતિ

વાતા વંટોળના મોઘમ ધુમરાવામાં,

એક એક પાંદડું વીણું

રે સખી! એક એક પાંદડું વીણું....

ચિત્તના ચકરાવામાં, ઝડપી આ જાળામાં,

પૃથક આ પહેલીઆ પીછાણું,

રે સખી! પૃથક આ પહેલીઆ પીછાણું....

વીત વીતને વાગોળી નમ્રતાથી સમજાવું,

ક્ષમા મંત્ર મનમાં મમળાવું,

રે સખી! ક્ષમા મંત્ર મનમાં મમળાવું....

તારા કે મારા કો' ખરતાં રુહિ કૂલોને,

ઓશીકું આપી સૂવરાવું,

રે સખી! ઓશીકું આપી સૂવરાવું....

ચિત્તની ચંચળતા છર, અંતરની ભાગદોડ,

અચર તર્પ કોઠે પ્રસરાવું,

રે સખી! અચર તર્પ કોઠે પ્રસરાવું....

એક એક સપનાની સંપૂર્ણ દીપ શગ,

શાંત મધુર લયમાં વહાવું,

રે સખી! શાંત મધુર લયમાં વહાવું....

----- (રુહિ=આંખનો ખૂણો, તર્પ=સંતોષ)

ગુંજન

કોઈ મીઠી યાદ લઈ આવે મન ગુંજન
કોઈ મંજુલ સાદ લઈ આવે ગીત ગુંજન--
તરુણ દિલ મસ્ત સાંજ કુસુમલતા કુંજન
અણજાણ્યા અણધાર્યા પ્રેમ અશ્રુ અંજન--
રોમાંચક રતિ પ્રિયા રંજની મધુ રંજન
શ્રાવણના ઝરમરમાં ભીંજાયું ખંજન--

ભક્તહૃદય ભક્તિલીન આરતી ને પૂજન
રામ રટણ દિનચર્યા રોમરોમ ઝુંઝુન--
દુઃખ જનની વાસનાનો મોહભાવ ભંજન
સહજભાવ સર્વત્યાગ કંચન કે કુંદન--
જ્ઞાન ને વૈરાગ બેઉ આધ્યાત્મિક વ્યંજન
બ્રહ્મનિષ્ઠ યોગીનું આત્મરત ગુંજન—

શબ્દોનો ઘોંઘાટ મને નથી ગમતો

શાંતિનો સ્વર તમને નથી ગમતો

પણ જાણો છો?

એ જ છે રહસ્ય આપણી સંવાદિતાનો.

સંતોષ

સ્વપ્ન સમય સાથી સંજોગ,
સ્વીકારું સૌ જોગાનુ જોગ.

શક શંકા સંશય મતિદોષ,
વિશ્વા સે મંગળ સંતોષ.

સાથ સફર જે હો સંગાથ,
પડ્યું પાનું ઝીલવું યથાર્થ.

સરળ સ્વચ્છ સ્ફટિક આવાસ,
આરસીમાં સુંદર આભાસ.

ભક્તને ત્યાં આવે આશુતોષ,
મધુર સબંધ લાવે સંતોષ.

તૃપ્ત મન સાગર સમાન
ઘડાલા કે વૈરીને સરખુ સન્માન.

જે મારી પાસ તે છે ઘણું,
પછી હોય છોને અબજ કે આણું.

=====

બરફના ફૂલ

હિમના હળવાં ખરતાં ફૂલ.....

એ શ્વેત સુંવાળાં ચમકે,

તરૂવર આધારે જઈ અટકે,

એના પળપળ અશ્રૂ ટપકે... હિમના હળવાં

નીરવ નિર્મળ ઉરે ઉસૂલ,

નહીં એને રંગ રંગીલી ઝૂલ,

વળગે ના વ્હાલપની ધૂલ... હિમના હળવાં

ગુનગુન ગુંજે નહિ કોઈ ભમરો,

નીરખે નહિ રે કામણગારો,

નહીં એને કરમાવાનો વારો... હિમના હળવાં

એને વીંજણો ઢોળી જાવ,

એમાં ફોરમ ફૂંકી જાવ,

એમાં ચેતન રેડી જાવ,

વિસ્મિત ઠરી ગયેલા ફૂલ!

વેણું વસંતની વાગી રે,

પણે ઉત્સુકતા જાગી રે,

ડાળી ડાળી હવે હસી રે,

પુલકિત સ્મિત વેરતાં ફૂલ!

અપેક્ષા-એક ડગલુ આગળ

અપેક્ષા સુશીલા સુમતિ સંતોષ
ચાર સાહેલીમાં એક રસદોષ
આગવી અપેક્ષાની જીદ હરદમ
"આગળ હું ચાલીશ એક કદમ"!

સુમતિ સુશીલાનો સીધો સહકાર
સુખી સંતોષીનો મીઠો આચાર
આશા ત્યાં આવી ને લાવી વિચાર
"ક્યાં છે મેં ઈચ્છેલું! છે કંઈ દરકાર?"

સર્વેશું ન્યોરછાવર, કાળજીની કોર
પણ, નાનીશી નખલીમાં ખટક્યો છે દોર
સુજા સંતોષીનું ચાલ્યું ના જોર
મતલબી અપેક્ષા દોડી છે મોર.

સુમતિ ને શુશીલા ઝાલે રે હાથ
સંતોષી ચાલે અપેક્ષાની સાથ
હસી મળી રોજ કરે ઈચ્છા કમજોર
ચારે સાહેલીઓની દોસ્તી કંઈ ઓર.

ઉપેક્ષા

ભૂલેલા કોલ અને ભાવોની ભૂલ,
નીકળેલા બોલ અને અધખીલ્યાં ફૂલ,
પ્રેમ નીર વિના તરસ્યા રહી જાય,
પીળા પાન પછી લીલા ના થાય.

સહોદર ને સાથી કે નાનેરા બાળ,
અંતરનાં આંગણમાં યાદોની જાળ,
રુષ્ક શુષ્ક મોસમ જો જાય,
પીળા પાન પછી લીલા ન થાય.

નાજુક નવબંધન, પિયુની ખ્યાસ,
વાવેલી વેલીને માળીની આસ,
વેલ વ્હાલપની જો એ કરમાય,
પીળા પાન પછી લીલા ના થાય.

સમય ના સાંચવ્યો, ચાલી ગઈ રાત,
તૂટેલા હૈયા ને વીતી ગઈ વાત,
બળી રાખ હવે ઈંધણ ના થાય,
પીળા પાન હવે લીલા ના થાય.

હજ્ય હૂઝે

ધોળા દિયે'ય રોજ લાગે અંધારું
રે બેઠા'યાં ઘરમાં ઘલાઈને
ધોળેરી ધડકી પર હોનેરી તડકો થ્યો
આજ હવે કાં'ક હજ્ય હૂઝે.

ધરતી ડોલી ને જાણે મચીયું ધીંગાણુ
રે લોક ઊંધુ ઘાલીને દોડે
આડેધડ હાલીને ધરપત વળી
તં'યે હળુ હળુ હરખુ કાં'ક હૂઝે.

તોફાની છોકરાં રે રીડીયારમણ કરે
રાડ્યું પાડી પાડી ને હું થાકી
નોખા ઓરડીયામાં લઈ જઈને પૂર્યાં
તં'યે હવે સાન ઠેકાણે આવી.

ઉરમાં ઉધમાત અરે અમથો ઉકળાટ
મને ખિજવાટે અંધારાં આવે
હૈડે મારે મીઠી ટાઢક વળે
જયેં ગરૂજ મોં હરખી હમજાવે.

.....

A Teenage Son

*This time for sure
I got him under my thumb;
But alas! He is so slick,
He slips away without a click.—*

*For the traditions and terms,
I put my foot down so firm;
But alas! He is so convincing,
It was wise to stop insisting.—*

*The strength of my convictions,
Is stronger than my emotions;
But alas! My liberal voice implies,
I was hoping he complies.—*

*Parents have privilege,
To express their opinions,
But alas! Our children have freedom
To choose their companions.—*

*O' my son, you teach me so well
No expectations, no regrets.—*

ઠોકર

સાધનાના પથ પર પાંચ મહા પથ્થર;
આક્રોશ, આક્રંદ ઉંડા અંધારે ઠોકર---

હું કર્તા! અહંમ ભાવ દંભ દ્વેષ ભાવ
આતુરતા વ્યાકુળતા સંકુચિત ભાવ---

ક્રોધ, ધૂંધવાટ અપેક્ષા અભાવ
ભારેલા અગ્નિમાં ઢાંક્યો સ્વભાવ---

દર્દ દોષારોપણ અન્યોને આંગણ
કરમાયા પુષ્પો છે મૂળીયા સ્વપ્રાંગણ---

નિરાશા આપદયા ફરિયાદી આજ
અવહેલે હર્ષ ફૂટી કોડીને કાજ---

ઠોકરના ઠપકારે અંતર ઉજાસ
ઊડતી હું ચાલી ગ્રહી ગુરુજનો હાથ---

સંબંધો

સહજ સાજ તૂટતા સંબંધોને તૂટવા દે.
લાગણીની ગાંઠો સરી છુટે, તે છુટવા દે.
ખેંચી તાણીને ફરી સાંધીને બાંધેલી,
દંભી દોસ્તીની ઝાંચ ઝાંખી, ભૂંસાવા દે.

વહેતી નદી ને સદા તરતાં આ પાન જાય,
બીજ ખરી, સાથ તરી, વહેણે વિખરાય જાય.
બહુ રાખ્યા ના રે' તો વહેતા રે મૂકજે;
થાયે તે સારુ, કહી દિલથી વિસારજે.

ભવની ગાડીમાં ચડે, અણજાણ્યા આવશે;
પ્રેમ સહિત બેસાડી ભવભાતુ આપજે.
સંગ સંગ થોડી સફર, ઉતરે ત્યાં અલવિદા.
અભિગમના ઓરતાં ના રાખજે.

સગપણના જળામાં ગુંગળાવી ગુંગળાવી,
મસ્તાના મોરને ના મારજે.
પ્રીતભર્યા પલકોના મોતીને વીણી વીણી,
પરવાના તારથી પરોવજે.

બોલ સખી!

બાળપણની સહિયર હરદમ હેત પ્રીતની હેલી,
વિના કારણે આજે બેઠી સૂનમૂન કેમ સહેલી!
અચરજ મારા મનમાં ચાલે અણઉકલી કો' વાત,
અંતર કરતાં, મન અંતરના, અંતરાય આતાપ.
બે કળીઓ ખીલતી દિલ ખોલી સંવેદનશીલ ડાળે,
હસે રડે અમ આંસુ સાથે સાથે નયન હિંડોળે.
મારી યાદે માતા જ્યારે અતિશય વ્યાકુળ થાતી,
તારે ચહેરે ત્યારે એના મનમાં શાતા વળતી.

નાનીમોટી ખટમીઠ્ઠી પળપૂંજ સિલક મધુરી,
દર્દ ભરેલી ગંભીર ગોષ્ઠિ તુજ વિણ રહે અધૂરી.
તુટી રહ્યો જો મૈત્રી દોરો , દોડી એને ઝાલૂં , કે'
હળવે હળવે સરવા દઈ, આવર્તન ગણી વિસારું?

દસકામાં વિભાજન

અવિરત આ જીવનમાં દસકાનું દર્પણ
પ્રતિબિંબ અલગ કર્મ ક્ષેત્રને સમર્પણ

શીશુકાળ પ્રેમાંગણ હસી ખીલ્યા ચાતુર
બીજા દાયકામાં, ચિત્ત ઉત્સુક ને આતુર

ત્રીજા દસકામાં જીવન પૂર્ણ કળા ખીલ્યું
ચોથામાં, ફૂલ મધુ ફળ બની વિલસ્યું

પંચમ દસકામાં, અનુભવથી ગંભીર
સેવા સમર્પણ ધ્યાન અંતર મંદિર

છઠ્ઠા દસકામાં, પૌત્ર પૌત્રીની સંભાળ
અદભૂત આ આજ ગુંથે કાલની ઘટમાળ

ગયા દાયકાઓ, પ્રતિબિંબને નિહાળું
પળની કોઈ પરિમલમાં મનને ઝબોળું

એક એક કર્મને મેં પૂર્ણતાથી મહાણ્યુ
શાંતિ સંતોષ સહજ એ જ મહેનતાણ્યુ

Nature

*The inborn nature is an immanent core,
The changes around are transient fore.*

*Knowledge acquired will tarnish with time,
Identifies with the impetuous mind.*

*The layers and layers of illusive favors,
Selfish and centered are solo endeavors.*

*The authentic shine is covered with creed,
The letters of life are colored with greed.*

*Put dynamic efforts to wake and wean,
Forget the lessons you labored to learn.*

*Though ego forever is continual keep,
The intrinsic nature will propel and peek.*

સ્વભાવ

જન્મજાત વળ વલણ સમતા અભાવ
ભારેલા અગ્નિમાં, ઢાંક્યો સ્વભાવ

મધુકર ને મક્ષિકા મહાલે છો મિત્રતા
મધ લેશે મધુકર, લે માખી મલિનતા

માયાના મૃગજળ જે લોભે તરસાવતા
તમસ તપ્ત માટી પર વંટોળો આવતા

ઘસી ઘસી જ્ઞાન કરે ઉજળી અજ્ઞાનતા
પામરની પૂંછ, સીધી કરવી જીવાત્મા

ચર્યા ચતુરાઈ રંગ પલટા દેખાવના
સોનુ સ્વભાવ, ઘાટ બદલે સંભાવના

સમયના વ્હેણ સાથે, આપણો વિશ્વાસ વધશે,
દયા ને સ્નેહ દેતા, આપણામાં પ્રેમ વધશે,
સતત એનું રટણ કરતાં ગહન અભ્યાસ વધશે,
કરો જો પાંચ ભેગા જણ, જરૂર વિખવાદ વધશે!

Heavenly Recipe

***Love and Respect
mix with Joy,
take a day at a time
and dole Enjoy.---***

***Sweet and sour
mix with a Smile,
wait for a while
bring them Delight.---***

***Good and bad
blend in Compassion,
take some Care
add Warm variation.---***

***Flower and Faith
derive Dedication,
with Passion and Peace
taste deep Meditation. ---***

The Rulers

*Watch out, watch out, the tiny tyrants are here,
With a whisper or whimper they easily conquer!*

*They scratch or pinch, safeguard your skin,
They push and jab while spread spell web!*

*With abundant powers they rule and hover,
The dogged demands with luscious commands!*

*The teeth, the walks, have been topics of talks,
The giggles and gaffs, the frolicsome laughs!*

*The jubilant jeers and charming cheers,
Play hide and seek, dare darling dears!*

અનુકંપાના આંસુ

મીઠા મોંઘેરા ઓ બાળ, તારી રક્ષા કરવા કાજ,
આજે નાની તારી પાંસ, તને કદી ન આવે આંચ.

હું યાદ કરું છું આજ, આંસુ સાર્યા મા ને કાજ,
મારા વ્હાલા નાની નહોતાં, મારી લેવાને સંભાળ.

મારું વચન તુજને આપુ, રહેવું નજીદીક તવ તનમનથી,
તારા નયનોમાં હો આંસુ, નાની લૂછે ખાસ જતનથી..

છો માનવ, લહાવો મળશે કંઈ લાગણીઓ ચીતરવાને,
અનેક કારણ મળશે તુજને, ભીની આંખો નીતરવાને.

ભલે રહે તું કો'ને માટે, મારા આશિષ તુજને આપુ,
વહેજો નિર્મળ દર્દ ભરેલા, સાંચી અનુકંપાના આંસુ.

પ્રેમળ સંવેદનશીલ આંસુ .

=====

Tears of Compassion

*My darling little one,
Your granny is here to veil,
So no sorrow can prevail.*

*I remember shedding tears,
For my granny couldn't be here,
To shower love and approbation.*

*I promise you, my sweet,
To surround you with care;
I will mend your tiny tear.*

*As a gentle human being,
You are blessed with many feelings.
You may cry for someone else;
The tears of kind commiseration,
Smile through tears of compassion.*

सुफीया अंजली

लो आओ आज मीलावुं तुमको नन्ही बेटी सुफीयासे
अभी अभी वो आई है खुद ईश्वर-अल्लाके घरसे—

ईसिलीये वो सोती रहेती, सारे दिन और रातोमे
शायद सूनती रहेती हैं, खोई परीयोंकी बातोमे—

क्या देखे वो क्या सोचे है, कैसे हम क्युं कर जाने
सपने देखे वो हंसती हो, क्या अपने क्या अनजाने—

टकटकती वो देखे मांको, मधुर मधुर जो मुस्काये
नरम नरम हाथोसे पकडे, सब ऊलजन मां सुलजाये—

भैया शानसे चढकर बैठा है पापाकी गोदीमे
देखो क्या तुफान उठे, जब ये भी बैठे गोदीमे—

जब जी चाहे सोये जागे, दुध पीये या तो रोये
जो मन चाहे खेल रचाये, सबके दिलको बहेलाये—

.....

Sufiya Anjali

***Let me introduce you to our sweet little Sufiya,
Who has just arrived from the house of Ishwar-Allah.***

***The reason she has been sleeping all day and night?
Maybe she is dreaming of the story of the knight.***

***What she is observing, no way we can know;
Why sometimes she frowns, to us it is unknown.***

***She stares at her mother, who sweetly smiles at her jest.
She gently clings to her, oblivious to the rest.***

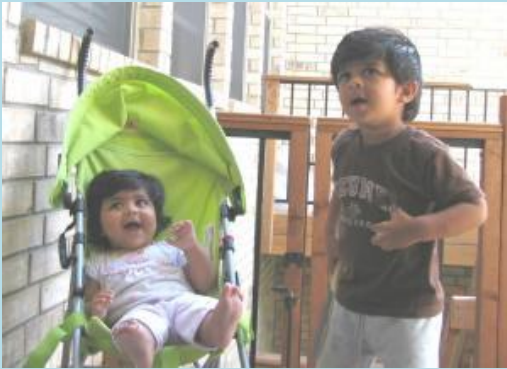
***Her big brother over there sits smugly in Papa's lap.
A storm may arise when she would climb his lap!***

***Whenever she likes, she sleeps, drinks or cries.
Whatever she chooses, it pleases our hearts.***

Sangita-Mridul's daughter, Kethan's sister and our granddaughter.3/16/09

બાલ નંદન

કૂલ ગુલાબી ચહેરા રોજ આવે મારે બારણે
મલકે કરચલીઓ સજી હેતભર્યા તોરણે
આંખના અણસારથી કે હોંઠના હિલોળથી
આવતી ખુશાલી મારે આંગણ અણમોલ સી
પસરાવી હાથ પ્રિય બાળકડાં બોલથી
આવરીલે ક્ષણમાં મિષ્ટ માસુમ કિલ્લોલથી
ચલવિચલ દોડતા વણથંભ્યા એ ચરણથી
દોડ, બાપુ, દોડ! અનુરોધે જીદ વ્હાલથી
પકડે કોણ કોને! ખેર, આનંદ સૌ અનુભવે
લઈ લીધા દોડી આવી બાથમાં આ શૈશવે
સ્નિગ્ધ ને સુંવાળા મુલાયમ મનરંજના
બાલ હાસ્ય સુરખી મૃદુ નિર્મળ નિરંજના

Innocence

***Rosy fresh blossoms
show up at my door,
The sweet smiling faces
we love and adore.***

***The twinkle in their eyes, soft and so sure,
A special precious pleasure, pious and so pure.***

***Spreading cheery arms, "Come to me sweethearts!"
In a fraction of a moment encircle our hearts.***

***Frisky tiny feet scurry round all around,
"Run Bapu, run!" The gleeful singing sound.***

***Who is chasing whom? A simple silly race,
Childhood runs to us, gathers in embrace.***

***Sparkling shiny smiles a blissful resonance,
Darling little ones hold divine innocence.***

=====

Till We Meet Again....

***Love! I am sending with you a piece of my heart.
I will hold back tears, wait not wane,
And let them roll when I see him again.***

***I know you shield him in your tender loving core
But how do I console my aching sore soul?***

***Every time I see the shadow of his face,
I jump out of myself to run and embrace.***

***I hear dreamy sounds in the middle of the night,
Will wonder and wish to hold him tight.***

***I know, my loves! Time will pass
and we will melt again in each other's arms.***

Kethan on a trip to Bangladesh with Daddy.11/09

સંભાળજો

મોકલુ હું આજ સાથે મન કમળની પાંખડીને,
જાય જોજન દૂર વ્હાલા! વિરહ છે મુજ આંખડીને.

આંસુ અટકે નયન ગોંખે રય જિગરના ટુકડાને,
ફરી વહેશે જ્યારે જોશે મલકતા મધુ મુખડાને.

જાણું છું કે જાળવે તું જીવ કેરા જતનથી,
ક્યમ મનાવું મહાંયલાને જે વિખૂટે અમ રતનથી.

જોવું જોવું અંહી કહીં પરછાઈ એની પ્રતિક્ષણ,
તનને છોડી દિલ રે દોડી જાય લેવા બાથમાં ક્ષણ.

રાત્રી મધ્યે સુણું ભ્રામક રુદ્ધ આકંઠ એનું,
અચરજ અને અભીપ્સાથી હાથમાં એને વીંટાળું.

સમય જશે જટ વહી ને ભાવથી ભેગા મળીને,
પીગળી જઈશું પલક પાળે એકલય સંગમ બનીને.

|||||||

તસ્વીરો

સાજ નરવા સંબંધોને તસ્વીરોમાં બાંધી દઈને,
સુકાઈ જતા સ્નેહ ઝરણને ઝળઝળિયાં પીવરાવી લ્યો.

નાસી જતા બચપણને આ રંગપત્તીમાં ઝાલી લઈને,
અસ્થીર ક્ષણના ઓળાઓને સ્થીર કરી થંભાવી લ્યો.

વિખરાતા સૌ કુળ કબીલા એક કાયમાં વારી લઈને,
કવચિત મળતું માન વડીલને, ઝબકારાથી નોંધી લ્યો.

હસતાં ને હેતાળ મહોરાં અસલી પર લટકાવી દઈને,
દીવાલોના દર્પણમાં વળી ગત ગામીને જીવી લ્યો.

ભલે વિલાયુ સ્પંદન એનું, એ જ છબી છે માણી લઈને,
યાદોની ધુમ્મસમાં ધુંધળા ચહેરા ફરી પિછાણી લ્યો.

મન મુરાદ મંજીલ દૂર દેશે, સરવાણી સ્વીકારી લઈને,
તસ્વીરો અહીં, સંગ મનોરમ, કૈદ કરી સંભાળી લ્યો.

~~~~~

બે પેઢીનું અંતર

"નાત તેડાનું નોતરું આવે, જાતાં બીજે ગામ,
નાનાં મોટાં સાબદા થઈને હાલ્યાં જમવા કાજ.
બૈરા બૂઢાં ગાડે બેહે, બીજા હાલે વાટ,
હસતાં રમતાં ગાતા જાતાં અંતર ગાઉ બે ગાઉ"

"બાપુ એતો કેવું લાગે કોશ ચાલીને જવ;
અમથાં ખાલી જમવા માટે નવરાઓનું કામ!"

કાન માંડીને સુણતી ત્યારે ચિત વિચિતર વાત,
સરળ સાદા ગ્રામજનોમાં સૌનો હરખ સાથ .

ગાઉ ચાલુ છું એકલી, સુણું બાપુ તણી ઈબરત!
"જન સમૂહની ખુશી વિના વાંઝણી આ કસરત."

બુચના ફૂલ

વહેલી પરોઢ, કોઈ જાણિતી મહેક,
મારી યાદની પરાગને જગાડતી;
વર્ષોની પાર, ઝૂમી ઓચિંતી આજ,
અહો! માના આંગણની સુવાસથી!

પાપણ પરસાળમાં શોધે ચાર પાંદડી,
ધોળા રે ફૂલ પીળી ડાંડલી,
આઘા અતિતમાં અવરી એક છોકરી
કે જોઉં મને વેણી પરોવતી!

ઉષાની ઓઢણીની આછેરી હલચલથી,
ફૂલોની થાપ થથરાટથી,
જાગી હું આજ જાણે ઝીણાં ઝંકારથી,
ભીંજી પળભરમાં પમરાટથી!

પહેલા સુગંધ પછી પમરાતી પાંખડી,
મહેકાવે યાદને સુવાસથી,
ફૂલની પથારી પર નાજૂક હથેળીઓ,
સ્પર્શે સરયૂને કુમાશથી!

My Sister-Urvashi

***One tear drops from the corner of my eye
Oh! With this song, the memory revive***

***We couldn't bear to hear the song any more
For my five-year-old sister was no more***

***She used to sing, "Kakadupati raaghav raajaa raam"
Instead of, "Raghupati raaghav raajaa ram"***

***One day she was there, melted in our veins
Then she was gone, leaving us in pain***

***We have missed her a lot throughout our lives
Relived with this song special moments of those times***

=====

અશ્રુબિંદુ

એક અશ્રુબિંદુ મારી પાંપણની કોર પર
ગીત લઈ આવ્યુ જુની યાદો દિલદોર પર
નાનેરી બહેની મારી, ઉર્વશી પરી હતી
આવી'તી આભથી પાંચ વર્ષ રહી હતી
માતપિતા ભ્રાતાના ઉરની ઓજસ હતી
બહેન સહજ બચપણની મારી હરીફ હતી

ઓચિંતી ઈશ ઘેર પાછી એ ફરી હતી

માત તાત નજરુંમાં મરુતા ઝરતી હતી

ના સુણ્યું જાયે આ ગીત ઉડ્ડ ગાતી'તી

"કકડુપતિ રાઘવ રાજારામ" રટતી'તી

ને વળી તોફાની ખિલખિલાટ હસતી'તી!

શબ્દો અંહી આવ્યા આ સૂરોની પાંખ પર
જઈ જોજન ભીંજવશે ભૈયાની આંખ પણ
ઉર્વીની ઉખાથી નયણાંના તોરણ પર
મીઠું હસી ને રડી કેટલીયે યાદ પર

Rakhi

***The longest relationship in my life is with my sibling,
Kind of competing, but caring deep feeling.***

***My brother, who used to pull me down from my mother's lap,
Is the one who brought in my life pleasantry and pap.***

***He might hit me for mischief, but he wouldn't let anyone harm me.
I screamed and fought with him, but I wouldn't let anyone scold him.***

***'Oh, who will marry her?' He used to pull my hair and tease,
But to find a good husband for me, he would not compromise.***

***It could be the last hours of our mom's life or some trouble in my life,
My brother will be present in that special corner of my heart.***

***Years have gone by since our childhood departed,
Always shower him well wishes from the bottom of my heart.***

***The gentle subtle feelings are wrapped in a string.
This soft shiny silk prays all the joy to bring.***

રક્ષાબંધન

જિંદગીમાં દીર્ઘ રુજુ રુણબંધ ભાઈ - બહેનમાં
બે કિનારા સ્નેહના વારી છલકતા વહેણમાં
માવડીની ગોદમાંથી ખેંચતો ઉતારવા
વળી બોરજાંબુ આપતો'તો બેનીને મનાવવા
મસ્તીમાં મારે ખરો પાણ, મારવા ના દે કોઈને
હું કદી વઢું લડું પાણ આંચવા ના દઉં કોઈને
અરે! કોણ આને પરણશે! ચોટલો બાંધી ચીડવતો
બહેનનો સુહાગ શોધે, કો કસર ન ચલાવતો
અંતિમ સમય હો માતનો કે કષ્ટનુ કારણ હશે
હૃદયના ખાસ ખૂણામાં સહોદર હાજર હશે
પાનખરના પ્રહરમાં હું આજ આવીને ઊભી
બાલપણથી શુભેચ્છા સદભાવ વરસાવી રહી
અત્યંત નાજુક લાગણી અણકહી જે અનુભવી
પ્રાર્થના, હીરદોરથી રક્ષા કરો મમ વીરની.

भाभी

जाना परदेस, भाइ व्याकुल विदाय,
मेरी भाभीकी कोरी थी आंखे,
मेरी माताकी आंसुभरी आंखे.-

पहेला वो साल, वीरा वसमी विदाय,
मेरी भाभीकी स्नेह भरी आंखे.
चौथा वो साल, वीरा वसमी विदाय,
मेरी भाभीकी भीनी थी आंखे.
सातवां वो साल, वीरा वसमी विदाय;
मेरी भाभीकी आंसु भरी आंखे!-

बरसके बहाव भरे भावकी भीनास,
भाभीके स्नेहमे सखीकी सुवास,
अंतर ना अंतराय सलूणा सहवास,
भाइ और भाभीके प्यारमे विश्वास.

ભાભી

ચાલી પરદેશ , વીરા વસમી વિદાય,
મારા ભાભીની કોરી એ આંખો,
મારી માતાની આંસુ ભરી આંખો.---

બીજે તે નોરતે વસમી વિદાય વીરા,
ભાભીની સ્નેહ ભરી આંખો,
ચોથે તે નોરતે વસમી વિદાય વીરા,
ભાભીની ભીની સી આંખો,
છઠ્ઠે તે નોરતે વસમી વિદાય,
જોવું, ભાભીની આંખોમાં આંસુ!---

વરસોના વહાણાં ને ભાવની ભીનાશ,
ભાભીના સ્નેહમાં સખીની સુવાસ,
અંતર ના અંતરાય, સમરસ સહવાસ,
સહોદરનો સ્નેહ, ભળ્યો ભાભી વિશ્વાસ.--

.....

એક ચૂમી

દૂર દેશાવર આવીને ત્યાર પછી જાણી'તી સમજી'તી એની ઉદારતા,
કેટલીયે વાર નહીં ગણતી વિસાતમાં માતાની અણજાણી અસ્મિતા.

મારા આ બાળ મને આવ્યા શીખવાડતા માની ખાસ આગવી વિશેષતા,
પછી ઘણા વર્ષોથી દિલના ઉમળકાથી અરસપરસ નેહમાં ભીંજવતા.

“માને સુવાણ નથી.” ભાઈ મને બોલાવે, સમજી વીરાની અસ્વસ્થતા,
અશ્રુની ધાર વહે, નાજીક આ દિલ ઝરે ટપકે રે મોતી અજાણતા.

મારુ મન જાય ઊંડી મળવાને આર્ત વળી, ઉમટેલી હૈયે આતુરતા,
“મુશ્કેલી વેઠી ના આવે.” મા એમ કહે મારા સુખ સુવિધા વિચારતા.

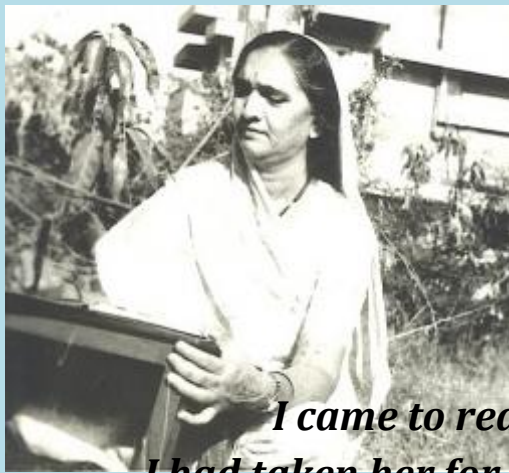
વહેલી પરોઢના ઘેરા અંધારામાં બેઠી કૃશ હાથને પસરાવતા,

“કોણ, ઈલા?” “ના, હું છું, બા.” કંઠે ભરાઈ ગઈ કુમાશતા.

હળવેથી હાથ મારો હોઠે લગાડતી મીઠી ચૂમીમાં મર્મજતા;
આવકાર, આભાર, ગદગદ એ વહાલથી, કહી દીધું સર્વ હાથ ચૂમતા.

અરવા આ બંધનને અશ્રુની અંજલી, સ્મરણો અસ્તિત્વને હસાવતા,
છલછલ રે છલકે મમ જીવન સરોવર, મા મધુ બિંદુ રહ્યાં સિંચતા.

A Kiss

*I came to realize I had gone so very far
I had taken her for granted really many, many times*

*I understood her devotion, with children of my own
The feelings traveled back and expressed to be known*

*Wrapping us with a vital thread, her affection eternal
Give and take that richer joy, had been offered maternal*

*"Ma is sick," Brother was calling, the life rhythm is slowing
My tears started rolling, not aware they were flowing*

*My heart fluttered and fled, to be near and over there
"Too much trouble, so don't come." She was saying that I heard*

*It was serene, four a.m., I sat holding her feeble hand
"Is this Ila?" She tried to see. "No, Ba, it has been me."*

*Raising hand the weary tips, bringing mine over her lips
She told me all she had to tell with a tender, gentle kiss*

*She was gone and I did cry, rejoicing deep and precious ties
Full is the ocean of my life; received love-drops that never dry*

ભાગીરથી, જાહનવિ, એક પ્રેરણાદાયી પાત્ર, ૧૯૧૭-૧૯૮૩

મારી નજરે મારા બા, એક પ્રભાવશાળી વ્યક્તિ હતા. એમના હાથથી કાગળ પેન અને પુસ્તકો દૂર ન હોય. રસોઈ, ઘરકામ અને નોકરી ઉપરાંત સાંજે જાણીતા સાહિત્યકારો ઘેર આવીને બેઠા હોય અથવા એમને કોઈ કવિઓને મળવાનું હોય. ઘણી વખત કવિ સંમેલનમાં કવિઓની વચ્ચે આ એક જ કવિયેત્રી મંચ પર ઉપસ્થિત હોય. વહેલી સવારે ઘણીવાર બત્તી જલે ત્યારે ખબર પડે કે બાને કોઈ કવિતાએ જગાડી દીધા.

એક વર્ષની ઊંમરે એમની માતાનો સ્વર્ગવાસ થયેલો. ચોથી ચોપડી મહાણ પુરી કરેલી એવું એમના કાકીમા કહેતા. પિતાશ્રી તેર વર્ષની દીકરીને આવીને કહે કે "તારા લગ્ન કોટડા ગામમાં નક્કી કર્યા છે." જ્યારે સાસરે ગયા તો ત્યાની રહેવાની રીત અને વહુને રાખવાની રીતથી થતી માનહાની સામે એમનો આત્મા બળવો ઉઠાવતો રહ્યો.

પાંચ વરસના મનોમંથન અને ભાઈ, નાથાલાલ દવે દ્વારા મળતા પુસ્તકોના અભ્યાસથી, એમને સમજાયું કે મારું ભવિષ્ય મારે જ બનાવવાનું છે. દરેક પ્રયત્નોમાં બન્ને કુટુંબોના વિરોધોનો સામનો કરતા ભાવનગરમાં રહીને ભણવાનો નિશ્ચય કર્યો. પ્રવેશ પરીક્ષા માટે એક નિબંધ લખવાનો હતો. પરિણામે એમને દસમાં ધોરણમાં સીધા મુકવામાં આવ્યા. પોતાના સદગુણોને લીધે ઘણા ઉત્તમ લોકોના સંસર્ગમાં આવ્યા. પાંચ વિદ્યાર્થીનીઓ સાથે શરૂ થતા કવે કોલેજના વર્ગમાં ભણવાનું ચાલુ રાખ્યું. શેરીમાંથી નીકળી ક્લાસમાં જતા હોય ત્યારે ઓટલે બેઠેલી બહેનો સંભળાવે, "એવો જમાનો આવશે કે ધન કમાશે બાયડી ને..." એમના પિતાશ્રીની બીજી અસંમતિઓમાં વધારો થયો, જ્યારે બાએ કહ્યું કે, "હવે હું ખાદીના કપડા પહેરીશ."

જુનીઅર બી.એ. ની પરીક્ષા પછી પંદર દિવસમાં મુનિભાઈનો જન્મ થયો. માતા કે સાસુનો ઓથાર ન હોવાથી જવાબદારીઓ ઘણી અને અમારા બાપુજી ગામડે પ્રથમિક શાળામાં શિક્ષક હતા જેમની બદલી ભાવનગર કરાવવાના પ્રયત્નો ચાલુ હતા. બાની મનસિક અને સાંસ્કારિક પ્રગતિની ઝડપ સાથે જીવનસાથી કદમ મીલાવી ન શકતા અમુક અંતરનો અનુભવ અને એકલતાની લાગણી એ કવિ હૃદયને સતત લાગતી. પણ જીવનના દરેક માઠાં અનુભવોને, "મારે માટે એ જરૂરી હશે." સમજીને અંતરગત બનતા રહ્યા.

હંમેશા ગુરૂની શોધમાં વ્યાકુળ હતા. જ્યારે સંત વિમલાતાઈને મળ્યા એ સમયે એમની તપસ્યા પરિપક્વ થયેલી હતી. વિમલાતાઈનું પ્રવચન સાંભળી, બીજે દિવસે વહેલી સવારે એમના આવાસ પર પહોંચી ગયા. "અત્યારે નહીં મળે."

જવાબ સાંભળી, બીજે દિવસે ફરી ગયા. થવાકાળ હશે કે વિમલાતાઈ બહાર હતા. બાએ સીધા જ એમને ગુરૂ બનાવી દીધા અને પછી અનેક કષ્ટો વેઠી આબુ જઈને રહ્યા. એમની માનસિક આતુરતા અને કઠ્ઠણતા મારી આંખ ભીની કરી દેતી. એમની સમર્પણની સત્યતા જોયા પછી પૂજ્ય વિમલાતાઈએ એમને કવિયેત્રી તરીકે એમના નાના સમુહમાં સ્વીકારેલા.

ગામડાની મા વગર ઉછરેલી છોકરી, જે સુંદર હોવાથી, "ડોળા ફોડામણી" કહેવાતી અને આને વખાણ સમજવા કે નહીં, એ આ છોકરીને ખબર નહોતી પડતી. પોતાના અંતર ઉજસથી પોતાનું ભવિષ્ય પોતે ઘડીને, ભણીને નોકરી કરીને એને સંતોષ નહોતો. એમને બીજા ઘણા કર્મો કરી ચેતના જીવંત રાખી જેનો આભાસ હજી વરતાય છે. સ્વજનોનો સાથ હોય કે અસહકાર, મનમાં ઊગે એને પ્રકાશમાં લાવવું હોય એ વ્યક્તિત્વને ચાહવાવાળા અને વિરોધ કરવાવાળા સમુદાય સાથે સમતોલન કરતા રહેવું પડે. આજે બાને યાદ કરતા કલારસિકોની હાજરી મને એ દિવસોની યાદ આપે છે જ્યારે કવિતાની રજુઆત કરવા, બધી હિંમત ભેગી કરીને, સફેદ ખાદીની સાડી પહેરેલા બહેન બોલવા ઉભા થતા.....સરયૂના પ્રણામ

ભાગીરથી મહેતાના પુસ્તકો: "અભિલાષા". "સંજીવની". "ભગવાન બુધ્ધ",
"સ્ત્રી સંત રત્નો"..સંત સ્ત્રીઓના જીવન ચરિત્ર.
"આત્મદીપ." "સહજ સમાધિ ભલી." પુ. વિમલાતાઈ ઠકારના,
તથા "આનંદલહર." હનુમાનપ્રસાદ પોદારના, પુસ્તકોનો અનુવાદ.

"જાડૂનવિ સ્મૃતિ" કવિયેત્રિ સંમેલન, શિશુવિહાર સંસ્થા, ભાવનગરમાં દર વર્ષે યોજાય છે.

સાસુ

અરમાનોના આંગણથી હવે પાછી નહીં ફરવાની,
અષ્ટકોણના અંજળમાં હું ત્રિકોણ થઈ તરવાની.

પ્રેમળ માતા દ્વારે ઉભી, ચિંતિત નવલ નીરખતી,
"લાગે છે તો સારી, રાણી નિવડે વખાણવાની".

ગરવે ગુંથ્યા માળામાં નવનીતને નોતરવાને,
અંગ અંતરના અંકુરને ફરી શીખતી ઓળખવાને.

મારા મીતવાની માતા છે, અતૂટ રથ સમજીને,
એકબીજાના અવગુણોને હસતાં મૂક્યા તજીને .

મારો પ્યાર મળે માતાને, એનો ઝરમર વરસે,
ઉખ્માની આ અવળી ધારા અવલ અકલ્પિત વરસે.

સંબંધોના શ્રાવણમાં સાસુ, માં બની ભીંજેલી,
અરધે રસ્તે હાથ મિલાવી આવી સાથ મળેલી.

યાદ કંઈ એની માતાને માન પ્રેમ સંતોષે,
વહુ દીકરી સાસુ માતાની મનોમંજરી મહેકે.

=====

Mother-In-Law

***A half-moon smile through the half-opened door,
On the other side was me, met the in-law enemies.***

***I showed off to be smart, but was shaking in my hear,t
I could deal with the rest but his mom was a test.***

***She hugged me with caution, and I felt her emotion,
Her few funny words to confirm where he belonged.***

***She was trying her best to share her cozy nest,
To cope with the rile brought on by her rebel child.***

***I rendered my respect, as a mother-in-law would expect,
Many moons by her side, we put the faults and flaws aside.***

***The circle of siblings had very warm feelings,
The winsome sound in her was humming all around.***

***Open Heart, open mind, give and take to remind,
His kind gentle mother came to love me like a daughter.***

प्रार्थना

प्रभु मेरी आशा नहिवत करना

प्रभु मेरी अपेक्षा निर्मूल करना

परणी में सासरमे आई, नये बंधनो बांधी

सबकी सेवा करते करते, एक प्रार्थना चलती-प्रभु

बाल गोपल गोदी मे खेले, सर्व अर्पण पालनमे

पढलिख कर जब चल दिये तब, वोहि प्रार्थना चलती-प्रभु

बेटी मेरी कब ब्याहेगी, मन उमंगमे राचे

बनके पराई बिदा हुई तब, वोहि प्रार्थना चलती-प्रभु

रूमजुम पायल घरमे आयी, पुत्रवधू ये प्यारी

मन चाहे दो मधूर बचन तो, वोहि प्रार्थना चलती-प्रभु

सुखी करके सुखी होनेकी, एक अमूल ये चाबी

जरीतरी नहीं कोई अपेक्षा, 'सरयू' संसारीकी-प्रभु

પ્રાર્થના

પ્રભુ મારી આશા નહિવત કરજે.

પ્રભુ મારી અપેક્ષા નિર્મૂળ કરજે.

પરણીને સાસરીયે આવી નવા બંધનો બાંધી,
સૌની સેવા કરતાં કરતાં એક પ્રાર્થના ચાલી... પ્રભુ

બાળગોપાળ ખોળામાં ખેલે સર્વસ્વ આપ્યું ઉછેરે,
ભણી ગણીને ચાલ્યા ત્યારે એ જ પ્રાર્થના ચાલે...પ્રભુ

દીકરી મારી ક્યારે પરણે મન ઉમંગે રાચે,
પરણી ચાલી નવ સથવારે, એ જ પ્રાર્થના ચાલે...પ્રભુ

રૂમઝૂમ પગલે ઘરમાં આવી પુત્રવધૂ એ પ્યારી,
મન ઝંખે બે મધુર વચનો એ જ પ્રાર્થના ચાલી...પ્રભુ

સુખી કરીને સુખી થવાની એક અમૂલ એ ચાવી,
જરાતરા નહીં કોઈ અપેક્ષા સરયૂ સંસારીની...

આશાપંખી

પંખી પાછળ બાળક દોડે સાગરને કિનારે,
હમણાં પકડું, હમણાં પકડું, એહી અનમ સહારે.

આ ના મળીયું, પેલું મળશે, આશે કુદ્દા મારે,
વણથંભ્યો એ હોંશ હલેસે ભવ સાગર ઓવારે.

આશા પંખી ફરફર ઉડે મનચિત્ત પર મંડરાવે,
સોણે સપણે વલખાં મારે એક પકડે એક છોડે.

પાંખ પસારી ઉપર ઊડે ઉમંગ મોજ સાથે,
ઝગમગતા તારા પર જઈને હળવેથી હરખાયે.

આશા છે તો જીવન ગુજરે, અરમાનો સંગાથે,
અદીઠ દોરે દિવસો ગુંથે આશા મોતી સાથે.

હે સુજના! ના હારતોરા, એક ફૂલથી પણ ચાલશે,
નહીં ગુણગાન દંભીના, ભીની નજર એક ચાલશે,
ગુરુના આશ વચનો ના, આદેશ વચનો ચાલશે,
રે ઈશ્! ના વર્ષો, બસ એક પળ નિકટ તવ ચાલશે.

વિચાર વમળાટ

ઉન્મત્ત વિચાર, નિર્વિચારમાં નમાવીને,
ડંખતી ફરિયાદ, નીરવ યાદમાં ભુલાવીને,
વસમાં વિરોધને, સુહાણમાં સમાવીને,
અતડા અંગતને, અણજાણ જન બનાવીને,
વાસનાના વટને, જ્ઞાન યજ્ઞમાં હુલાવીને,
દ્વેષભાવ અગ્નિ, શાંત શીતળ બનાવીને,
પ્રેમના વહેણમાં, લઈ સૌને સમાવીને,
નિર્ગુણ અચેતમાં, નવચેતન જગાવીને,
વિષૈલા વમળાટને, વિશ્વાસે વિસારી દઉં.
મનુષ્ય જન્મ મળીયો, અણમોલો બનાવી દઉં.

વાસના

આજ જોઉં વિસ્તરતો વાસનાનો વડલો ,
જ્યાં વાવ્યો'તો નાજુક ને નાનોશો છોડવો .

અણસમજી અજ્ઞાની માળી મેં રોકેલા ,
રંગીલા પાન એણે મમતાથી પોષેલા ,
અજાગૃત આસ્થામાં કૂંપળો રે કૂટી ,
ને વિસ્તરતો વાસનાનો વડલો.---

એક પાન ખરતું ત્યાં દસ નવા વિકસે ,
ઉંડા એ મૂળીયા પથ્થર માંય વિલસે ,
જનમ અંતર અનંત કર્મ પડીયો ,
ને વિસ્તરતો વાસનાનો વડલો.---

બહુ રે મોડું થયું ને વસમો આભાસ ,
જીવ મારો રુંધાયે વડલાની પાસ ,
ભટકું હું! દોડું હું! સંતોની પાસ ,
કેમ રોકું આ વાસનાનો વડલો?---

જ્યાં વાવ્યો'તો નાજુક નમ છોડવો ,
ત્યાં ઘેઘૂર આ વાસનાનો વડલો .

તમસ, રજસ, સત્વ
અગણિત ઈચ્છાઓ, માત એની મમતા,
અવિરત ક્લેષો, માત 'હું' અહંમતા.--
સુખ અને દુઃખ એક સાથ સાથ વસતાં,
અનેક વિધ આકારે સર્વ સમય ડસતાં.--
મધ મીઠા સાકર સા સ્વાદથી રીઝવતા,
નશીલા સુંવાળા ગુપ્ત ભાવમાં વિષમતા.--
માયાની મોહજાળ મલકે માદ્યતા,
તમસ દ્વાર ખૂલ્લુ, આમંત્રે લોલુપતા.--
એક એક પગલે ઉંડા ઉતરતા,
બહાર કેમ નીકળું? ભારી વિલ્વળતા.--
કર્તવ્ય કર્મ ધર્મ સ્નેહમાં સફળતા,
રાજયોગ યમ નિયમ તપમાં નિયમિતતા.--
ચંદનમન ઘસી ઘસી સુવાસિત સમતા,
જ્ઞાનધ્યાન દાનપુણ્ય, વિકસે સાત્વિકતા.--

નજર

દ્વારિકા નગરીને દર્શને, અછડતો અવનવ ઊઠે,
નજર ખેંચી જોઈ લઉં, કદાચ વનમાળી મળે!

રમતાં કિરણની ધૂપમાં, આશ નજરે જોઈ લઉં,
પાષાણ વીંટતા પવનમાં, કદાચ ખીલ્યું ફૂલ મળે!

રીઝવવા ચરણે નમુ, શુભ સરળ સન્માનથી,
શ્યામળી સખ્ત આંખોમાં, કોઈની કરુણા મળે!

છોડતાં આપનો આશરો, અતૃપ્ત નજરે જોઈ લઉં,
ભાવહીન શુષ્ક આંખોમાં, કદાચ કોમળતા મળે!

નાદાન નજરું શોધતી'તી, પ્રેમ કો' પલકો મંહી,
આજ આ નવ નૈનમાં, માતની મમતા મળે!

अति सदा वर्जयेत

प्यार प्रेमका मधुर ये बंधन सब संसारको बांधे,
अतिप्रेमके पाशमे परवश मोहमे बदल ये जाये,
प्रेम ये थापट मारके बोले, अति अतिको त्याग,
रे मानव ! अति अतिको त्याग——

यम आहार विहार व निद्रा कृष्ण गांव ले जाये,
अतिकी आगमे लीपट लीपटकर अपने आप जलाये,
समता थापट मारके बोले अति अतिको त्याग,
रे मानव ! अति अतिको त्याग——

कर्म क्रिया जो जीवन चक्कर सहज भाव चलाये,
अतिकर्म जो अनजानेमे फलको विफल बनाये,
केशव थापट मारके बोले अति अतिको त्याग,
रे मानव ! अति अतिको त्याग——

અતિ

પ્યાર પ્રેમનુ મધુર આ બંધન સંસારીને બાંધે,
અતિપ્રેમના પાશમાં પરવશ મોહમાં બદલી જાયે,
પ્રેમ થાપટ મારી બોલે, અતિ અતિને ત્યાગ,
રે માનવ! અતિ અતિને ત્યાગ.

યમ આહાર વિહાર ને નિદ્રા , કૃષ્ણ ગાંવ લઈ જાયે,
અતિની આગમાં લપટાઈને સ્વ સર્વસ્વ જલાવે,
સમતા થાપટ મારી બોલે, અતિ અતિને ત્યાગ,
રે માનવ! અતિ અતિને ત્યાગ.

કર્મ ધર્મ જે જીવન ચક્કર સહજ ભાવ ચલાવે,
અતિ કર્મ ને અણસમજણમાં ફળને વિક્ષણ બનાવે,
કેશવ થાપટ મારી બોલે, અતિ અતિને ત્યાગ,
એ માનવ! અતિ અતિને ત્યાગ.

જાગૃતિ

અતીતના ઓળા ના ઓસરે, ઓ સતગુરુ

અતીતના ઓળા ના ઓસરે.....

એની એ પગલીને પગથારે પગથારે

વર્તમાન વેરાતુ જાયે...હું કેમ કરું?

સારો સંસાર આપકર્મોની ઈંટ પર

સર્જતો બંધાતો યાદોની પીઠ પર

વિવેકી વાડ કેમ બાંધુ... હું કેમ કરું?

કરમાતા ફૂલ લઈ આવી હું છાબમાં

નવરંગી કુસુમોના મધમધતા બાગમાં

સૃષ્ટિની સોડમ ના જાણુ... હું કેમ કરું?

શમાણું હું સમજુ જ્યમ રાત્રીનુ સ્વપ્ન છેક

જાગુ, તો જાણુ આ સપનુ સંસાર એક

પરમ શાંતિ નિત્યાનંદ પામું

પરમ શાંતિ નિત્યાનંદ પામું.....

-----

painting by Dilip Parikh

The present moment

***Being at peace, my mind and soul
guide to accept, enthuse, enjoy***

***Accepting all and evenly so
As the humble one says, "Let it be so."***

***Enjoyment streams, flows from within
Wakeful and free with internal mean***

***Enthusiasm, a visionary force
Pulsating, renewing, the energy source***

***The ego entices with delusory dreams
The string of stress chokes innocence***

***The smooth surrender and positive presence
Aware, this moment is gifting the present***

-----

*Inspired by Eckhart Tolle's writing: The consciousness can flow into every day life;
Acceptance, enjoyment, enthusiasm.*

કૃષ્ણલીલા

મનડાંના મધુવનમાં રાસ લે રસીલી
શ્યામ સંગ શ્યામ રંગ રાધા રંગીલી---

જન્મકર્મ રંગોળી આંગણ સજેલી
મંડપમાં વૈરાગે આવી વહેલી---

આમંત્રે તત્વજ્ઞાન સહોદર સહેલી
સ્થીર ભાવ શાંત ચિત્ત નિર્ગુણ નવેલી---

આસક્ત એક રસ એક ધ્યાન ચેલી
કૃષ્ણ કૃષ્ણ રોમ રોમ ઘેલી અલબેલી---

વૃદાવન ચિત્તવનમાં કૃષ્ણલીલા ખેલી
સાંખ્યજ્ઞાન જ્ઞાતાને અનુપમ સુખ હેલી—

Solace

*Oh! Tender trail of emotions, life always in motion,
Console trifle narrow notions; learn desire less devotion.*

*It was long ago inlaid, he was sweet sunshine in rain
At his first blessed breath she gave a smile even in pain.*

*Immersed in caring and caress, hover to cover from duress,
The ties were getting very tight, binding both with subtler might.*

*Time flew, giving him worldly wings, novel land new song to sing.
Here Ma perched to reminisce, feeling the hurt of his remiss.*

*Soon she learns to just submerge, within herself dissolves the urge.
Freely flows the stream of love and gives it all away to merge.*

*Why so hard is it for Mom to slip away to let bygones?
Sure her love careenly carved in her old and weary bones.*

સમજવું

માના આ મનવાને ફરીને બહુ દિનથી બહેલાવું
સર્વબ્રહ્મ છે, સર્વબ્રહ્મ છે, કહી કહીને સમજવું

સાધક જીવડો તોય ફરી જ્યમ મધમાખી મધપુંજે
પરિવર્તન ને આવર્તનના વર્તુળે જઈ ગુંજે

નવમાસ એક અંગ બનાવી ચેતન ઝરે જનેતા
પ્રથમ પ્રાણ પૂર્યાની પીડા આનંદ અશ્રુ કહેતાં

અહનિશ ને એકધ્યાન લઈ પારેવા પાલવમાં
આગળપાછળ ઓતપ્રોત એ પોષણ ને પાલનમાં

'ના મેલતો ઘડી ય છેડો', હસીને યાદ કરે છે
ખુશ છે, આજે ઘડી મળે તો માને સંભારે છે

નવીડાળ ને નવાફૂલ, અંહી વ્હાલપ વળ છૂટે ના
સમય સાર સંસાર મા સમજે, તોયે કળ વળે ના

મોહજાળ મમતાની ચાહે મુક્તિના અજવાળા
સહેજે હો સંયોગ વિયોગ ને સમતાના સરવાળા

દાન અને સ્વીકાર

સઘળી આંગળીઓ સરળ સાથે મળીને સુસ્નેહે નમીને હો આપતી,
વાળેલી મુઠ્ઠીઓ ખોલી હથેળીઓ ભાવે આવીને સ્વીકારતી,
ત્યારે ઉદાત્ત કોઈ ઉરની ઉદારતા, પૂરણ પ્રભાસને દીપાવતી.

હસતાં હસતાં કોઈ હૈયા લઈ હાથમાં, આવે રે દોડતાં દુવારમાં,

આવરણ ખસેડીને, પાંખો ફેલાવીને, લઈને સમેટી લે બાથમાં,
ખુશદિલ જો સંગ ઊડે સાથમાં, પરમ આનંદ પવન પાંખમાં.

અર્પેલી અંજલી છંટાયે આભથી અવનીના પાલવની કોરમાં,
ટીપા સ્વરુપે આ ટપકંતા પ્રેમને ચાતક ચૂમે રે તૃષારમાં,
પાણીના પીગળેલા નાનેરા બુંદને, નિઃસીમ બનાવે વિસ્તારમાં.

રવિરાજ કિરણો જે વિશ્વને ઉજળે, તે ચન્દ્ર પ્રતિબિંબથી વધાવે,
મૈત્રીની શક્તિને સાક્ષી ગણીને ભરી અંક, સુર્ય તેજને વધારે,
મિત્રે આપેલ એક મોંઘેરી ભેટને, અદભૂત આકારે ચિતરાવે.

યથાક્રમ અંબરની ઉર્જા અખંડ રહે, દેન-લેન નર્તનથી ચેતન અનંત વહે,
કદરદાન ગુણીજન જો તાંદુલના સ્વાદને, કૃષ્ણ બની ચાખે ચખાડે,
સાદી શબરીના અજીઠાં એ બોર ગ્રહી, રામ અતિ દુર્લભ બનાવે.

Give-Receive

*Smooth supple fingers rich, ready to give,
Open your palm and warmly receive;
Flows infinite energy, tranquil and free.*

*Someone may come with the heart in hand,
Wide spread wings and sway in a swing;
Share a joyful journey, do listen and sing*

*Warm bright rays illumine the Universe,
Like the sun to the moon, give 'n take, be a friend;
let the reflection glow to the infinite gleam.*

*The celestial showers trickle down to earth,
Venture to quench a long time thirst;
Help pour even more to the infinite gift.*

*The sound from beyond wakes all and one,
The scattering tunes combine within one;
Let the strings tantalize to an infinite tone.*

*Giver is grander when a worthy receiver,
Pearl is just water 'til the shell is a catcher;
Keep giving, receiving, reviving to nurture.*

જીવનનો હેતુ

શું મારા લખવાથી કવિતાને ફેર પડશે?
શું મારા જોવાથી કૂલોને ફેર પડશે?
શું મારા સુણવાથી સૂરોને ફેર પડશે?
શું મારી ભક્તિથી ભગવનને ફેર પડશે?

તોય કોણ મને દોરે આ અણજાણે આરે!
ને કોણ મને ખેંચે છે અંતર અંધારે!
ને કોણ મને બોલાવે શાંતિના સૂરે!
ને કોણ મને બહેકાવે ભીની સુગંધે!

હું જ એક સૂક્ષ્મ અંશ પ્રકૃતિ ધારાની.
હું જ એક મુખ્ય આણું સર્જન કરનારાની.
મારા આ જીવતરમાં સર્જકતા ભરવાની.
અમૂલ આ જીવનનો રસથાળ ધરવાની.

માનવ એકતા

જાણું છું કે,

જાંજવાના જળ મહીં પાણીની બુંદ ના મળે,
સ્વઅર્થી ચક્ષુમાં સંવેદન અશ્રુ ના મળે,
ચીનગારી ઈર્ષા તણી ને હામ હૈયુ સૌ બળે,
અવિદ્યા વસ્તુ વર્તુળે ક્ષેત્ર ક્ષેત્રજ એક ના મળે.

પ્રભુ બક્ષો,

પરમ શાંતિ ધામમાં ઉત્પાત કંટક ના મળે,
સૂર્યના સ્નેહ ઉજસમાં રાત કાલિમા ના મળે,
મહાસાગરના નીરમાં મોજની ભિન્નતા ના મળે,
ને, અનંત અભેદ સત્યમાં માનવ એકતા મળે.

મૃત્યુના આવતા પહેલા, પૂરો ઉપયોગી બનું.
અમાનુષ કૃત્ય કરતો મટી, સહિષ્ણુ માનવ બનું.

એકલા

મોટી મીજબાની દાદાને આજ,
સગા સહુ આવ્યા છે જન્મદિન કાજ.

દાદાનો જન્મદિન એંશીનો આજ,
જો જો કો વાતની રહે ના કયાશ.

દાદી ગયા ત્યારથી, દાદા છે એકલા,
બાળકોની વચ્ચે પણ એ સાવ એકલા.

મોટી ઉજાણી ને દાદાનું માન,
સૌ જુએ માને છે દાદા મહાન.

દીકરી વહુ બેટા મહેમાનોમાં વ્યસ્ત,
સૌને જમાડે સૌ સૌમાં છે મસ્ત.

દાદા હળ્યા મળ્યા, ને જોઈ વળ્યા તાળ,
એકલા ઉભેલા લઈ ભારી એ થાળ!

Alone

*Big celebration for Grandpa today,
The kin have come for his birthday!*

*The eightieth year as grand as can be,
All is great, as well as can be.*

*Since Grandma is gone,
Papa feels all alone.
In the midst of the mingle,
He wanders, so single.*

*A very big feast with glory and greets,
Everyone thinks that it's a true treat.*

*The daughters and sons are very good hosts,
But forgetting Daadaa, who is weary and lost.*

*Grndpa did meet his formal old mates,
Bored and tired, for it was so late.*

*Standing alone, missing his life-mate,
Solitaire self, like his big empty plate.*

અધ્યાત્મ

એક પગલું આગળ ને બે પગલાં પાછળ,
એવી અધિ આતમની ગતિ સતસંગી,
એવી અધિ આતમની ગતિ.....

આજ લગી જાણ્યું સંસાર એ જ સર્વસ્વ,
કેટલાં જતનથી જીરવેલું વર્યસ્વ,
સાધન હું એને બનાવું રે સાધુ,
એવી અધિ આતમની ગતિ.....

સુંદર મુજ આવરણ સજવ્યુ સર્વોત્તમ,
અંતરનું મંદિર ને વસતાં ત્યાં પુરુષોત્તમ,
અક્ષર આ ક્ષરમાં સમાયું રે સાક્ષર,
એવી અધિ આતમની ગતિ.....

ક્વચિત એ મંદમંદ ક્ષણમાં એ તિવ્રત્તમ,
શરીર મન બુદ્ધિની પગથીની ઉતર ચડ,
ઉગમ આગ મૂલાધાર લાગી રે ગુરુજી,
એવી અધિ આતમની ગતિ.....

अध्यात्म

ऐक कदम आगे तो ऐक कदम पीछे
ऐसी अधि आत्मकी गति, सत संगी
ऐसी अधि आत्मकी गति—

आज तक जाना संसार मेरा सर्वस्व
कितने जतनसे जमाया था वचस्व
साधन अब उसको बनाउं, रे साधु
ऐसी अधि आत्मकी गति—

सुंदर मुझ आवरण सजाया सवौत्तम
आत्माका मंदिर, बसते हे पुरुषोत्तम
अक्षर ये क्षरमे समाया, रे साक्षर
ऐसी अधि आत्मकी गति—

कभी तमस मंद कभी रजस सत्व तिव्रत्तम
शरीर मन बुद्धिकी पगथीपे उतर चड
उगम आग मूलाधार लागी, रे गुरुजी
ऐसी अधि आत्मकी गति—

|||||

કરણી ભરણી

પ્રારબ્ધના પડીયામાં પ્રથમ શુભ પ્રસાદી,
તેજસ્વી માત, તાત સજ્જન, સુખશાંતિ.

દેહલતા સ્વસ્થ વળી સમતોલન બુદ્ધી,
લાગણીના લયસ્તરમાં સંવેદન શુદ્ધી.

વ્હાલપની વ્હેંચણીમાં કૃપાળુ ભંડારી,
વ્હેંચુ વ્હેંચુ ને વધે ભાવ સદાચારી.

ધોઈ ધોઈ રાજી થાઉં ચાદર ચુંગાલી,
નિર્મિત સૌ કષ્ટ સહી અભ્યુદયે ચાલી.

જ્ઞાનદીપ સાવધ, અજ્ઞાન શ્યામ વાદળી,
એક એક તાર ગુંથે કર્મોની કામળી.

પ્રારબ્ધ કેરા પાત્રે પુણ્યકામ પૂર્તિ,
લખવી જીવન કાવ્યે જરૂરી પાદપૂર્તિ.

=====

પૂર્વગ્રહ

અતીતના અંધારા ઉજળી આ આજને,
ક્લેશોની કાલિમા લગાવે છે સાજને,

આ પળની સરગમ સુણાવો
રે પ્યારે! આ પળની સરગમ સુણાવો..

બોલ્યા બે બોલ ત્યાં પૂર્વેના કોલટા,
મનમાં અંગાર ભરી દેતા એ સામટા,
આવ્યો અષાઢ તો યે વૈશાખી વાયરા,
આવી આવી ને અગન દેતા, રે પ્યારે!--આ પળની..

મારા અભિમાનને હું પંપાળુ, પસરાવું,
'હું'ને જો ઠેસ લગે, કટૂતાથી કતરાવું,
સ્વને સંભાળવા લંબાવું એક હાથ,
ભૂલીને પ્યારાના હેતલ હજાર હાથ!--આ પળની..

પૂર્વગ્રહ, પૂર્વકર્મ, રાખીને પૂર્વમાં,
આ ક્ષણનો સહજ ભાવ મહાણો આણંદમાં,
અવસર અટવાવો ના અવળા આક્રંદમાં,
આહ્વાદક સૂરો રેલાવો, ઓ પ્યારે!--આ પળની..

મૂંઝવણ

સખી! કેમ કરી જાણું આ મોહનની મોરલી

કે ઠાલી કોઈ વાવરતી વાંસળી!

સખી! કેમ કરી જાણું આ સર્વોત્તમ સાધુ

કે મારા સમ કોઈ જિજ્ઞાસુ!

સખી! કેમ કરી જાણું આ ઈશ્વરના કૃપા કુરુ

કે મનને મનાવેલ ઠગ ગુરુ!

સખી! કેમ કરી જાણું સ્વીકારુ આ શમાણું

કે આગળ પંથે કોઈ શરાણું!

સખી! કેમ કરી જાણું આ મારગ છે સાંચો

કે ભટકું હું મારગ લઈ ખોટો!

આદિ કોઈ કાળમાં કૃષ્ણ અને બુધ્ધા,

આ કાળે ક્યાં, જે મીટાવે મમ ક્ષુધ્ધા!

ભક્તિ ને શાંતિ બે સર્વ પળે શોધ્યા,

કોણ હાથ ઝાલી લઈ જશે અયોધ્યા!

માધવ હસતા

વિશ્વમાં વૈશ્વવિક્રતા જોઈ
સરલ તરલ ભાવુકતા જોઈ
હૃદય સુજન માનવતા જોઈ
શ્યામ મિલન આતુરતા જોઈ
મીઠું મીઠું માધવ મલકે માનવને હરખાતા જોઈ

જ્યારે જન મન એક જ તાને
મત્ત મર્મિક ગુંજનના ગાને
સામવેદને જ્ઞાને માને
ઓમકાર સૂર સૂણતા કાને
ત્યારે માધવ મીઠું હસતા માનવને મલકાતા જોઈ

આદત અવળી ના બાળકમાં
સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા મહા પાલકમાં
ધીર ગંભીર સમતા સાધકમાં
અસીમ પ્રેમ કૃપા પાલકમાં
એવા માધવ મીઠું હસતા માનવને મલકાતા જોઈ

=====

Salt and Cinnamon

***“Bena! Salt and cinmon!”
His usual, unusual request.***

***He would sprinkle on a dish,
And lick it happily, lickity-split.
Granny smiled and gave consent,
They both were cozy and content.***

***When he was ten, to sooth himself,
He asked again for cinnamon salt.***

***The time escaped in rapid pace,
He gets a call in foreign place.
“Your granny has been very ill,
She has no more survival will.”***

***In silent night he comes to tend,
He holds her softer, smaller hand.***

***The boy in him with misty eyes,
Whispers gently, emotions rise,
“Don’t go, Bena! Don’t yet sleep,
Give me salt and cinmon please.”***

અંજલી

ઠંડી ગરમીની મીઠી રક્ષક રસતાલે
ઉડ્યો ગુલાલ શીત સવિતાના ગાલે
રમતો રે તેજપૂંજ ધરતીની ધારે
ગરવું હસીને સરે સૂરજ સવારે

રજનીની ઓઢણીં સરતી સંચારે
જડયેતન સંગત સુચારુ સંસારે
સમભાવે કિરણો સ્પર્શે સમતારે
હુંફાળો હાથ ફરે આશા મનતારે

વર્ષાની વાછંટ ને વાદળ વણજારે
રૂપાના બરફ ફૂલ ચાદર પથરાવે
સૂણતા ભાનુરથના રંજન રણકારે
સંકલે ગાલીચા જયજય જયકારે

ચેતનનો ચંદરવો સોનેરી જરજરી
અંશુમાન આંગણ અંજલી અભર ભરી

યાદ ન કરાવ

નહીં રે કરો મારા કાન્ડાની વાત,
દિલના દરવાજેથી વાળી લ્યો વાત,
આરત અક્ષરની ના એને વિસાત,
સખી! નહીં રે કરો મારા કાન્ડાની વાત.....

ઉધ્ધવજી આવ્યા ને લઈ ગ્યા અમ પ્રાણ,
હવે એની લગનીના ચાલ્યા લખાણ,
રહેવા રે દયો હવે એના વખાણ,
સખી! નહીં રે કરો મારા કાન્ડાની વાત.....

રુકમણી બોલાવે દોડી ગ્યા કૂડાન,
હવે એની પ્રીત્યુની ત્રીલોકે જાણ,
આકરી રે સૂણવી એ અપહરણ કૂડાણ,
સખી! નહીં રે કરો મારા કાન્ડાની વાત.....

વાતને વિસાડું ઘાવ મહાણ રે રૂઝાય,
આંખોની ઓઝલમાં નીર જઈ સૂકાય,
જીવ મારો રહી રહીને કળીયે કપાય,
સખી! નહીં રે કરો મારા કાન્ડાની વાત.....

એંધાણી આજ લહે ધ્યાન માડું બૂહાર,
અષાઢી અંબર ઝળુંબે મારે દ્વાર,
'તારો છું' કહીને આલિંગે ઘનશ્યામ,
સખી! વહાલપ વિભોર સૂણું કાન્ડાની વાત.....

એક વૈંત ઊંચી

અસુખ અડકે ના મારે અંતરે
જીવન ઝંઝાળ જાળ જગત રે
ઉડતી રહું એક વૈંત ઊંચી કે,
સરતી રેતીની સરત સેર રે

સરખા ઉજસ મારે આંગણે
નહીં રે પડછાયા મારી પાંપણે
પહેલા આપીને લીધું આપણે
છોડીને સ્વાર્થ દહર બારણે

વટને વેર્યું રે ઉભી વાટમાં
માફી લળી મળીહળી વાસમાં
ઈશના અનેક રૂપ રાસમાં
એક એક શ્વાસ એના પ્રાસમાં

ક્ષણ ક્ષણના સ્પંદનો સુગંધમાં
નવલ નવા સર્જન શર બુંદમાં
છો, પહેરી ઓઢી ફરૂ વૃંદમાં
એકલી મલપતી મનોકુંજમાં

સરત=સ્મૃતિ, દહર=દિલ, શર=પાણી

એપ્રિલ ફૂલ

પશ્ચિમ દિશમાં સૂરજ ઊગ્યો
લાવ્યો મજનું ધોળું ફૂલ
આંખ નમાવી આજે કહેતો
"માફ કરી દે મારી ભૂલ"

રખડું મુજને રોજ સતાવે
વાતમાં વાતમાં મને વતાવે
હસતાં રમતાં નેણ નચાવે
ખેંચી લાંબા કેશ રડાવે

હું મલકાણી આજ ફુલાણી
મને રીઝવવા લાવ્યો ફૂલ.
ખડખડ હસતો ટીખળી બોલ્યો,
"ધંતૂરાનું ધોળુ ફૂલ,
થયું મનાવું, એપ્રિલ ફૂલ!"

કાયનું મંદીર

સપના કેરા શીશ મહેલમાં જરા નમીને જોતા,
અરમાનોના ચહેરા હસતાં, દેખાતા ખોવાતા.
પ્રતિબિંબોની હારમાળમાં મોઘમ મોં મલકાતા,
આરસીઓમાં દ્રશ્ય તરંગો હળુ હસીને વિલાતા.

આઠ વર્ષની કન્યા કરતી સખીઓ સંગ ઊજાણી,
નાના પગમાં ઝાંઝરીયું બસ વણથંભી ઝણઝણતી.
પાંચ પગથીયા ઉડતી જતી દસ દડતીક ઉતરતી,
ફેરફેરડી તાળી દેતી ખિલખિલ ખાલી હસતી.

કાયનું મંદીર, વહાલો વડલો, છાવરતો'તો છાયા,
અજાયબી એ શિશુર્લદય ને અગણિત એ પરછાયા.
ભ્રામક દર્પણ, અચરજ આંખો, જોતી'તી પ્રતિછાયા,
સમજણ સિમત સંવારે ભોળા બચપણના પડછાયા.

Kaachnu mandir

***I would sneak and peek into the magic glass palace
The faces of the future would beam, tease and vanish***

***The uncanny rows of smiling reflections,
The waves of notions softly slip to deflections.***

***For the eight-year-old, a wonder of her world,
The innocent heart was totally submerged;***

***The jingle-jangle anklets were flying with her feet
To race up and down on the steps of the pulpit.***

***Then a picnic with her pals in the shadow of a tree,
The feeling of belonging, bound all the way around.***

***The mystical mirrors and those magical refractions--
Now wisdom nudges slowly from those warm interventions.***

In a small village near my hometown of Bhavnagar was a temple with a special arrangement of mirrors that created multiple reflections. As a little girl, I was amazed to witness this simple yet beautiful effect.

મનઝુલો

મન ઝુલો ઝૂલે
ભાવોના ઠેસ હલેસે
પળનાં પલકારે ડોલે
જતન પતન જોળ રે. મન ઝુલો ઝૂલે...
સ્તુતિ સુમન ફાલે મહાલે
ઊડ ઊડ પતંગા પાંખે
પાંપણના શૂષ્ક પ્રહારે
નીચે ઝૂલણ ઝાલે રે. મન ઝુલો ઝૂલે...
વાવડના વેગ હલેસે
ગમતાનાં ઘાટ ઘડાવે
હાલપનો વીંઝણો ઝૂરે
અહંમ દોર ખેંચે રે. મન ઝુલો ઝૂલે...
વળવળતી વટની વાતે
ઉગતી આથમતી તાંતે
અણગમતી એક ટકોરે
કિયૂડ કિયૂડ બોલે રે. મન ઝુલો ઝૂલે...
ટેકો લઈ સ્થીર ચરણથી
ચિત્તવિત્ત એક તારે બાંધી
આવાગમ હાલ હીંડોળે
મન મગન ઝૂલે રે મન મગન ઝૂલે...

Mood Swing

*The cradle of ego sways up and down,
The I of MY is fragile and fried.*

*Any one moment with the push of a comment,
It swings to the sky or dribbles to whine.*

*The bouquet of life is colored and confused,
With the flowers of praise and critical appraise.*

*The window of the eye is guarded by the mind,
The adamant ego controls command.*

*Angry agitations lie in the lap of opposition,
All my relations are mainly my perception.*

*Temper tidy ego and hold on to your heart,
So the peace in the cradle can sleep like a child.*

અંજુના પગલાં

અંકુર પગલાં અંજુના દિલ ગાલિયા પર દોડે
પતંગિયા સી ઊડતી આવે, હોઠે મધુ ચખાડે

રેશમની અંગુલીઓ મારી આંગળીએ વીંટાળે
વ્હાલે વારે, જાવા ના દે, પકડી ને બેસાડે

શ્વેત કમળ સુ સુંદર મુખડું મલકે મોહ પમાડે
પલક પલક પાલવને પકડે રંગ તરંગ જગાડે

સ્થીર કીકી ને ભારી પાંપણ, ઢળે ઢળે ને ખોલે
"ના ના, મુજને ઉંઘ ના આવે", અર્ધ ઉંઘમાં બોલે

બે હાથોના ગુલશનમાં ખુશ બહાર દોડી આવે
હસુ હસુ બે ગાલ ખીલીને મીઠો મનરવ લાવે

હૈયાની હરિયાળી રૂમઝુમ પગલીને સંચારે
મૃદુ મુલાયમ આહટથી, અંતર મંજુલ ઝંકારે

Our Flower Girl

***The playful petals on the grass,
Her prancing feet on my heart.***

***The butterfly kisses amuse tulips,
She leaves honey on our lips.***

***The drop of dew shines in the sun,
Her smile reflects all the fun.***

***The delicate twine circles around,
She holds my hand to dance around.***

***The blowing breeze brings delight,
She runs to me to bloom my life.***

***The birds are chirping, Spring is here,
My soul is singing, Sufiya is near!***

*****

Shadows in Mist
*I go away before;
I go to be with the Lord.
I look back at the shadows in mist
And wonder, are they from this lifetime?*

*I sailed away from the rosy isle,
Followed my runaway racing dreams
With an urge to merge in crazy surge,
Tender agony in turning trudge,
Wonder was that in this lifetime?*

*So many people and places at times
I was clingy to others as well mine.
Some of them now hazy and dark,
I never went back to refresh, repine.
Were they all in this lifetime?*

*Maybe I follow the upward course,
Go back exploring the origin source.
I may get involved knowingly now,
Wander, re-enter the circle of mine
If it happened in this lifetime!*

*The stars so far which made me bright
Let them be there; I cherish the light.
Once in a while the sparkles remind
Whatever happened in this lifetime,
Surrender to soar in continual flight.*

*****

Essence Of Eve

*Dews of dawn on the whisper of verse,
Riding from moment to moment,
Merge and melt in the essence of eve.*

*Awake to rejoice at the light of the sun
And the wonderful verve of life and love.*

*Awareness makes me forget the past
And kindles fiercely the hope in my heart.*

*The peaceful rhymes of poetic life,
The imperial glory and boundless flight!*

*I write my lines in the simmering sand,
The ocean of emotions exalting the land.*

---

*...And whenever you feel that essence in another,
you also feel it in yourself.*

પૂર્ણવિરામ

ધક ધક ધડકે દિલ ફરકતી અક્ષરમાં અધીરતા,
ફરતા પાને અરે અધૂરી વાર્તાની ઉત્સુકતા!

પાંખડીઓ વિખરાય, વળગતી મૃદુ મંદ લોલુપતા,
સંગ સમીર સુગંધ ખીલાવે કળીઓની માદકતા!

પ્રથમ પ્રેમના અણસારે રે હસી ઊઠી આર્જવતા,
અર્ધ ચંદ્ર સા અર્ધ કળાએ ઓછોની કોમળતા!

કહું કે ના કહું! વળવળતી આ અકળાવે વ્યાકુળતા,
કંઠ કેડીએ અટવાયેલા શબ્દોની વિલ્વળતા!

ટપ ટપ ઝરતા આંસુ ઝાલર, સૂની રાહ નીરવતા,
આશ ઝરૂંખે અર્ધ ખુલેલા નયનોમાં આતુરતા!

સર્જનના સરવાણી ફોરાં અગમનિગમ ધસમસતા,
મંઝીલ સરોવર વારી મળતા સ્થિર સ્થગિત તરલતા!
પૂર્ણ ચન્દ્ર ને પૂર્ણ કર્મનો પૂર્ણાનંદ ઝલકતા,
પૂર્ણ થતા પુસ્તકની પૂઠે કવિની સૂની રસિકતા!

=====

ઝાંખો ઉજસ

બચપણનાં સાથી વડછાયા, બની ગયાં પડછાયા,

વિસરેલા એ દૂર દેશના,

ઓળાઓ વરતાયા...

સપના આગળ ઝૂલતા વાદળ, પાંખ પ્રસારી પવનમાં,

ઉડી ગયા, નહીં પાછાં ફરિયા

અંજળ પાણી પીવા...

ગરવા ગહના ગાણાં શીખ્યા સંગ અંજુમન ગાયા,

ગુંજે આજે રંજ રજનીમાં

પકડી કહે, ખમી જ...

અમ આવાસે હેત કોડિયા મૂક બની બુઝેલા,

એ દૂનિયાના દીવા ક્વચિત

ઝબૂકે મૃત્યુ પહેલા...

જીર ડાળીના ફૂલ સૂકાયા મસ્તક પુસ્તક પાને,

કદી જોઈ લઉં પાના ખોલી

હતાં સાથ કોઈ કાળે...

ક્ષિતિજ નજીક જઈ નજર કરું, ઝાંખા જણને સંભારું,

આ જીવનનાં પ્રભવ ઉજસે

વિલીન થતું અંધારું ...

A brief note on paintings #1, #2, #3:

$E=MC^2$ paintings (#1, #2, #3) have two aspects: Physics and Spiritual.

Physics aspect: Matter and Energy are two different states of the same thing (Einstein: $E = MC^2$).

“There was a time called the big bang when the universe was infinitesimally small and dense. God created the universe at the big bang.” (Stephen Hawkins).

The ‘black circle’ in the center represents a ‘black hole’ — a source of the energy, which manifested as the visible universe. Everything is nothing but the Energy.

Spiritual aspect: The Unmanifested, the Infinite, the Changeless Spirit is called Brahman: the one Absolute. This is described as Aum-Tat-Sat.

Aum is the creative vibration that upholds the worlds through Prakriti, mother nature. All created things originate in the cosmic energy of Aum —the universal energy manifested as matter. The limitless Brahman remains unchanged even after the infinite universe comes out of it.

The experience of duality is an illusion (unreal).

Everything is nothing but the limitless, infinite Brahman.

The painting (#1) shows “Maya” as a power of creation. The other paintings have two faces (Purush and Prakriti, Brahman and Maya) merged in one, representing absolute and manifested energy. It is Brahman who projects the universe through the power of His Maya.

The creator and the creation are not separate, but one.

A brief note on paintings #4, #5: (Satyam, Shivam, Sundram)

When a dancer (or a musician) becomes one with the dance (or music), there is no interference of thoughts. The movement of moment (which is time) stops, and one may experience inner Bliss.

This is a state of meditation. When the mind is totally free of its content (a state of pure silence) then “Satyam” (truth) is experienced.

“Shivam” is “Satyam” in action; one lives from moment to moment.

When every action is “Shivam” then this totality flowers as beauty, which is “Sundram.”

#1. CREATION

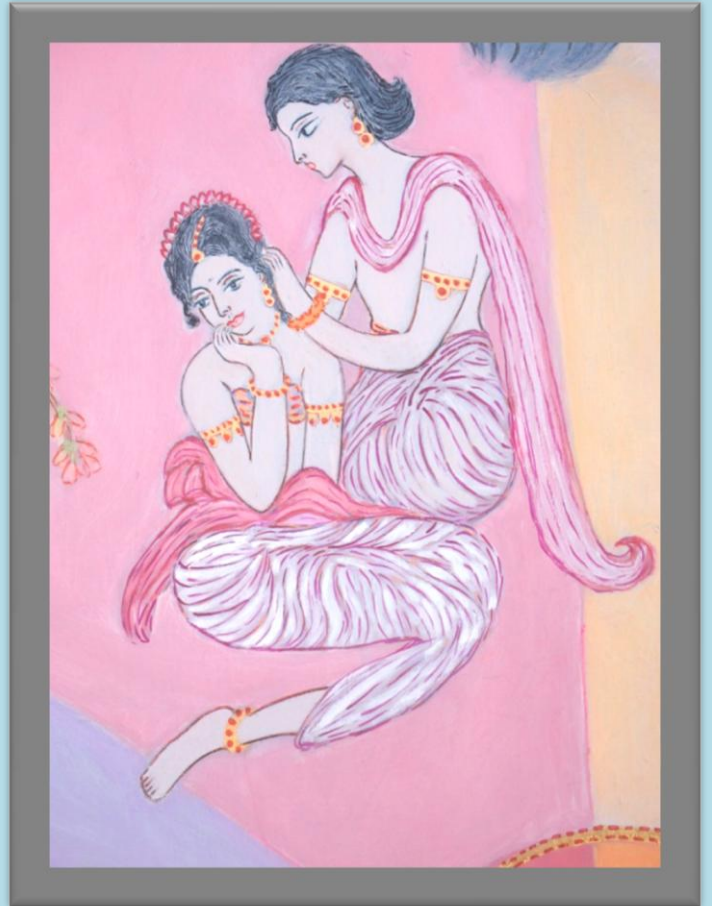
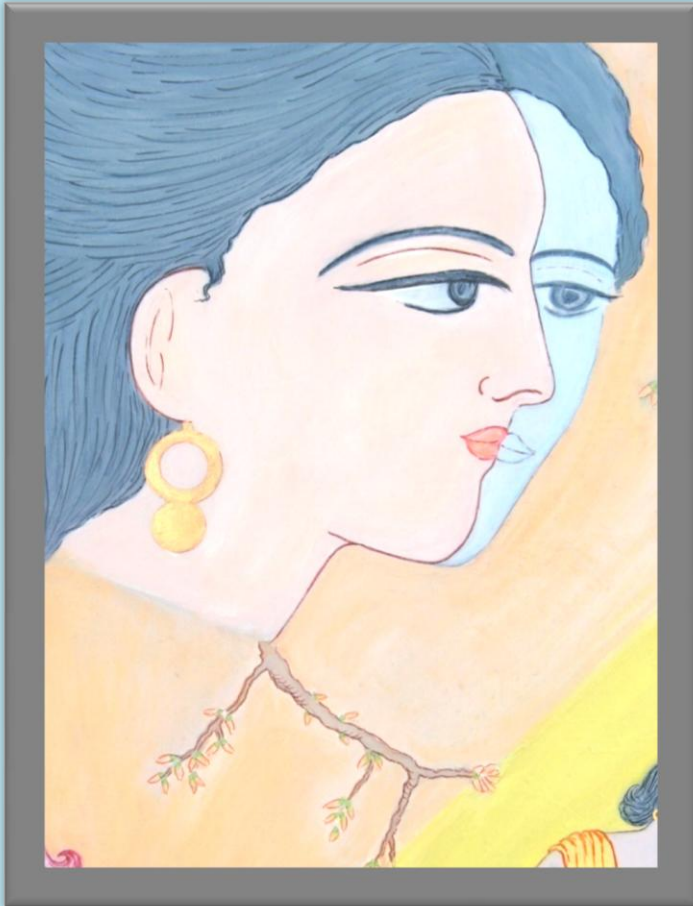

Details of -#2

2 BRAHMAN-MAYA

Details of #3

#3 PURUSH AND PRAKRITI

SATYAM SHIVAM SUNDARAM. #4 DANCE

કાવ્યોમાં ભાવભીની લાગણીનું નર્તન, સત્ય શિવમ ચેતનાનું નૃત્યોમાં દર્શન.

SATYAM SHIVAM SUNDARAM #5 MUSIC

સાધકનુ દિવ્ય જીવન સાધનાને અર્પણ
ફલશ્રૂતિ સુખ શાંતિ પ્રાણવને સમર્પણ

#6 મેઘદૂત

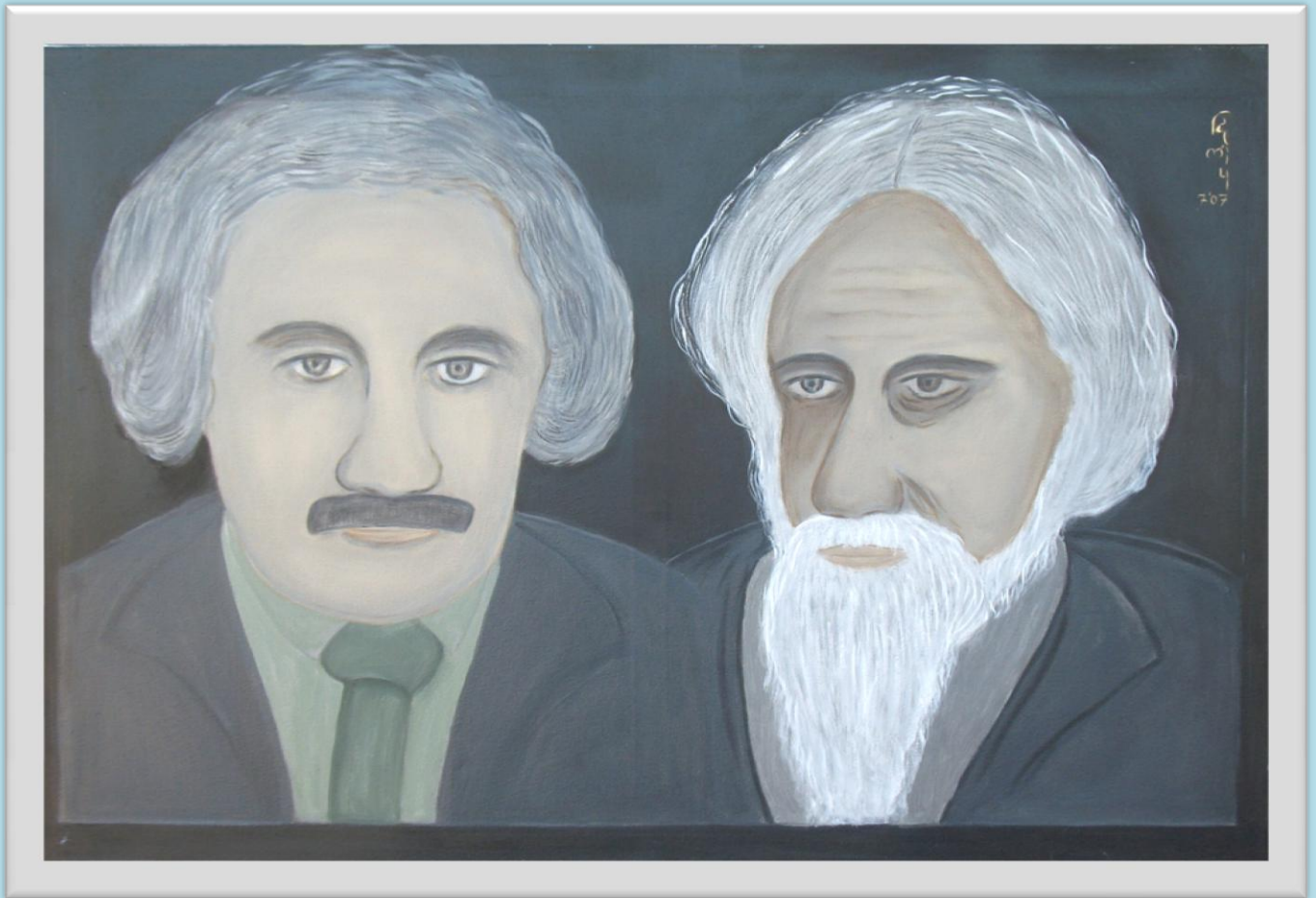
સાંવરિયા ના આવીયા, પરવશ હશે વિદેશ
વિલ્વળ વ્યાકુળ સાહેલી, સુણ મેઘદૂત સંદેશ

7 RAGESHREE

મંજુલ એ પ્રેમરાગ કેટલીયે રાત, રસિલી લય રચના અનેક વિધ વાત

#8 Einstein and Tagore

9 DEVOTION

My Experiences.....

*As a volunteer, I was blessed to be able to get involved
and make a difference in the lives of several domestic violence victims.*

Literacy counseling has also always been very close to my heart.

*To be a volunteer means getting involved in someone's life 101%
and when done to gently let go.*

મારા અનુભવો ... લે.સરયૂ પરીખ

* Tian

* Her Dry Tears

* It was Meant... * મારી રાહ જુએ..

* Gold Fish * સોનાની માછલી

* પિતાની મૂંઝવણ

* અપેક્ષા - એક વાર્તા

* પરાવર્તન * Turn Around

* A White Dress

Saryu Dilip Parikh
13221 Mesa Verde Drive.
Austin. Texas. 78737. USA.

www.saryu.wordpress.com

Saryuparikh@yahoo.com

Phone# 512-712-5170

hdkp@yahoo.com

www.saryuparikh.gujaratisahityasarita.org

Tian

Saryu Parikh's
real Journey as a Volunteer Tutor

The first time, when I met my new student Tian at the Literacy Council office, I had been a volunteer tutor for five years. By that time I had tutored several students, but meeting Tian was a totally new experience.

My first student was a 39-year-old African American woman named Barbara. Because of a learning disability, she was a slow reader. She used to come to study with me straight from her housekeeping job and was regularly irregular about her arrival time. We tried to read a few books. Over three years her reading speed did not improve much, but with my help she purchased her first house, found a better job and was introduced to many books.

I had a few other students. In February 2002, I had just returned from my trip to India. On my answering machine, there was an interesting message from the Literacy council coordinator, Mrs. Peggy: “Saryu, I would like you to meet this delightful young lady. I hope you will find time to tutor her.” I was told that this student is hearing impaired. I called her home and talked to her father to set our meeting time. I suggested for Tian to write one page about herself. I could hear the Asian accent and figured that Tian would need help with her English. At that point I had no idea what I was getting into and while tutoring her how much I was going to learn!

Tian's application indicated that she was a nineteen-year-old high school graduate. She had been fitted with the cochlear implant to help her with her hearing problem not too long before. Actually, I came to know about cochlear implants for

the first time in my life and assumed that a deaf person can hear and talk like any normal hearing ability person. Was I wrong! I realized my ignorance within a few minutes after meeting her.

Tian came to see me at the L.C.Office with her father. He explained the situation: "Since she graduated from high school, she cannot go to classes to improve her English and to go to junior college she has to pass a special SAT English / Math exam." After her father left, I turned to look at this beautiful smiling face. I slowly started to talk, but she signaled that she did not understand. I wrote in her notebook to show me her written paragraphs. Tian opened her book to show me several very nicely written pages. She had written about her ambitions to become a Doctor or a Graphic Designer or a Nurse! The writing skill needed a lot of help. Her enthusiasm and eagerness were very touching. In sign language she told me that she liked me and maybe she could teach me sign language! I said, "No thanks, because you have to learn to speak and hear."

She looked like a Japanese girl to me, but she said she was from Malaysia. I could not understand, so I pointed at the world map. Excitedly she found Malaysia on the map. She wanted to know where Afghanistan was and why the terrible war was going on over there. Why do people kill other people? She always had so many questions.

As soon as our class was over, I went to talk to the Director of the Literacy council. I gave some general background on Tian. We both felt that if we could find a Speech Therapist, would be a great help for her. With Tian's luck we found Ms. Lynn in our volunteer pool.

I was very encouraged by the prospect of having another tutor's help. The long journey started with a lot of patience and enthusiasm on both sides. Most of our communication had to be carried on in writing. It was never limited to one subject. The struggle with hearing and speech problems and with improving her English continued for about the next four months.

In summer, Tian had to go to Malaysia with her family. We talked about her fear of flying. She was not very willing to go, but she had no choice. When she returned, she had a broken pinky finger. Some days she would come and write, "I am upset today. The doctor has not done a good job, and my finger will remain

crooked.” She was over anxious about her little finger’s shape. I was thinking, “This sweet girl has to face so many big problems in her life, and she is worried about this little finger as if her life depended on it.”

As time went on, she used to ask about boys, relationships and marriage. One day we were reading about Helen Keller. I was trying to emphasize her accomplishments in spite of her disabilities. One sentence mentioned that Alexander Graham Bell had recommended Helen Keller’s teacher. Tian got stuck there.

She started writing, “How come Helen Keller was not married? Why did she not marry Alexander Bell? What about her good genes?”

Her curiosity was hilarious.

At times, just like a typical teenager, she used to rebel against her parents about several things including religion. Her mother had mentioned that to me. One day, as soon she walked into the classroom, she went to the blackboard and furiously started writing. She wrote, “Jesus, the destroyer of the evil.”

I was surprised to see that because she was not raised in that faith. She sat down, and our lesson went on as usual. At the end of the lesson she said, “I will leave whatever I have written on the blackboard. So whoever reads it will learn to have faith in Jesus.” I went and wrote, “Krishna is a great God. Do you know about that faith?”

She said, “No.” I explained that to have devotion and faith one has to have knowledge and understanding. She agreed with her lovely smile and got busy erasing the chalkboard.

Tian was allowed to join the community college with the condition that she had to pass the English/Math SAT for special students. We worked very hard. We often used to get help and encouragements from Ms. Kathleen of the Literacy council. Tian was totally dedicated but overwhelmed with all other subjects she had to study. So many times after a long session I would prepare to leave while she would come up with questions like, “Why do you have to leave?” I would write, “I have to go home and cook for my husband.” Then she would get up and give me a hug wishing me a good evening.

I was impressed when she showed me her drawings. After seeing her talent, I always encouraged her to take more courses related to Graphic Design. But before that she had to pass several other subjects. She had to write a five-page essay. I had written essays a long time ago so we both had to learn “how to write an essay!” At the same time she prepared for the SAT test. She and her family were disappointed with the result because she had passed the Math part but failed the English part. Her counselor at the community college was tough but still let her continue with the second semester. She was going through some serious family crisis but Tian was very focused on her studies, thanks to her parents.

She used to attend the regular student classes with an assigned interpreter. She finished two years and received an AA degree from the community college with lots of hard work wrapped with tears of trouble and joy.

Tian had many friends and shared her stories of many birthdays and Christmases with me. She had some special friends. One day she sent me an email, “Please will you tutor my friend Teddy also?”

Teddy was also hearing impaired and was to get a cochlear implant soon. He had recently enrolled at the community college.

Before I met Teddy, I ran into Kathleen in the hallway of the LC Office. Kathleen said, “I met them. You should see how Tian’s face lights up in her friend’s presence.”

He seemed like a confident young man. We three started different ways of communicating, but the funny thing was whenever Tian did not understand me she would turn to Teddy for explanation. I was amused by her style because she had been with me for almost three years and Teddy had just started. They would get into their sign language game and forget the rest of the world. I had to tell them, “You both studying at the same time with me will not work.”

Anyway, Tian took classes at three different campuses. I continued tutoring Teddy at the office and Tian at one of the campuses.

The first important thing that happened to Tian was going to the college. The other big milestone was she got her driver’s license. She sent me the email, “Dear Mrs. Saryu, I have good news that I have passed my road test. I am so happy about that. As you said, I will have to be alert at every moment while I am driving. I am so glad that you would pray for me to be safe.”

One day the phone rang and the operator said,” You have a relay call from Tian.” I had never heard of that before. The operator explained to me that a relay call is a special service provided for deaf, hearing impaired or speech impaired people. They are provided with a device; the customer types the message, and the operator reads it to the listener and in return the operator types what was told to her for the customer.

In her third and fourth years of college, Tian got too busy to meet me regularly. So she used to send her work for correction via e-mail. The first time she was planning to send me an essay, this is what she wrote, “Hello Mrs. Saryu. I will let you correct my essay. I have worked hard. You send it back as soon as you can.”

I replied, “Dear Tian, this is not a correct way to request a favor; try again.” Whenever, I pointed out the proper way to do things, I had noticed Tian followed with the right attitude.

That whole semester she sent me her work many times via e-mail. I adopted a method to correct it with capital letters and with brackets and sent it back. That method has worked for both the students. As time went by, I could see the improvement in her writing skill. From the first day, after checking her written paragraphs, I had told her, “Write short and correct sentences, and do not repeat your thoughts.”

After every trip to Malaysia, her English skill would suffer. She wrote to me after one of those trips,

“Mrs. Saryu, I just got back here already. I will be wanting to study English with you if I can. Right now my schedules are tightening and conflict.”.... I corrected that long letter and sent it back.

Our correspondence continued and soon after her college classes resumed, I received this letter. I am sharing a small part of it,

“Dear Mrs. Saryu,

Good evening to you. I have been so busy doing my schoolwork. Sometimes, I feel so overwhelmed about too much homework. At least, I am so grateful that my hearing friends help me with it. I’ve missed you so much.” It was a well thought out very nicely written letter.

Every year my husband and I take a long trip to places like Red Wood forest, Yellowstone, and Niagara Falls. I would assign Tian to look up those places describing our tour routes. Upon my return, I would talk about the places with pictures.

When Hurricane RITA came, she and her family fled to Dallas. She kept on sending the messages about the hardship they were going through. At one point she wrote, "I hate this Hurricane. I can't wait to go back home and sleep in my own bed." She was reflecting the sentiment of so many people.

Tian was taking The History of Graphic Design class in the fall semester of 2005, with three other classes. She had to drive far for the classes. She explained how she could manage to study in the regular classroom.

She wrote, "I have the CART service which means that an interpreter types down on the CART for me what the professor has said so I can read on the laptop. I prefer this to the American Sign Language."

One day I wrote down detailed directions to my home. I was very worried. "How would she call if she got lost or her car broke down!" Well, she showed up at my door without any problem. After that she did not find time to come for several weeks.

It was a cold dark Saturday night, one week before Thanksgiving. We had just finished our dinner. The doorbell rang, and to my surprise Tian was there holding a load of papers and books. She had come to my house only once before in daylight. We could not believe that she made it at nighttime to our house, which is not easy to find. She explained to me by talking, writing and with signs that she had to give ten minutes presentation in her classroom. She had to prepare the index cards and slides, and her teacher would help her with the reading part. We spread all the papers and books on the dining room table. She had done basic research about the subject. She had selected to write about the famous Russian Graphic Designer E. Lissinsky. We spent more than two hours reading, writing and deciding about slides. She said she would finish during the Thanksgiving holidays and would show me. At about ten o'clock, before leaving she admired my husband's paintings. We both felt that Tian is someone special!

I waited for her to show up with the final draft of her presentation. Three weeks had passed, and one Tuesday at five-thirty she came running. She had only finished the first page. She had to leave at six-fifteen to pick up her mother. I looked at her work and helped to put it in some order. But finally I had to say, “This is too late. Now you are on your own.”

She gave me a hug before leaving and said, “I will stay up the whole night and will finish it.”

In two days I received an email saying, “I stayed up the whole night to finish my presentation. My teacher praised my work, and I got an A for that. The next time I will show more discipline.” I was happily surprised. For her final grades she did not do that well, but she passed all the subjects.

I had asked her to come during the Christmas holidays to talk about some of the things other than her schoolwork. As a typical youth, I did not want her to forget the care and concern her parents were offering. She exchanged the gifts. I gave her a card, which said,

Treat your family BEST,
Treat your friends BETTER,
Treat the world GOOD.

She understood what I was trying to tell her. I told her that I was very proud of her, and her progress was the best gift of all. Her graduation was one and half years away, but she invited me anyway, and I accepted.

From then on, she was very comfortable coming to my house. Whenever the doorbell chimed unexpectedly, we knew “Tian is here!” During holidays she diligently read about Helen Keller, Princess Diana and JFK. She wrote pages about Helen Keller and JFK but forgot the rules of writing an essay. I was frustrated. I reminded her about the rules of Timeline and explained the best way I could and asked her to rewrite the essays.

The spring semester of 2006 started, and there was a lot of pressure on Tian. One thing she was very excited about was her new red car! She kept on sending messages that she would stop by, but she could not until the end of February.

Tian continued on with her surprise visits. One afternoon she showed up carrying half a dozen books and her heavy file. I told her, “I have only one hour; then I will have to go to the Women’s Center training workshop.” We set to work and prepared

her resume, selected one novel by Virginia Woolf and designed business cards. I had to run when my husband reminded me of the time! The next day there was a long sweet letter on my email saying her teacher liked the work and she would come on Wednesday or Thursday. Lucky for her that most of the time she caught me at home.

I did not see Tian for the whole month of March while I was busy with my daughter's wedding. After I sent her a message, she came to see me a week before her finals. The book report, her portfolio, all her other assignments were due. Her instructor had returned her book report with many discouraging notes, which were justified. The following year she might be graduating as a Graphic Designer. We all felt somewhat frustrated.

She was applying for a scholarship. I prepared a recommendation letter which said, "I have tutored several students but I have not seen anyone else as hard working and focused as Tian, all through her family and financial crises. She is dedicated to her education."

She needed to be more organized. As a parent I could understand her family's concerns about her driving home late at nights.

I said, "It is dangerous to be on the road at late hours in the night."

Her question made me laugh. Innocently she asked me, "How do you know?" I did not want to say-because your parents say so....

I said, "I read in the papers." I had to relay some stories.

She agreed, but I didn't know how much she would put into practice.

Somehow she completed her portfolio and received good response. She showed up at 8:30 p.m. on one Thursday night, when I had just comfortably settled down to watch my favorite show. She also sat and enjoyed my Indian show, reading the subtitles. We worked till ten-thirty. Due to the good report of her portfolio, she was in a cheerful mood. She went to my calendar on the wall and wrote under 25th of May, "Tian's birthday. She will be 23 years old."

It was Tuesday in the week of her final exams. Her father called and said Tian had come home about 5a.m. the previous night and last night she did not come home. I was frantic with worries. I informed him that she had to submit one more paper on the following Friday, so she must be busy working on that, but WHERE? I sent her an urgent email message. The whole day passed but no news. Hesitantly, I

called her father in the evening, and he told me that she had called. Now I was upset with her. The next day her message came telling me to calm down! I could not believe that she could be so irresponsible. Her email said that she was looking forward to her birthday party with her hearing and hearing-impaired friends.

Again her whole family went to Malaysia for the summer. During summer we had a couple of email exchanges. I wasn't very surprised when in the second week of August I received her email. She was very happy to be back in the United States. Her family had to go through the strict security checks after the latest August 2006 threats. This time her English had not suffered after the long summer visit.

She wrote, "Hello Saryu, I want to let you know that I got back home from Malaysia yesterday, Thursday night at 11:00 p.m. I was exhausted because of jet lag. I hardly slept because of different times. I will be visiting you at your house as soon as possible. HCC opens on August 28th, 2006. I will have to register for five courses soon. My summer vacation was great. I went to visit my cousins and relatives. I enjoyed spending more time with my older cousin. That was fun. We went to the movies, beach, shop, and somewhere in Port Dickson (PD) in Malaysia. What did you do for the past summertime? Tell me about it, Mrs.Saryu. The TSA was very strict that we had to throw away the beverages, shampoos, etc. See you soon! Tian."

This year's tone was quite different from all previous years. She used to feel that her cousins were not treating her right .Maybe this was a good sign that now she is self-confident and wiser.

Friday 7.30 p.m., the doorbell rang. There she was smiling and hugging me. The fall semester had already started, and she was carrying around heavy stacks of papers and books. She excitedly handed me a gift. I was able to understand that she had gone to Singapore during her trip to Malaysia and got these earrings from there. I put them on to show her. She had signed up for four classes. She was taking ballet dance again. Interesting!

She said, "I will have to take one more class in spring semester, and I will graduate in July 2007!!!"

She wrote, "It is difficult to look at the professor, pay attention to the Interpreter and later read what she had written on my laptop."

Before she left, I wrote down three suggestions in her notebook.

1. Bring your GPA higher, which is absolutely necessary in finding a good job.
2. Try your best not to stay out late at the nighttime, and if you do, let your family know.
3. Get organized.

After a few days, the doorbell rang at 10 o'clock at night. Tian was ready to walk in as soon I opened the door. But I was annoyed for two reasons: one that it was late and second, she was staying out so late in spite of my strong recommendation.

For the first time I said, "No Tian! It is very late; you go home." She was surprised, but without any complaint, she hugged me and left.

Then the following Friday, she came at about three o'clock in the afternoon, and I was helping her till six. When I wrote, "Tian, I am tired." She, being a young lady, could not realize that I can get tired! She said, "Thank you," and gathered her things and left.

This year we took a trip to Colorado in the month of October. When Tian came that Sunday evening, she did not have time to say, "Hello." I was talking to a guest. Tian went straight to the dining table, sat down and started writing. So, like every year, we did not talk about my trip. The subject of communication seemed quite difficult for her. So I suggested repeating it next year but she was inclined to finish this year. I asked her to read the chapter while I finished cooking my dinner. The book was well written, but she had problems following the concept.

The following Sunday, around six in the evening I was telling myself, "I better start straightening out the kitchen and start dinner." I put away the book I was reading and started some work in the kitchen. The doorbell rang, and there she was with a smile asking me, "How are you?" We started on her multiple choice questions homework. She just wanted me to check her answers. It was close to seven-thirty so, I told her to go home. She wrote, "I have to write my report about the ballet. Can I sit and write? You come back after cooking and please correct it!" She wrote seven pages about the ballet "*Emerging*." The previous Saturday she had gone to see that ballet as a part of her homework. She was thrilled to watch and also to hear the music. With the cochlea's aid, she could hear the orchestra. —She enjoyed the sweet name "Rasagoola" offered by my husband, Dilip.

Lately Tian showed up on Sunday afternoons. It was October 22, 2006,

our Hindu's Diwali-New Years day. I was planning to go to an Indian classical music concert. It turned out to be good for Tian that I did not go. My husband was quite amused when he saw Tian's red car pulled up in front of our house. He said, "Now I know what made you stay home. She shows up without calling but she has yet to miss you."

After her last visit, I had sent her a message. It said, "Early to bed and early to rise makes Tian wonderful. Please set your alarm clock 12 minutes earlier and start your day with a peaceful and pleasant smile." I was curious to know if she had implemented any of my suggestions! But we got so busy I forgot all about it. After more than two hours, I positively had to coax her to gather her papers and hugged her goodbye.

It was December 2006 and the last three weeks of her Fall Semester. Tian sent me an email about her instructor. I had seen her comments about Tian's earlier work. The teacher had complimented Tian about her total work and her getting good passing grades.

She wrote, "I was worried in the beginning that you would not be able to complete this course. You have worked hard, and you have done it." With that happy note she sent me several pages to correct. I received that report in the evening, and my husband suggested, "You better finish that first; I will wait." I was glad I did that because next day early Saturday morning I got a relay call from her inquiring about it. She had to finalize and prepare the power points.

The next email that came was sheer joy. She wrote, "I have secured two A's and two B's and one C. I will be able to graduate in July 2007." Her GPA was very decent. I wrote back, "I feel like I am also graduating!"

The holiday wishes included her desire to come by to see me, but she never showed up. In January I got an invitation from the Literacy office for the annual volunteer appreciation brunch. I started thinking that this is a perfect time for Tian to express her appreciation to the teachers and to the Literacy staff. I suggested her name as the student speaker to Ms. Kathleen. She liked the idea very much. I sent the email to Tian and explained that if she agreed to come that it would involve a short speech and two hours of fun time on the third Saturday in February. She agreed to come. So her name was printed on the program list.

It was a day before the event. Tian had not stopped by or sent an email of her speech. Ms. Kathleen and I were concerned. Right after my class,

Ms. Kathleen inquired about Tian. I was embarrassed to say, "I haven't seen her draft." I called my husband and he told me that Tian had called and she would stop by that afternoon. She came prepared. I showed her my introduction. I rewrote her speech, and we were excited about the next day.

The event was held at a nice country club. Tian enjoyed the food and the attention very much. When I read her speech and she expressed in signs, my friend Dorothy and Ms. Kathleen were thrilled by the presentation. This event was very necessary for her parents to see Tian as a mature individual. I could recognize the nervousness of her parents, when Tian announced that she wanted to move to Dallas for further study.

Our picture came out in the newspaper. I felt good that I was an instrument to be there to make a change in someone's life. People were impressed that I continued to help Tian for so many years and I was impressed that Tian asked for my help. She was looking forward to graduate in about five months, July 2007, with a major in Graphic Design. That was five years ago and now seems like a naïve dream come true.

SARYU: introduced TIAN.

"Good morning!

I received a message from our Mrs. Peggy, "Saryu, I want you to meet this delightful young lady. I hope that you have time to tutor her." That was more than five years ago. She had graduated from high school and needed to improve her English to go to college. Miss Lynn, who is a speech therapist, Tian and I started this difficult journey with a lot of patience and persistence. Our tutoring has continued at the Literacy Office, at the campus and at my house. Whenever the doorbell chimes unexpectedly, my husband says, "Here is your Tian!" The tutoring has covered not only English but many other subjects. Her parents' support and Tian's hard work are exceptional.

In her first writing sample she wrote, "I will become a doctor or a nurse or maybe a Graphic Designer."

Wow! that seemed like a naïve dream, but I am proud to say that this delightful young lady will be graduating from the University of Houston in July 2007, Graphic Design as her major, in spite of her physical challenges.

Here is Miss Tian Ong.”

I will read and Tian will sign.

“Hello everyone. I am Tian Ong.

I started coming to Literacy Council when I was 18 years old. There I met my wonderful tutor Mrs. Saryu Parikh for the first time. I was introduced to Mrs. Lynn the next week. I saw many students trying to learn English and so many kind teachers were helping them.

After a few months with my teachers, I was ready enough to be admitted to the community college. With their help and my family’s support, I have been stronger and successful. All these years, Mrs. Saryu says, she has learned a lot from me. The real reason; she has helped me with many college classes. She is so awesome.

I do know that I will have to use sign language for the rest of my life since I am hearing and speech impaired. I appreciate Mrs. Lynn’s help. I would not have accomplished much without Literacy Council’s help. I want to thank my parents, my tutors and Miss Kathleen. I feel very proud and honored to be here. I plan to improve my skills all my life. I encourage other students to see what one can do with the support of the kind helping hands.

Thank you.....”

There were tears of joy all around us.

Epilogue:

* April 2007, the day before Tian’s Graduation day, the doorbell rang and Tian showed up to invite me for the graduation ceremony. She was just confirmed to be successfully completing all the required courses.

* I was glad to see her email in July 2007.

“Hello Saryu, How are you doing? I am doing fine. I am sorry that I haven't had time to visit you before I left for Malaysia. I will be back in the USA around August 10, 2007. I want to let you know about my good NEWS.....I got accepted by Texas Women's University (TWU), so I will be studying graphic design to get a bachelor of arts (BA). I will be gone to study there for 3 years in Denton, Texas. I will miss you, and I will try to see you before I leave for TWU. Miss you lots, Tian.”

* Last year Tian came to see us with her boyfriend Max.

* We had a pleasant surprise, an email Date: Sunday, May 16, 2010, 3:09 AM

“Hi Mrs. Saryu,

I am on a short break time for a nice vacation in Austin, Texas. We have arrived here last Friday night. I am at the hotel with my fiancé, Max. I would like to visit you at your house. I hope you do receive this e-mail and I always think of you and miss you.

I am getting tired and I should go to bed. Have a good night!

Love, Tian”

They both came. After three and half hours and about fifty pictures they left. I was deeply impressed with Max. He had moved near Dallas so they could meet on weekends. Tian will graduate in Graphic Design next year, and they want to move to Houston, near their parents. Still she is full of ideas. At one point she asked for my opinion about becoming a professional photographer after she is finished at Denton!

Life goes on. Let’s see what future brings to Tian!

December 14, 2010, 12:41 PM

Hi

Saryu,

How are you? I am soon taking my final exam tonight at 6pm. I inform you that I am going to graduate this Friday, Dec. 17, 2010, at 10am. I am so excited about graduating this Friday. :)

I wish you could come to see me at my graduation ceremony this Friday, Dec. 17, 2010, at 10am. I understood that you told me and Max so earlier back then in Austin, TX, that you could not make it, except you would make it to attend for our future wedding. :) That's ok. I miss you a lot, Mrs. Saryu. Have a good day! Your loving student,

Tian graduated, BS. Graphic Design and Dance. TWU, Denton, Texas. December. 2010.

Dear Tian,

Congratulation.

I am very happy for you and proud of you.

Slow and steady wins the race.

I wish you well in your life.

As you have held our helping hands,

I am sure

you will extend your helping hand to others.

I am always here for you. Your loving teacher,

Mrs.Saryu Parikh

Her Dry Tears-a true story

While living in Houston, I was invited to be a Board member for a volunteer domestic violence organization. That week I was monitoring calls. In the middle of the afternoon, I got a call from a far-away state. The lady said she had a niece named Reema in India whose five-year-old daughter and husband were living in the Houston area. Two years prior, they had all gone to India for a short visit, and Reema was tricked into staying in India while her in-laws brought her child back to the U.S. She was left without her passport so she could not re-enter the United States.

The situation seemed beyond the capacity of our small nonprofit organization. Reema's aunt kept on calling me, saying that we were her last hope. By that time, Reema had secured her passport and she was ready to come to Houston. I presented her case to the Board and we accepted her as our client. As a volunteer this was such a new experience for me.

Reema came to Houston with her aunt, Monabua, and I went to see them. Reema was quiet, somewhat dull. She was 32-years-old and had education as a pharmacist in India. I became very hopeful with the idea that we could help her to get her license as a pharmacist to work in the U.S. They both did not share my enthusiasm. I was unsure as to why at the time. Monabua arranged a meeting with Reema's husband. They all sat down together for all of ten minutes. It was very clear that he wanted a divorce and she wanted to see her child. Monabua hired a lawyer before she went back to her home state.

Reema was left in my care. I managed to get her a place in the Women's shelter. I started hearing about her inability to follow simple rules. I would get calls from her from all over town saying she missed her ride. I felt sorry for her for getting into these troubles because of her lack of attention. I got her all the necessary materials to study for her pharmacy exam, but I never saw her open a single book. She had some excuse every time. After two weeks I talked to a manager in a chain store, and out of her kindness she gave Reema a job. The next

step was to find her an apartment, for which our organization would initially pay the rent. Fortunately, I saw an advertisement for a room to rent in the house of a divorced young mother with a baby. Meanwhile, I tried to talk to Reema's husband, but he would only politely give me his lawyer's number.

She did not have transportation, so my duty was to drive her around. Her attitude and lack of efficiency were frustrating. On the first day of work my husband Dilip and I both went to pick her up early in the morning, but she had overslept. But we were glad that now she had a job. I thought that she should have a car.

In my neighborhood, I spotted a car for sale, and the owners were kind enough to reduce the price. I proposed to the Board that we loan her the money which she may pay back. There was disagreement about this unprecedented help to the victim. After a lot of discussion, Reema got that money. I got used to the phone ringing early in the morning with questions like, "Where are my car keys?" I would tell her to look in her heavily-loaded purse again. One night at eleven o'clock she called after work saying, "My car does not start." After some questions I asked her to check the gear, which had been in Drive.

She was depressed most of the time, so I got her a psychiatrist to help her. Depression is a vicious cycle of cause and effect. I felt compassion for all parties involved. Her actions made me realize that how important it is to have a functional brain, common sense, and intelligence to get us through difficult situations.

By court order, the day of meeting with her daughter had arrived. She dressed up nicely and took some toys with her. The meeting place, a mall, was one hour away and this was the first time I was to meet her husband. To be safe, Dilip drove us there.

The little girl was not ready to let go of her father's hand. She was gently forced to sit near her mother while the father sat nearby so she could see him.

The child had to spend one hour with her mother. She was in tears and all she talked about was her dad. Reema took her around for a little walk and when they came back, the child was all smiles at seeing her father. Reema later told us that it was the only time she saw her smile. In following visits she remained distant from Reema.

Reema was managing her life with lots of help from us. After about six months, the court decision was to give custody of the child to her father with visiting options for Reema. She got some money, but she had to pay child support. She had lived in Houston as a married woman for two years but no one came forward to say that she was a capable mother. She told me often that no one cared for her except me.

She was then let go from her job. She moved back to the shelter. On moving day I had told her to pack her things so I could help her to load at three o'clock. When I arrived, she was running in circles, doing many things and accomplishing very little. We loaded things as they were and I told her that at the shelter she would have plenty of time to sort things out. I talked to her aunt and we both felt that she had to live with some family members. She just wasn't able to function on her own. She did not want to go back to live with her widowed mother in India.

Reema ended up moving to her aunt's home hundreds of miles away. She left some important papers in her car, which she had parked at our home. When I opened the car door, I found it was full of junk. So day by day I had to empty the car to prepare it for sale. The car was sold, and to be kind to her I gave her the money. She had been oblivious to the fact that it was the organization that had bought her the car! After my explanation, she thanked the organization properly.

She had to come for the scheduled meetings to visit her child, but the trips were too expensive for her. I suggested that she go back to India and be someone of whom a daughter could be proud. After a year or so, I received a phone call. "Saryu! I miss you. I am going to India.

I don't know what will be next! Thank you very much for giving me a chance to see my child again."

She was a victim of her own attitude and in turn she became victim of her own people. Her emotions were still behind her dry tears. An organization can help but the success of a survivor depends upon her own instinct and intelligence. We don't know, with a better support system in the society, Reema may not had been separated from her child.

Her Dry Tears

In the dark corner with ghosts
I paid a heavy depression cost;
God gave me a sweet angel
and her to you, I simply lost.

Some kind people do care,
But relation is a two-way affair;
I feel barren, dull within,
Have nothing much to share.

They say my tasks are all undone,
But I have been busy, overwhelmed;
I saw good fortune dance away
Leaned on someone else's sway.

My life is thick layers of cloud
I fall and fall, no one to hold;
I hope and pray a spark in this night,
may ignite the dim internal light.

Depression-Cause and Effect

It Was Meant To Be.....

It was February 5, 2005. I was attending my seventh annual “Appreciation Lunch” for volunteers, organized by the Literacy Council of Fort Bend in Texas. We had a guest speaker, Mr. Michael Biasini. He was relating his life story, “Overcoming Obstacles,” which could be found in *Chicken Soup for the Soul – 6th Edition*. At the end of his emotional presentation, he announced, “I want to give this book to the person whose Birthday is closest to today.” My birthday happened to be on the 6th, and in my birth-place India, it was already the 6th. So Mr. Biasini presented to me an autographed copy of *Chicken Soup for the Soul*. I read a few stories and put it away on the bookshelf.

In the next few months, I thought several times about stopping by my neighborhood nursing home. My natural helping aptitude was urging me to do some volunteer work with the elderly residents. Finally, one day in April I went in and inquired. The receptionist was busy doing several things and made me wait for a while. When I expressed an interest in reading to the seniors, she seemed a bit uncertain, but she gave me a contact name and number. After a few attempts over the next few days, I did get hold of that person. Very quickly she told me to “come at 2 p.m. on Monday.”

When I arrived at the home the following Monday, I was received by a young man who led me to a room full of elderly people, most of whom were stricken with Alzheimer’s. He was setting up a movie to show the residents that they had already seen. He said most of the patients did not watch the movie the first time, and those who did, forget it quickly. I was there for about half an hour, but I could not connect with anybody. “What am I doing here?” I asked myself. I decided to leave, but on my way out I ran into the lady in charge. Somehow I heard myself telling her, “I will come back on Friday.” Friday came and I was struggling with myself as to whether I should go back or just forget the whole thing! In the early morning I decided that I would go one more time, and if someone is waiting for me, I would find that person.

I entered the home and saw an elderly resident sat there enjoying “The Price is Right” on television. I proceeded to walk to the same room that had been filled with residents on Monday, so that I might find that same young man. I waited around for what seemed like a long time, observing all those patients being helped by the employees, lost in their own worlds. I thought, “That’s it, I tried. I cannot be of any use here!”

Coming back to the reception area, I noticed that same elderly lady still sitting near the television with her walker in front of her. I sat next to her and introduced myself to her. She said her name was Helen. She turned out to be very alert and talkative. She knew all about current news events and seemed very smart. She said she enjoyed listening to the television since her eyesight had deteriorated. I told her I would love to come and read to her if she would like! She was totally delighted to hear that. When she found out that I am from India, she excitedly said, “Oh, I know some good Indian people. I like Indian food, especially the “naan-bread.” She said her friend Nell would also want to join us. I promised her that I will come back to read to them twice a week. I walked out of that nursing home with a smile on my face. I realized in my heart that Helen was waiting for me to come. It was meant to be.....

I started planning – what should I read to these ladies! May be some magazine? All of a sudden I remembered THAT book. I was sure that these ladies would like to listen to real-life stories. So our first reading session started with “Overcoming Obstacles” from the book *Chicken Soup for the Soul*. I decided to read to the ladies on Monday and Friday mornings for one hour. That first Friday I went looking for Ms. Helen in her room. She was rushing to meet me. She said she was a little late but next time she would be ready and waiting in the front dining room. From then on she kept her word.

Most of the time, she would be accompanied by her friend Ms. Nell. She was a delicate, quiet lady. She loved to read books. She had a little difficulty with her hearing, but she was happy that I was going to read to them. She was eighty-nine years young, one year older than Ms. Helen and forty years senior to me. They both made me feel young, saying, “Oh, you have many years ahead of

you.” Ms. Nell was raised on a farm and had worked very hard all her life. Even now in the nursing home she had signed up to help other residents. Ms. Helen would say about her, “Isn’t she a pretty thing! She used to be a model in her younger days.” Upon my inquiries she told me that she used to model clothes for some stores. She was delighted to talk about her lovely daughter, grandchildren and her newborn great-grandchild.

Ms. Helen had worked in a bank. She had lived all her life in upstate New York and recently moved to Houston to be near her children. She would say, “Wherever you live, you have to like it. I like it here.” She was sharp. Whenever I stumbled upon any word, she would promptly give me the meaning of it. She always carried a Bingo game board with her, and as soon as they sat at the table, the game would start. Lately she had a hard time differentiating the dots, so Ms. Nell would help. When I used to bring the naan - the Indian bread – very lovingly she would thank me and share it with whoever was bold enough to try it. Ms. Helen and Ms. Nell valued their friendship dearly.

One day we talked about cremation and burial customs. I told them about our Hindu customs. Ms. Helen said, “A long time ago I had decided to be cremated and have my ashes buried next to my husband in New York State. I don’t want to trouble my children with having to send my body all the way over there,” I was surprised at her clear thinking and her unorthodox attitude. She was so curious to discuss and know about other religions. I would many times read from *TIME about the current events and world peace*, with enthusiastic participation by the ladies.

One day, Ms. Nell seemed very nervous. She very quietly listened to a story for a while, and then said, “I won’t be here next Monday. The doctor examined my ears and told me to go to his office for some procedure to clean them. He said it will be simple, but I am afraid.” I told her, “Give me your hands.” She put her delicate hands on the table. I held them gently and looking into her eyes told her, “You will be all right.” With teary eyes she nodded her head.

The following Friday, when I walked into the dining room, Ms.Nell was all smiles! Excitedly, she told me, “Oh, the procedure did not hurt me and now I can hear so much better.” Our reading sessions continued twice a week.

Ms. Ever started joining us on a regular basis, but there were times she had to leave to help her younger invalid sister. Once, when I was reading a story about a cancer patient, she told us about losing a son to cancer. Accepting this God-given situation was one way for her to achieve peace of mind. Once in a while, some other residents would come and park their wheelchairs next to our table and share their life stories. Often, some of the ladies would be getting manicures by one of the employees during my readings.

One day, I was invited to join a cake party. I came upon one Alzheimer’s patient who was from my country, speaking only in my mother tongue, Gujarati. I sat there holding her hand while she continuously recited a nursery rhyme. It made me feel so humble to realize that the mightiest organ in my body is my brain, and it is so fragile. One day, these people were productive members of the society. Today, they cannot even remember their own names. One lady in another wheelchair was not able to wipe her own mouth, and she was grumbling, “I have to find an apartment – will you help me?”

It was the month of July, and Ms. Helen was looking forward to a trip to attend her granddaughter’s wedding. She returned, very happy from that family reunion. As I listened to her stories, I could see that a positive attitude prevailed in her everyday life. She said, “Everything was so nice, I enjoyed myself.” I never heard any complaints from her.

Months passed by. I also started to read other novels to the residents. But I think that I had received the gift of *Chicken Soup for the Soul* for the purpose of reading it to these ladies. And I feel their love when very affectionately they ask me, “Now which story are you going to read to us today?”

મારી રાહ જુએ...

હ્યુસ્ટનમાં, લીટરસી કાઉન્સીલ તરફથી, બધા સેવા આપનાર માટે સન્માન કાર્યક્રમ હતો. હું સાત વર્ષથી અંગ્રેજી શીખવવાની સેવા આપતી હતી. છેલ્લા પાંચ વર્ષથી એક મુંગીબહેરી મલેશીયાથી આવેલી કિશોરીને ઈંગ્લીશ શીખવતી હતી. મને "Chicken Soup for the Soul" સત્ય કથાઓનું પુસ્તક ભેટ મળ્યું. પહેલી વખત આ પુસ્તકનો પરિચય થયો. 'સમય મળશે ત્યારે વાંચીશ' એમ વિચારી એક બાજુ મુકી દીધું.

અમારા ઘરથી નજીકમાં એક ઘરડા ઘર હતું. હું જ્યારે પણ ત્યાંથી પસાર થતી ત્યારે મને મનમાં વિચાર આવે કે મારે કાંઈક સેવા આપવી જોઈએ. એક દિવસ અંદર જવાના વિચારને અમલમાં મુક્યો. ફોન પર વાતોમાં અટવાયેલ બહેને મને પ્રોગ્રામ ડીરેક્ટર 'કેથી' પાસે મોકલી.

મેં એમને કહ્યું, "મદદરૂપ થવા સમય આપીશ, પણ શું કરી શકું એ ખબર નથી! કદાચ પુસ્તક વાંચુ કે એવું કાંઈક." એ મને યાદદાસ્ત ખોયેલા વૃધ્ધોના રૂમમાં લઈ ગયા. મુવી ચાલતી હતી. મને કહેવામાં આવ્યું કે એક જ મુવી ચાલે રાખે તો પણ એ જોતા રહે છે. એક વખતના હોશિયાર, ચપલ વ્યક્તિઓની દયનિય દશા! એક માજી જે પોતાનું મોં પણ નહોતા લુછી શકતા, એ મારો હાથ પકડી કહે, 'મારે એપાર્ટમેન્ટમાં રહેવું છે. મને શોધી આપને.' હું પંદર મીનીટ પ્રયત્ન કરતી ફરી પણ મને લાગણીની દોર ન બંધાઈ.

મને કેથીએ પુછ્યું કે ફરી ક્યારે આવીશ? તો અનાયાસ, 'સોમવારે આવીશ' એમ કહેવાઈ ગયું. મને વિચારો સતાવે, 'હું ત્યાં જઈને શું કરીશ!' એ પરિસ્થિતિમાં ઘરડાં લોકોને જોવા એ પણ એક કસોટી છે.

અંતે એક ભાવ સ્ફુર્યો. 'હું ફરી એક વખત જઈશ અને જો કોઈ મારી રાહ જોતું હશે તો મને મળશે.' સોમવારે હું ઘરડાં ઘરમાં દાખલ થઈ ત્યારે એક વૃધ્ધા વ્હીલ ચેરમાં બેઠાં હતા. ટીવી પર સમાચાર

ચાલુ હતાં. મને એ જ મોટા રૂમમાં લઈ ગયા. મેં થોડી મદદ કરવા પ્રયત્ન કર્યો પણ મારી ત્યાં હાજરી નકામી લાગી. મેં મનમાં ગાંઠ વાળી, 'બસ, પ્રયત્ન કરી છૂટી.'

પાછી આગલા ખંડમાં આવી તો એ વૃધ્ધાની ખુરશી બીજી તરફ હતી અને ટીવી પ્રોગ્રામ રસથી સાંભળતા હતા. મેં એમની નજીકના સોફા પર બેસી વાતચીત ચાલુ કરી,

"મારું નામ સરયૂ, આપનું નામ?"

મજનુ હસીને કહે, "લીઝબેથ." મેં જરા શો વિષે વાતો કરી અને તેઓ કેમ જોવાને બદલે સાંભળે છે એમ પુછતા એમણે કહ્યું કે એમને લગભગ અંધાપો આવી ગયો છે. જ્યારે મારી પાસેથી જાણ્યું કે હું ભારતિય છું તો ઉત્સાહથી બોલ્યા, "અરે વાહ! હું થોડા ભારતિયને ઓળખું છું. અમે મારી દીકરીના પડોશીને ત્યાં જમવા ગયેલા. મને ખાસ કરીને નાન બહુ ભાવેલી." મેં પુછ્યું, "હું અઠવાડીયામાં એકાદ બે દિવસ આવી કાંઈક વાંચન કરું તો ગમશે?" એ સાંભળતા એમનો ચહેરો ખીલી ઉઠ્યો, "મારાથી હવે વંચાતું નથી તેથી એ શોખને વિસારે મુક્યો. જો તમે આવીને વાંચશો તો ખુબ ગમશે. મારા બેનપણી, નેલ પણ આવશે."

બીજે દિવસે સવારનો સમય નક્કી કરી મેં વિદાય લીધી. મનનો ભાવ પુલકિત થઈ કહેતો હતો, 'હાં, લિઝબેથ મારી રાહ જોતી હતી!'

મને મૂંઝવણ થઈ કે શું વાંચું જેથી લગભગ નેવું વર્ષના બહેનોને રસ પડે. એ વખતે સમજાયું કે પેલું ભેટ મળેલ પુસ્તક, મને જ કેમ મળ્યું! મેં નક્કી કરી લીધું કે "Chicken Soup for the Soul"માંથી સત્ય કથાઓ યોગ્ય રહેશે.

અમે જમવાના રૂમમાં મળવાનું નક્કી કરેલ પણ લિઝબેથ નહોતા. હું એના રૂમમાં ગઈ તો એ નર્સને જલ્દી કરવાનું કહી રહ્યા હતાં. મને કહે કે હવે પછી મને રાહ નહીં જોવડાવે અને ત્યાર પછી લગભગ દરેક વખતે રૂમમાં મારા જતા પહેલા હાજર થઈ જતા.

લીઝબેથ ૮૮ વર્ષના, ઉત્સાહી અને હોશિયાર હતા. વાંચતા મને કોઈ શબ્દ ખબર ન હોય તો તરત અર્થ કહેતા. એમના બેનપણી નેલ પણ આવ્યા જે લીઝબેથ કરતા એક વર્ષ મોટા હતા. પાતળા, ટટ્ટાર અને નાજુક બહેનને જોતા ખ્યાલ આવે કે એક સમયે બહુ દેખાવડા હશે. એમને એક કાને જરા ઓછું સંભળાતુ હતુ. પછી તો બીજી બહેનો પણ આવીને બેસતી અને અઠવાડીયામાં બે દિવસ સવારે મે વાંચવાનુ ચાલુ કર્યુ અને પાનાઓ દિવસો, મહિનાઓ અને વર્ષોમાં ફેરવાયા. ઘણા પ્રસંગો આવ્યા જ્યારે એમની આંખોના અશ્રુઓ લુછ્યા અને એમની ખુશીમાં હસ્યા.

લીઝબેથના પરિચયથી મને ઘણુ શીખવા મળ્યુ. એ અહીંથી દૂરના ઈન્ડીઆના સ્ટેઈટમાં આખુ જીવન રહેલા, પણ એની દીકરી અને દીકરાનુ કુટુંબ ટેક્સાસમાં હોવાથી થોડા વર્ષોથી અહીં રહેતા. એ કહેતા, "મને તો અહીં ગમે છે. હું નશીબદાર છું કે મારા પ્રેમાળ બાળકો મારી સંભાળ લે છે. એમને અગવડ ન પડે એની મારે પણ કાળજી રાખવી જોઈએ. હું મરી જાઉં ત્યારે મને અગ્નિદાહ આપવાનો આદેશ છે તેથી મારા ગામે લઈ જઈ દાટવાના ક્રિયાકર્મ ન કરવા પડે."

મારા જીવનમાં અને પ્રવૃત્તિઓમાં બન્ને બહેનો ખુબ રસ લેતા. તેઓ મારા આવવાની ઉત્સાહથી રાહ જોતા અને મને મારા સ્વજનોને મળવા જતી હોઊં એવો ભાવ થતો. લીઝબેથ જ્યારે હસતી આંખો સાથે પુછતી, "તો આજે તું શું વાંચવાની છો?" ત્યારે હું લાગણીના દોરે બંધાઈને ત્યાં બેઠી છું એની પ્રતિતી થતી.

સોનાની માછલી

"અરે વાહ! આ સોનાની માછલી તો બહુ સરસ છે, ક્યાંથી આવી?"

જ્યારે પણ હું આ સોનાની માછલી ગળાની માળામાં પહેરું ત્યારે ઉત્સુક સવાલ સાથે મીઠી યાદની લહેરખી સ્મિત લઈ આવે.

બાળકો નાના હતાં ત્યારે પ્લેશેન્સિઆ, કેલીફોર્નિયામાં મેં એવોનનું વેચાણ શરુ કરેલ. એક સાંજે હું માર્ગેટ કાયલીંગને ઘેર જઈ ચડી. પચાસેક વર્ષની મજાની બહેને મને પ્રસન્નતાપૂર્વક આવકાર આપ્યો અને બે-ચાર ઓર્ડર સરળતાથી આપી દીધા. પછી તો દર બે અઠવાડીએ અમારી મુલાકાતો શરુ થઈ ગઈ. દર વખતે વસ્તુઓ ખરીદી સામે નાના કબાટમાં મુકી દેતી અને વર્ષો સાથે જોયું કે જ્યારે પણ કોઈ મહેમાન હોય ત્યારે એમાંથી બે ત્રણ ભેટો કાઢી, ભાવ તાલ જોયા વગર ખુલ્લા દિલથી આપી દે. એકાદ વર્ષના પરિચય પછી અમે મારા નાણંદને લઈને મળવા ગયા તો એમને સુંદર બે ભેટો આપી, જે વર્ષો સુધી દીદીએ ભાવપૂર્વક મ્હાણી.

એમની ઉદારતા વિશિષ્ટ હતી. એક પ્રસંગ ખાસ યાદ આવે છે. સમીરના જન્મ પછી, એના બગીચાના ગુલાબોનો મોટો ગુચ્છ અને ડાયપરનું મોટું કાર્ટન, જેમાં ચોવીસ બોક્સીઝ હતાં, એ લઈને આવ્યા ત્યારે અમે આશ્ચર્યમાં પડી ગયેલા.

માર્ગેટના ઘરમાં એમના પતિ અને બે મજાના સફેદ કૂતરા હતા. પોતે એક હોસ્પીટલમાં એકાઉન્ટન્ટ તરીકે નોકરી કરતા હતા. જ્યારે જર્મનીમાં ભાગલાં પડેલા ત્યારે મ્હાણ બચીને અમેરિકા

પંહોચેલા. ઘણી મુશ્કેલીઓ વેઠેલી. એમને બાળકો હતા નહિ. એ મારા બાળકોના પ્રેમાળ નાની બની ગયા. સંગીતા અને સમીર ઉત્સાહથી એને ઘેર જાય અને ચોકલેટ, ભેટો વગેરે લઈ આવે. જન્મદિવસે પણ માર્ગરિટ તરફથી ભેટ આવતી. આમ માર્ગરિટ અમારા કુટુંબનો પ્રેમાળ હિસ્સો બની ગઈ. બાળકો છ આઠ વર્ષના હતા ત્યાં સુધી માર્ગરિટનો પરિચય જળવાઈ રહ્યો.

અમે પાંચ માઈલ દૂરના ઘરમાં રહેવા ગયા અને બાળકો શાળાની પ્રવૃત્તિઓમાં વ્યસ્ત થઈ ગયા. માર્ગરિટ થોડા વર્ષોમાં નિવૃત્ત થઈને હેમીટ , કેલીફોર્નિઆમાં રહેવા જતા રહ્યા. થોડા વર્ષો પછી અમે ઓરલાન્ડો, ફ્લોરિડા જતાં રહ્યા. આમ લગભગ તેર વર્ષોના વહાણા વાઈ ગયા. માર્ગરિટને ક્યારેક યાદ કરી લેતા.

એક દિવસ મને વિચાર થયો કે વાગે તો તીર-પ્રયત્ન કરી જોડિં. મેં હેમીટમાં ટેલીફોન ઓપરેટરને નામ આપી નંબર માંગ્યો અને મારા આશ્ચર્ય વચ્ચે એણે મને નંબર આપ્યો.

“હલ્લો, માર્ગરિટ તમે કદાચ નહિ ઓળખો. અમે પ્લસેન્શીઆમાં વર્ષો પહેલા રહેતા હતાં.”

માર્ગરિટ કહે, “કોણ સરયૂ બોલે છે?”

મને ખૂબ નવાઈ લાગી. લાગણીવશ થોડીવાર મારો અવાજ અટકી ગયો. પછી તો ઘણી વાતો થઈ. મોબીલ હોમમાં એ એકલા રહેતા હતાં. સ્ટ્રોકને લીધે એક આંખમાં અંધાપાને કારણે લખતા, વાંચતા કે ડ્રાઈવ કરતા તકલિફ પડતી હતી. એમના પતિ બેન્જામીન મૃત્યુ પામેલા જેનુ એમને બહુ દુઃખ લાગતુ હતુ. માર્ગરિટને એક જ બહેન હતા જે જર્મનીમાં હતા. અમે નજદીક હતા એ વર્ષોમાં એક યુવાન જર્મન પતિ-પત્ની એમના અંગત મિત્રો હતા. એમના વિષે પુછતાં માર્ગરિટે દુઃખપૂર્વક જણાવ્યુ કે એ બન્ને પોતાના વિમાનના અકસ્માતમાં માર્યા ગયા હતા.

“મને રેવા નામના બેનપણી ઘણી મદદ કરે છે. મુશ્કેલીઓ છે તો પણ હું ઘણી સુખી છું.” એમનો આનંદી સ્વભાવ કોઈ પણ સંજોગોમાં પણ, દરેક વખતે ફોન પર, પ્રસન્નતાનો સંદેશ આપતો. અમે ચારે જણા માર્ગરેટનો ફરી મેળાપ થતા ખુશ થયા. એમના ખાસ પ્રયત્નપૂર્વક લખાયેલ કાર્ડથી અનેરો આનંદ થતો.

સમીર ગ્રેજ્યુએટ થઈ વકીલ બનવા માટે અભ્યાસ કરતો હતો. વેકેશન નોકરી પૂરી કરી લોસ એન્જેલીસ ક્લેવીફોર્નિઆથી કારમાં પાછો ફરવાનો હતો. હું પણ એને સાથ આપવા ગયેલી. અમે ખાસ હેમીટ જઈ માર્ગરેટને મળવાનું નક્કી કરેલ. સમીર મોટો ફૂલોનો ગુચ્છો પસંદ કરી લઈ આવ્યો. અમને મળીને માર્ગરેટ ખૂબ ખૂશ થઈ. એના મિત્રોને પોતાના કુટુંબના સભ્યોની ઓળખાણ કરાવતી હોય એટલા ગૌરવથી પરિચય આપ્યો. છ કૂટ ઉંચા સમીર સામેથી તો એની નજર જ ખસતી નહોતી, “ઓહો! કેટલો મોટો થઈ ગયો!”

પછી જ્યારે પણ શક્ય હોય ત્યારે સમીર ફૂલો કે ફળ લઈને જતો અને એ સમય માર્ગરેટને માટે ઘણો આનંદપ્રદ બની ગયો. ફોન પર નિયમિત વાતો થતી. એની એકલતામાં, બને તેટલો, અમે ઉમંગથી સાથ આપતા રહેતા.

હું છેલ્લી વખત મળી ત્યારે સોનાની માછલી બતાવી મેં પૂછ્યું, “યાદ છે! તમે આ મને ક્યારે આપી હતી?” ઉંમર સાથે ભૂતકાળ ધૂંધળો થઈ ગયેલ. મેં યાદ કરાવતાં કહ્યું કે, એવોનનું કામ પતાવી હું બહાર નીકળી અને માર્ગરેટ પણ મારી સાથે બહાર આવી વાતો કરતા ઉભા હતાં. વાતમાં એમને યાદ આવ્યું કે બીજે દિવસે મારો જન્મદિવસ છે. મને કહે એક મીનીટમાં આવુ છું. અંદરથી સોનાની માછલી લઈને આવ્યા અને પ્રેમથી મને હાથમાં બીડાવી. મને નવાઈ લાગી કે મારી જન્મનિશાની કેવી રીતે! ત્યારે એમણે કહ્યું કે બેન્જમીનનો પણ ફેબ્રુઆરીમાં જન્મ છે. થોડી પળો મારો હાથ પકડી રાખી ગળગળા અવાજે બોલ્યા હતા, “આ મારે આજે તને જ આપવી છે.”

વાત સાંભળી, સફેદ ગુલાબ સમા હાસ્યથી એમનો ચહેરો ખીલી ઉઠ્યો.

પછી ધીમેથી બોલ્યા,

"એ દિવસે મારે આ ઊર્મિશીલ વાત નહોતી કહેવી પણ આજે જરૂર કહીશ. એ સમયે હું પંદરેક વર્ષની હતી. લડાઈના સમયમાં હું અને મારી બહેન મારા માસી સાથે આવીને સંતાયા હતા. સ્વતંત્રતા અને સલામતી માટે અમે બીજા દેશમાં ભાગી જવાના હતા એ રાત્રે મારા માસીએ મને છેલ્લી વખત ભેટીને આ સોનાની માછલી આપી હતી. મને ભય હતો કે મારી નાની બેગ કોઈ ખેંચી લેશે તેથી હાથની મુઠ્ઠીમાં પકડીને સાથે લઈ આવી હતી. આજે એને તારી પાસે સલામત જોઈને યોગ્ય વ્યક્તિને આપ્યાનો સંતોષ થયો."

આજે તો માર્ગરેટ નથી પણ એની યાદોની સુવાસ અમારા દિલને ભરી દે છે. તમે કોઈને જીવનમાં નિર્મળ પ્રેમ આપ્યો હોય તો તે બમણો થઈ તમને આવી મળે છે.

The Gold Fish

“Wow, what a beautiful fish pendant you have!

From where did you get it?”

Every time I wear this pendant, this curious question brings a smile to my face, carried on the gentle breeze of sweet memories.

When my children were little, I started selling Avon products in Placentia, California. One evening I stopped by at the home of Margret Kyling. This pleasant lady invited me in and very happily placed an order for a few things. After that, our visits every other week became a welcome routine. She wanted me to spell her name “Margret” and not “Margaret.” She would always place her new Avon purchases into a cabinet. Later on I would witness her generosity many times over. She used to take two or three pieces out, without any hesitation about the price of those items, and would happily give them to visiting guests. When we had known her less than a year, I took my sister-in-law to meet her. Margret welcomed her very lovingly and gave her two beautiful gifts, which Didi cherished for many years.

With the passing years we experienced her kindness on so many special days like birthdays and Christmases. One time was exceptional – after our son Samir was born. She came over to see the baby with a large bouquet of roses from her garden and a huge carton of about twenty boxes of diapers. As young parents, this was the nicest surprise we received.

After years of struggle in her youth, Margret had moved from her homeland of Germany. She valued the safe and wonderful lifestyle that she discovered in America. Margret and her husband Ben had two white, gentle dogs. She had a steady job as an accountant and she kept her home beautiful. She did not have children, but she became like a Godmother to my children and showered her affection upon us.

My children got to know Margret for about six years. After that, we moved away and eventually Margret retired and moved to Hemet, California. We lost touch.

And time flew by. Dilip got a job with AT&T Bell Labs, and we moved to Orlando, Florida. Sangita and Samir were in college and I started working. Once in a while some reminder of Margret would pop up and we would lovingly talk about her.

One day, after almost thirteen years had passed, I thought, “For old times’ sake, let me try to find Margret!” I inquired for her phone number in Hemet, California, and I was pleasantly surprised when the operator gave me her number. But I was hesitant to call. I was thinking that she would be close to eighty years old and may not remember me. It may be awkward. But I decided to give it a try.

“Hello, Margret,” I spoke into the phone after hearing a sweet Hello. “You may not remember me, but years ago, we lived in Placentia—.”

“Is this Saryu calling?” she responded.

I was speechless for a few moments, overwhelmed with my emotions. I could not believe that she remembered me!

We talked for a long time. She was all alone, living in a mobile home community. Her husband Ben had passed away several years before, and she missed him terribly. I had met one young German couple at her house, and they were like her family. When I inquired about them, she regretfully told me that they both had died in their private airplane crash. Unfortunately, Margret herself had suffered a stroke. She was blind in one eye and had many other medical problems. But her good nature had prevailed. She said a good friend was helping her, and she was happy.

After that, every time we talked I hardly heard her complain. She was always very interested in hearing about my children's lives, just as a grandmother would! We were very happy to reconnect with her.

About 8 years ago, Samir was in law school and had an opportunity for a summer job in Los Angeles. On his trip there, I accompanied him, and we decided to see Margret in Hemet. Samir selected a big flower bouquet for her. She was thrilled to see us. She introduced us to her neighbors and friends as if we were her family. She could not take her eyes off of the six-foot tall Samir's smiling face. "Wow! Look at him. Isn't he a handsome young man? He's all grown up!"

After that, Samir continued to visit Margret, never without flowers. He sent her flowers or fruit baskets on her birthdays. We also made sure that she may not have financial difficulties.

The last time we met, I showed her my goldfish pendant. I asked her, "Do you remember when you gave me this?" With age and time her memory was cloudy, so I told her the story.

One day, when I had been visiting Margret on an Avon sale, we had been talking about something that made her realize that my birthday was the following day. She had told me to wait, while she ran into her house. She had

returned with the goldfish pendant and had placed it in my hand, kindly closing my fingers over it. It had surprised me to see the Aquarian symbol, my birth sign! She had said that her husband Ben was also born in February. She had held my hand for a moment warm, saying, “But it was meant for you.”

Upon this refreshed memory, her face blossomed with a smile like a white rose.

She said, “Saryu, at that time I did not want to tell you the somber story behind this pendant, but today I will. I was a teenager during the war, and my sister and I were staying with my aunt. Right before we were to escape and leave the country, my aunt hugged me for the last time and gave me this pendant. I was afraid that if I put it in my bag, it could be snatched away, so I held onto this pendant tightly in my hand. I am glad to see that it is in good hands today.”

Margret recently passed on. Her sweet memories fill our hearts. The unconditional love she shared with us was gladly reciprocated when she needed it most.

---

comment from a stranger:>>. Rosemary | February 22, 2010 at 11:51 pm

I have lost my parents and was/am going through their things. My parents were very close to Margret for many years. They used to work together. I came upon a letter I wrote to margret but it was returned to me. I wondered if she was still alive and tried to find her phone number but sadly your letter says no. I grew up in Calif. and considered Margret and Ben my adopted per say aunt and uncle as we had no other family. I knew of the other German couple and used to play with their girl. What a shock and surprise to google your letter, I had to respond. ....sincerely, rosemary

[Reply](#)

Dear Rosemary, It is a pleasant surprise to be connected through this story. Margaret must be smiling.... Saryu

એક પિતાની મૂંઝવણ

"દસેક મીનીટ પહેલા જ અમારા ઘરમાંથી મોહનભાઈ નીકળીને ડાબી તરફ વળ્યા હતાં તેથી માનુ છું કે મોટા નહેરુ મેદાનમાંથી ચાલતા જતાં હશે. સાયકલ જરા ઝડપથી ચલાવીશ તો પંહોચી જઈશ. હાં, દૂરથી સફેદ ધોતીયું અને સફેદ ઝભ્ભો પહેરેલ નાજુક પાતળા શરીરવાળા માણસ દેખાયા."

મંદીરની સાંજની આરતીના મીઠા ઘંટારવ સંભળાતા હતાં.

એ વખતે હું હાઈસ્કુલમાં ભણતી હતી. મોટા ભાઈ લગ્ન વયસ્ક થયેલા તેથી અવારનવાર લોકો લગ્ન વિષે વાત કરવા આવતા. એ દિવસે રવિવારની મોડી બપોરે સાંઈઠેક વર્ષના વડીલને ઘરમાં દાખલ થતાં જોઈ અમારા બાને નવાઈ લાગી. એમણે પોતાનો પરિચય "મોહનભાઈ" તરીકે આપ્યો. અમારી નાની જ્ઞાતિમાં ઘણાં લોકોને ઓળખીએ અને જોયે નહિ તો પણ એમની વાતો, કુટુંબનો ઇતિહાસ વગેરે ખબર હોય.

મોહનભાઈએ વધારે પરિચય આપ્યો એટલે તરત ખ્યાલ આવ્યો, કારણકે ગયા અઠવાડીયે જ મામી કહેતા હતા કે, 'મોહનભાઈને બે દીકરીઓ છે. ભણેલી છે પણ બહુ આઝાદ છે, જરા છકેલી છે. મોટીની બહુ ખબર નથી પણ નાની કોઈ બાપુની સેક્રેટરી તરીકે કામ કરે છે અને સાંભળ્યું છે કે મોહનભાઈને એમની બહુ ચિંતા છે.'

મોહનભાઈને જોઈને જ સહાનુભૂતિ થાય એવો સરળ સંસ્કારી દેખાવ. વાતચીત કરવાની નમ્ર રીતભાત જોઈ મારા બા ભાવથી એમના કુટુંબના ખબરઅંતર પૂછી રહ્યા હતા અને તેઓ સંકોચ પૂર્વક જવાબ આપતા હતા. મેં ચા લાવીને આપી તેને ન્યાય આપ્યો. લાંબા સમય સુધી ગોળ ગોળ વાતો ચલાવી. જુદી જુદી રીતે ભાઈ વિષે સમાચાર પુછતાં રહ્યા. અમને ખ્યાલ આવી ગયો કે વાત કઈ દિશામાં જઈ રહી છે! જરા સંકોચ સાથે છેવટે બોલ્યા, "મારી નાની દીકરી ભણેલી ગણેલી છે એને તમારે ઘેર વરાવવી છે, તેથી હા પાડી દો."

મારા બા કહે, “ અરે, એમ વર કન્યા એકબીજાની પસંદગી ન કરે ત્યાં સુધી મારાથી હા પાડી ના શકાય.” પણ મોહનભાઈના ચહેરા પરના ભાવ જાણે કહેતા હતા કે, ‘આજે દીકરીનું નક્કી કરીને જ જવું છે.’ મોહનભાઈ ઊભા થયા. એમની જોળીમાંથી રુપિયો અને નારિયેળ કાઢી મારા બાના હાથમાં પકડાવતાં કહે, “એ તો પસંદ થઈ જ જશે. મહેરબાની કરીને આજે ના ન પાડતા.” એવું કંઈક બોલતા ચંપલ પહેરીને ચાલી નીકળ્યા.

મારા બા તો અવાક બની ઊભા રહી ગયા. હું એમના ચહેરા પર અજબની અકળામણ જોઈ રહી. જરા કળ વળતાં કહે, “આ તો ઠીક ન થયું. મોહનભાઈ લાચાર અને ચિંતિત અવસ્થામાં પરાણે રુપિયો અને નારિયેળ આપી ગયા પણ વાત આગળ ચાલે એવી કોઈ શક્યતા નથી. હવે શું કરશું?”

જરાક વિચાર કરી મેં કહ્યું, “બા, મને એ વસ્તુઓ આપો, હું એમને પરત કરી આવું.” સંધ્યાનાં આછા અજવાળામાં બીયારા જીવ ધીરે ધીરે જઈ રહ્યા હતા.

સાયકલ પરથી ઊતરતા મેં કહ્યું, “મામા, ઊભા રહો. માફ કરજો, પણ મારા બા કહેડાવે છે કે રુપિયો અને નારિયેળ સ્વીકારવાનું અત્યારે અમારા માટે યોગ્ય નથી.” કહેતા કહેતા એમની જોળીમાં વસ્તુઓ મેં મૂકી દીધી.

એમના ચહેરા પર નીરાશા છવાઈ ગઈ, પણ “કંઈ વાંધો નહીં ” કહી ફીક્કું સ્મિત આપી વિદાય લીધી.

હું દૂર સુધી એક મૂંઝાયેલ પિતાને જતા જોઈ રહી. આરતીનો ઘંટારવ સમી સાંજની ગંભીરતામાં વિલીન થઈ ગયો.

'આજે સરગમ કેમ હજી આવ્યા નહીં?'

અવન્તિકાબહેન ક્યારનાં સવારની પુજામાંથી પરવારી સરગમની રાહ જોઈ રહ્યાં હતાં.

ચાર મહીના પહેલાં અવન્તિકાબહેન નિવૃત્તિ નિવાસમાં આવ્યાં ત્યારે એમનો ચહેરો જોઈને કોઈને કલ્પના પણ ના આવે કે આ બહેન કેટલાં હસમુખા સ્વભાવનાં હશે! બધાનુ કરી છુટે એવા - પણ બદલામાં સારી વર્તણૂક ન મળે તો ધમકાવી કાઢતાં જરાય વાર ન લગાડે. ભક્તિના નામે રઝળપાટ કરે અને ધાર્મિક ક્રિયાકાંડમાં તન મન અને ધન ખર્ચી નાખે. સાહેબનાં પત્ની તરીકે સુખમય જીવન જીવેલાં.

જ્યારે દીકરો વહુ ઘરડાંઘરમાં મૂકવા આવેલા ત્યારે અવન્તિકાબહેન એટલાં મુંજતા હતા કે આંખના આંસુ પણ સંતાઈ ગયાં હતાં. આગળની ઓફીસમાં મિસ.મેનનની રાહ જોતાં બેઠાં હતાં.

ત્રણેમાંથી કોણે શું બોલવું એ ખબર નહોતી પડતી. વહુના મનમાં ગુસ્સો અને ધુંધવાટ ભરેલાં હતા, ત્યારે દીકરો મહેશ અન્યમનસ્ક ભાવથી ક્ષુબ્ધ બની બેઠો હતો. મોટાભાઈ-ભાભીએ તો કહી દીધું હતું, 'તમને યોગ્ય લાગે એમ કરો. બાને ક્યાં અમારે ત્યાં ફાવે છે?' મહેશ વિચારે કે હવે બીજો કોઈ ઊપાય નથી. જ્યારે બીજી તરફ અવન્તિકાબહેન મનમાં ગણગણતાં હતાં.... 'એમાં મે શું ખોટું કરેલું? મારી સિત્તેર વર્ષની ઊંમરની પણ કોઈ માનમર્યાદા નથી રાખતાં. ભલે, અજાણી જગ્યામાં નાખી જવ. મારે કોઈની જરૂર નથી.

દીકરાને થાય કે હવે કોઈ ઓફીસમાં આવે તો સારું. સેક્રેટરી બેસવાનુ કહી ક્યારની ગઈ. બહારથી તો મકાન સારું દેખાય છે. આગળના રૂમની સજાવટ પણ સારી છે. ઠંડક પણ છે. બાએ કહ્યા પ્રમાણે સફેદ સ્વેટર પહેર્યું એ સારું કર્યું. મહેશની નજર મા તરફ વળી. 'કેટલી પાતળી થઈ ગઈ છે પણ માનસિક શક્તિ હજી ઓછી નથી થઈ. જરા જીદ કરવાની આદત ઓછી કરી હોત તો આ દિવસ ના આવત. ગમે તેમ કરીને મીનળને સમજાવી લેત, પણ બાએ એમનો કક્કો ન છોડ્યો તે ન જ છોડ્યો. અને જ્યારે સુનીલ-સુમનની સલામતીની વાત આવે ત્યારે બાનો બચાવ ક્યાં સુધી થાય?' દીકરાને આશા

હતી જરા અહીં ગોઠવાઈ જતાં બાનો આનંદી સ્વભાવ પાછો આવી જશે. આમ આજે મન મક્કમ કરીને બાને ઘરડાંઘરમાં લઈ જ આવ્યાં.

અંતે નિવૃત્તિ નિવાસના ડિરેક્ટર મિસ.મેનન આવ્યા અને જરૂરી કગળો તૈયાર કરી આપ્યા. અવન્તિકાબહેનને ડાયાબિટીસ સિવાય કાંઈ બીજી તકલિફ નહોતી. અહીં શાકાહારી ખોરાક જ આપવામાં આવે છે એ જાણીને એમને શાંતિ થયેલી. મિસ.મેનને ફોન કરીને અંદરથી કોઈને આવવાનું કહ્યું. થોડા સમયમાં સવિતાબહેન નામના બહેન આવીને ત્રણેને અંદર લઈ ગયા. રૂમ પાસે પહોંચતાં જ હસતો અવાજ સંભળાયો,

“હલ્લો, કેમ છો? મારું નામ સરગમ. તમારું નામ?”

“અવન્તિકા.” એમણે ધીમથી જવાબ આપ્યો.

“મજનુ લાંબુ નામ છે. હું તમને મિસિસ.એન્ કહું તો વાંધો નથીને?”

“ભલે.” અવન્તિકાબહેને રસ વગર જવાબ આપ્યો

સરગમ એમનાં દીકરા-વહુને પણ પ્રેમથી મળેલી. પોતે જ એમને રૂમ તથા બાથરૂમ બતાવવા લઈ ગયેલી. સરગમ પ્રસન્નતાથી વાતચીત કરતી હતી પણ અવન્તિકાબહેનને તો ત્યાંથી ક્યાંય દૂર ભાગી જવાનું મન થતું હતું. મન-મગજનો વાર્તાલાપ તો ચાલુ જ હતો.

‘ અરેરે! અહીં તો ભગવાનનું મંદિર પણ નથી. આ જગ્યામાં કોઈ સંતનાં પગલાં પડ્યાં નહીં હોય એવી અપવિત્ર જગ્યામાં મારાથી કેમ રહેવાશે!’

સરગમ જે કહેતી હતી એ એમને કાંઈ સંભળાતું નહોતું. ‘ મારા ઠાકોરજીને અહીં જરાય નહીં ગમે. આ ઓરડામાં બીજા કોઈ ધર્મિષ્ઠ બહેન હોય તો સારું, જેને છૂતાછૂતનું ભાન હોય!’

“જુઓ બા,આ રૂમ તમને ગમશે,” મીનળ બોલી, “આ ખાટલો ઠીક છે ને? તમારી શાલ બેગમાં મૂકી છે.

“હાં, ઠીક છે.” અવન્તિકાબહેન બોલ્યા. પણ મનમાં વિચારે કે, ‘હવે મીઠાશ બતાવે છે. ગઈકાલે જે કકળાટ કર્યો હતો એ કાંઈ હું ભૂલી જવાની છું? મેં તો કેટલી શાંતિ રાખેલી પણ એણે તો રાડ્યું પાડે રાખી.’

રહેવાની જગ્યા જોવાઈ ગયા, દીકરો-વહુ “ધ્યાન રાખજો”, કહીને જતાં રહ્યાં. અવન્તિકાબહેન એકલાં રૂમમાં પથારી પર વિચારની અવસ્થામાં ખબર નહીં કેટલી વાર બેસી રહ્યાં હતાં. આંખોમાંથી આંસુની ધારા એમનાં પાલવને ભીંજવી રહી હતી. નાનાં હતાં ત્યારે એમનાં બાપુ કહેતાં, 'બેનાને તો પાંપણે પાણી.' એ ઉંમરે એમને કલ્પના પણ નહોતી કે પોતે ક્યારેક સિત્તેર વર્ષનાં થશે અને આમ રડતાં બાપુને યાદ કરશે! યાદોની હવા ક્યાંથી ક્યાં ખેંચી જાય છે!

બપોરનો ચાનો સમય થતાં સવિતાબહેન બોલાવવા આવ્યાં, “મને સરગમબહેને વાત કરી કે તમારું નામ અવન્તિકાબહેન છે. ચાલો, ચા પીવા જવાનો સમય થયો છે, આવો છો ને?” ...”હાં, ચાલો.” એમને સારું લાગ્યું કે રોજની જેમ એકલાં એકલાં ચા નહીં પીવી પડે. જમવાના રૂમમાં જુદાં જુદાં ટેબલો ગોઠવેલાં હતાં. એક બહેનની પાસેની ખાલી ખુરશીમાં એ બેસી ગયા. થોડીવાર કોઈએ ધ્યાન આપ્યું નહીં. ચાના કપ આવ્યા એટલે બધાં શાંતિથી ચા પીવા લાગ્યાં.

અવન્તિકાબહેનને થયું, 'આ ચા તો બહુ ગળી છે. મને પસંદ એવું કાંઈ અહીં નહીં મળે.' ત્યાં બાજુવાળાં બહેન બોલ્યાં, “એ સરગમબહેન! અહીં આવો તો.” સરગમ ઊભાં થઈને આવ્યાં અને સીધાં જ અવન્તિકાબહેન પાસે આવી ને બેઠાં.

“ચા પીધી ને?” અવન્તિકાબહેને માથું નમાવી હા પાડી. “હું તમને આ બધાંની ઓળખાણ કરાવું.” સરગમ હસીને બોલ્યાં, “પેસ્તનજી દારૂવાલા, વલ્લભભાઈ ચોરડીયા, વિનયભાઈ પંડ્યા અને લીલાબહેન. તમે અને લીલાબહેન એક રૂમમાં જ છો.” હવે લીલાબહેનનાં મુખ ઊપર હાસ્ય આવ્યું. પેસ્તનજી કહે, “સોજજો તમો અહીં આયા. તમોને ગમશે.” વલ્લભભાઈએ માંડ માથું હલાવ્યું.

વિનયભાઈએ પુછ્યું, “ક્યાંના છો?”

અવન્તિકાબહેન, “ભાવનગરની છું. હવે છોકરાઓ મુંબઈમાં ગોઠવાયા તેથી ભાવનગરમાં ખાસ કોઈ નથી, મારા ભાઈનું કુટુંબ જ છે.” આટલું બોલતાં તો એમનું મન વ્યાકુળ થઈ ગયું અને આંખમાંના આંસુને પી જવા હોઠ મજબૂતાઈથી બંધ કર્યા. સરગમ સામે જોઈને જાણે મદદ માંગી રહ્યાં. સરગમે ભાવથી એમના ખભા પર હાથ મૂક્યો. બધાંની સામે જોઈ બોલ્યાં, “ચાલો રમત ગમતનો સમય

થયો છે, તો જઈએ.” પેસ્તનજીએ એમની લાકડી સંભાળી અને તેનાં ટેકે ટેકે બહાર ગયા.

લીલાબહેન કહે, “ચાર વાગે પાછા રૂમમાં જશું પછી તમારે કાંઈ મદદની જરૂર હોય તો કે'જો.”
અવન્તિકાબહેને હસીને આભાર માન્યો.

સામેના મોટાં હોલમાં સરગમ સાથે ગયાં જ્યાં નાનાંમોટાં રમી શકે એવી રમતો હતી. કેટલાંય ઘરડાં સભ્યો આમતેમ પોતાની જ દુનિયામાં ખોવાયેલાં ફરતાં હતાં. કેટલાંક પત્તા રમવાના ટેબલ પર બેઠાં હતાં. વિનયભાઈએ પૂછ્યું, ' અવન્તિકાબહેન, બ્રીજ રમતાં આવડે છે?' 'હાં, થોડુંથોડું; થોડાં દિવસ પછી પ્રયત્ન કરીશ.' એમણે ઉત્સાહ વગર જવાબ આપ્યો અને એક ખૂણામાં પિંગ-પોંગના ટેબલ નજીક ખુરશીમાં બેસી ગયા. બધાને જોતાં જોતાં ક્યારે પૌત્રો સુનીલ અને સુમનની દુનિયામાં પહોંચી ગયાં એનો ખ્યાલ ન રહ્યો. બેઉને નાનપણથી કેટલાં જતનપૂર્વક ઉછેર્યા છે! નાનો તો દાદી વગર પાણી પણ ના પીએ. એટલે જ નાનાની માંદગીમાં અવન્તિકાબહેનને હાજર રહેવું પડેલું. યાદ આવ્યું. અઠવાડિયામાં ચાર વખત છોકરાઓને મંદિર લઈ જઈ. કેવા આરતી કરતાં શીખી ગયા'તા! મીનળ અને મહેશ કીધા કરે, 'આ બધી અંધશ્રધ્ધા છે.' પણ સાંભળે કોણ? 'એમને શું ખબર પડે' એમ પોતે વિચારે.

“અવન્તિકાબહેન ક્યાં ખોવાઈ ગયા છો? તમારી પાસે બેસું?” સરગમે વિચાર તંદ્રામાંથી જગાડ્યાં. “હાં.”

સરગમ સહાનુભૂતિપૂર્વક બોલેલાં, “અવન્તિકાબહેન, તમને પહેલે દિવસે કાંઈ પસંદ નહીં પડે પણ હિંમત નહીં હારતાં, ધીરે ધીરે ગમી જશે. અને આમ તો જ્યાં રહીએ ત્યાં પ્રેમથી રહીએ તો બધે ગમે.” પણ અવન્તિકાબહેનના મનનો વિરોધ-વંટોળ કાંઈક બીજું જ સાંભળતો હતો. 'મારું કામ હતું ત્યાં સુધી મને રાખી અને હવે ઘરમાંથી કાઢી મૂકી. માંડ માંડ ઘરમાં ધરમ-કરમ, પાઠ-પૂજા ચાલુ કર્યા હતાં. ઘર કેવું પવિત્ર થાય! બસ હવે તો બધી માંડવાળ. આટલાં કલાક લાંબા લાગે છે, તો વરસ કેમ જશે?' મહેશ કહી ગયો હતો કે એક વરસ નિવૃત્તિનિવાસમાં રહો પછી વિચારશું.

આમ મૂંઝવણમાં પહેલી રાત તો જેમતેમ પૂરી કરેલી. બીજે દિવસે સવારનાં નાસ્તા પછી લીલાબહેન સાથે બેસીને વાતચીત શરૂ કરી.

“તમે અંહી ક્યારથી છો?” અવન્તિકાબહેને પૂછ્યું.

“પાંચ મહિનાથી છું. મને સ્ટ્રોક આવેલો પછી જમણાં કાને સંભળાતુ નથી. મને વાંચવાનો બહુ શોખ. કેટલીયે ચોપડીઓ વાંચ્યા કંઈ છું.” લીલાબહેન પાતળી કાયાને ટટ્ટાર રાખીને બેઠાં હતાં.

“તમે નાનાં હતાં ત્યારે શું નોકરી કરતાં હતાં?” અવન્તિકાબહેનને થયું કે આટલું વાંચે છે તો શિક્ષક હશે.

“મને સ્ટ્રોક આવેલો. મને વાંચવાનો બહુ શોખ.” લીલાબહેન એમની ધૂનમાં બોલતાં હતાં. અવન્તિકાબહેનને ખ્યાલ આવ્યો કે એમને લાંબા સમયની યાદદાસ્ત નથી રહી. ત્યાર બાદ એમને ભૂતકાળમાં લઈ જવાની કોશિશ કરવાનું છોડી દીધું.

અવન્તિકાબહેને બેગ ખોલી વસ્તુઓ ઠેકાણે મૂકવા માંડી. બે ત્રણ સાડલા ઊપાડ્યા ત્યાં નીચેથી બેય દીકરાના કુટુંબના ફોટા અને સુનીલ-સુમનના હમણાં પડાવેલા ફોટા સામે નજર પડી. 'ફોટા પડાવવા જવાનું હતું ત્યારે વાળ ઓળાવતાં બાળકોએ કેટલી લમણાંફોડ કરાવેલી!' એમને યાદ આવી ગયું. પાંચ વરસનો સુમન અને આઠ વરસનો સુનીલ પણ હોશિયારી તો વીસ વરસનાં હોય ને એવી - આમ અવન્તિકાબહેન ગૌરવ સાથે બધાંને કહેતાં. આટલાં વર્ષો એમણે કુટુંબની માયાને સર્વસ્વ માની એ જ માયાજાળમાં ગૂંચવાયેલા રહેલાં. મંદિર જવું, પૂજાપાઠ કરવાં, એને જ ધર્મ સમજતાં. રોજ ઊઠીને કોઈ વખાણ કરે તો ખુશ અને ના કરે તો કલેશના કાદવમાં ડૂબી જાય. કાંઈ તક મળતાં મનનો ઊભરો વાણી અને વર્તન દ્વારા બતાવી દેવાનો અને સાથે સાથે રડવાનું પણ ખરું. 'મારું તો કોઈ સાંભળતુ જ નથી. હું તો કેટલી સારી છું! કોઈ આશા નથી રાખતી. પણ જુઓ.... છે કોઈને મારી દરકાર!'

બારણાં પર ટકોરાં પડ્યા અને સરગમનો અવાજ આવ્યો, “અંદર આવું?”

“હાં, આવોને.” અવન્તિકાબહેને હસીને આવકાર આપ્યો. “આ જુઓ, મારા દીકરાઓ અને નાના સુનીલ અને સુમન.” સરગમ ફોટાઓની સામે જોઈ રહી હતી. અવન્તિકાબહેને આગળ ચલાવ્યું. “મેં જ આ બેયને મોટા કર્યા, સાંચુ કહું છું. રાત-દિવસ બે બાળકોની સાચવણી કરી છે. મંદિર લઈ જઈને બાબા ગુરૂના આશીર્વાદ લેવરાવ્યા. પણ હોળી ટાણે સુમન માંદો પડ્યો ત્યારે ઠીક ન થયું.”

“શું ઠીક ન થયું?” સરગમે પૂછ્યું.

“મારા હૈયા પર બહુ ભાર થઈ ગયો છે તેથી મારે કો'કને તો કહેવું જ પડશે. તમને કહું પછી તમે જ ન્યાય કરજો. 'અવન્તિકાબહેનને એ વાત એટલી મનમાં ઘૂંટાઈ રહી હતી કે હવે બહાર કાઢ્યે જ છૂટકો. “સુમનને ડોક્ટરે કહ્યું હતું ન્યુમોનિયા થયો છે. મને બાબા ગુરુમાં બહુ શ્રદ્ધા. દવાની ગોળીઓમાં શું ભલીવાર હોય છે? મેં તો મંત્રેલી રક્ષાથી એને માથે ટીલાં કર્યાં, ને હાથમાં ટીલાં કર્યાં. સુમન તો ઊંઘ્યા કરતો હતો તેથી મને થયું કે સારું થઈ જશે. મારા બાબા ગુરૂની રક્ષા છે. પણ ત્રીજે દા'ડે સવારથી તબિયત વધુ બગડી અને ડોક્ટરને ઘેર બોલાવવા પડ્યા. ડોક્ટરે પૂછ્યું, 'દવાની ગોળીઓ બરાબર આપો છો ને?' મીનળ કહે, 'બાને સમય વગેરે બધું લખીને બરાબર ચેતવણી આપીને ગોળીઓ આપી છે. તે સુમનને ખવડાવતાં જ હશે. હમણાં એમને બોલાવીને પૂછું.'

મેં તો હા ના કરતા, બીતાં બીતાં રક્ષાની વાત કરી. ડોક્ટર, મહેશ અને મીનળના ગુસ્સાભર્યા ચહેરા હજુ મારી નજર સામે ચોંટી ગયા છે. ઈન્જેક્શન આપીને ડોક્ટર તો જતા રહ્યા. હું મારા રૂમમાં ભરાઈ ગઈ પણ મીનળ અને મહેશના અવાજો સાંભળીને હું ધૂજી રહી હતી. મહેશનો છેલ્લે બારણાં પાસેથી અવાજ સંભળાયો, 'જે કહેવાનું હશે તે મારી બાને હું કહીશ, ઓકે! તારે બરાડા પાડવાની જરૂર નથી.'

મહેશ ક્લાકેક પછી પાછો આવ્યો અને ઊદાસ ચહેરે મારી પાસે બેઠો. કહે, 'બા! અમે કહીએ છીએ કે આવી અંધશ્રદ્ધા છોડી દો પણ પથ્થર ઊપર પાણી. હવે તમને સંભળાય છે ઓછું, દેખાય છે ઓછું પણ જીદ વધતી જાય છે. દિવસે દિવસે તમારું અહીં રહેવાનું અશક્ય બનતું જાય છે. મેં ભાઈ સાથે વાત કરી લીધી છે અને તમને નિવૃત્તિ નિવાસમાં મૂકવાનો નિર્ણય લઈ લીધો છે.' મેં કહ્યું, 'તમને કશી સમજ નથી પડતી. બાબા ગુરૂની રક્ષામાં કેટલી શક્તિ છે! ગયા અઠવાડીયે મંત્રેલા પાણીથી જ સુનીલની ઉધરસ મટી ગઈ હતી!' 'હૈં! તમે મંત્રેલ પાણી સુનીલને આપેલું?' 'હા! એમાં ખોટું શું છે? તમારી સારી નોકરીઓ મારા મંત્ર જાપથી જ ચાલુ છે.' મને લાગ્યું કે જાણે મહેશને ચક્કર આવી ગયા. હવે તમે જ કહો સરગમ, મારી વાત સાચી છે ને?”

સરગમ ધીરે ધીરે વિચાર કરતાં બોલ્યાં, “અવન્તિકાબહેન, તમારી માન્યતાઓને સત્યનું નામ આપો એ બરાબર છે? તમારા ધાર્મિક ક્રિયાકાંડને ભગવાનનું સ્વરૂપ માની લો અને અંધશ્રદ્ધાને સમર્પણ સમજો ત્યારે તમને તો નુકસાન થાય પણ બીજાને એમાં ઘસડી જવાનો પ્રયત્ન કરો ત્યારે એમને પારાવાર નુકસાન થાય.”

અવન્તિકાબહેન અકળાઈને બોલ્યાં, “મારો ધર્મ મને નાનપણથી એ જ શીખવાડે છે અને હું એ જ રીતે જીવવાની છું. થોડું ભણ્યા એટલે છોકરઓ એમ માનવાં મડિ કે હું ખોટી છું, એ મારાથી સહન નહીં થાય. મારી વાત એટલે સો ટકા સાચી.” સરગમ ઠંડકથી બોલ્યા, “કશો વાંધો નહીં. ચાલો હવે બને તેટલું એ ભૂલી જાવ. આજનો દિવસ સૌથી વધારે અગત્યનો છે. ભૂતકાળનાં અનુભવોમાંથી કાંઈક શીખીને આપણી આજ સુધારવાની છે.”

આવા ઘણાં પ્રસંગો સરગમ સાથેનાં યાદ કરતાં અવન્તિકાબહેન ફરી પાછાં બોલ્યાં, ‘અરે! સરગમ કેમ હજી આવ્યા નહિ?’ આ ચાર મહિનાઓમાં એમનો એકે દિવસ સરગમ સાથે વાતો કર્યા વગર પૂરો નથી થયો. રોજની જેમ આજે પણ એ આતુરતાથી એમની રાહ જોઈ રહ્યાં હતાં. છોકરાઓનો કાગળ આવ્યો હતો એ સરગમને બતાવવાનો હતો. આટલા સમયના સહવાસમાં અવન્તિકાબહેનની વિચારોની જડતામાં થોડી થોડી કોમળતા ક્યારે દાખલ થઈ ગઈ એ એમને પોતાને પણ ખબર ન રહી.

નારાયણભઈ ઉતાવળા આવ્યા અને બોલ્યા, “આવન્તિકાબહેન! અશુભ સમાચાર છે. સરગમ આજે વહેલી સવારે હૃદરોગના હુમલાથી મૃત્યુ પામ્યાં.” અવન્તિકાબહેન પથારી પર બેસી પડ્યાં, “અરેરે! આવા અણધર્યા સમાચાર? એના હસતાં ચહેરાને જોયા વગર મારા દિવસો કેમ જશે!” મનુષ્ય સ્વભાવ, સ્વચિંતા પહેલી કરશે. અવન્તિકાબહેન, આંખનાં આંસુ લુછતાં, લીલાબહેન સાથે વાતોએ વળગ્યાં. “સરગમબહેન કેટલાં ભલાં હતાં. જે પરિસ્થિતિમાં હતાં એમા સંતોષથી રહેતાં. કોઈ દિવસ પોતાના દીકરા-વહુનું કે બીજાનું ખરાબ નહોતાં બોલ્યાં. બસ પ્રેમ આપવામાં જ મશગૂલ હતાં.”

.....આ પછી સરગમની યાદમાં અવન્તિકાબહેનના દિવસો પસાર થઈ રહ્યા છે. એમનાં સહજ રીતે કહેલાં વાક્યો ફરી ફરીને યાદ આવ્યા કરે છે. એમણે પહેલે દિવસે કહ્યું હતું એ પ્રમાણે,

અવનન્તિકાબહેનને ધીરે ધીરે નિવૃત્તિનિવાસમાં ગમવા માંડ્યું હતું. પોતે કકળાટ કરતા હતાં એનાં જેવું કાંઈ ખરાબ લાગતું નહોતું. 'અંહી મને એકલી નાખી ગયાં' એ ભાવને બદલે સરખી ઉંમરનાનો સહવાસ સારો લાગવા માંડ્યો. હવે તો અમુક રમતો અને ક્યારેક બ્રીજની પત્તાની રમત પણ ઉત્સાહથી રમે છે. સરગમબહેન કહેતાં કે પૌત્રોને ઉછેરવામાં મદદ કરો એ તો યોગ્ય છે પણ જરૂર કરતાં વધારે મોહ અને વિટંબણામાં પડ્યાં કે ખલાસ! ત્યાંથી જકારો અને ક્લેશ સિવાય કાંઈ હાથમાં ના આવે. એમણે આ બે પંક્તિઓ કહેલી,

'કર્મનો મર્મ, મર્મથી ધર્મ, ધર્મથી નીતિ હું સમજી

કર્મ અકર્મ વિકર્મની સાથે, સુકર્મની રીતિ હું સમજી'

આ પંક્તિઓ અવન્તિકાબહેનને ગમી તો ગયેલી પણ એને સમજીને જીવનમાં ઉતારી શકાય એ એમણે સરગમના જીવનવ્યવહારમાં જોયું. હવે એમને સમજાય છે કે આ ભાવ સહિત, અરે! આમાંથી થોડી જાગૃતિ હોત તો પણ આનંદમંગળ રહ્યા હોત.

સુનીલ, સુમન અને મહેશનો છેલ્લો કાગળ આવેલો એ ફરી આજે અવન્તિકાબહેન હાથમાં લઈને બેઠાં. સરગમને વંચાવવાનો ભાવ થઈ આવ્યો. ફરી વખત વાંચતાં જાણે સરગમનું તાદ્દશ ચિત્ર ખડું થયું. એ અવસ્થામાં એની સાથે વાતે વળગ્યાં. 'જો સરગમ! મેં બે અઠવાડિયાં પહેલાં સુનીલના જન્મદિવસે કાગળ લખેલો, એનો કેવો સરસ જવાબ આવ્યો? મને હતું કે મારા વગર એ કોઈને નહીં ચાલે, પણ છોકરાઓ તો સ્કુલ પછી બાલવાડીમાં જાય છે અને બીજાં બળકો સાથે મજા કરે છે. મીનળ સાંજે પાંચ વાગે ઘેર લઈ જાય છે. 'મારા વગર નહીં ચાલે' એ ભ્રમણા ભાંગી ગઈ. રોજ હજી નાહી ધોઈને ભગવાનને પગે લાગે છે, હોં.' અવન્તિકાબહેન મનોમન સરગમને ગૌરવ-સહિત કહી રહ્યાં હતાં.

લીલાબહેનની સાથે આટલા મહિના રહ્યા તો પણ એમની શાંત પ્રકૃતિ અને સરળ સ્વભાવને કારણે અવન્તિકાબહેનને જરા પણ માનસિક ખેંચતાણ ન લાગી. પોતાની દયા ખાવાની વર્ષો જૂની આદતને ખાસ પ્રોત્સાહન નહોતું મળ્યું. એમની દીકરી અનુ અવારનવાર મળવા આવતી ત્યારે

અવન્તિકાબહેન સાથે મીઠાશથી વાતો કરતી. અનુ કહેતી, “મારા બાને સ્ટ્રોક આવ્યો પછી નિવૃત્તિનિવાસમાં આવવાનો એમનો જ આગ્રહ અને સહકાર હતો, જેથી હું નોકરી પર હોંઉ કે બહાર ગામ, મારે ચિંતા ન કરવી પડે.” અવન્તિકાબહેન તો આ મા-દીકરીનો સરળ સંબંધ જોઈને છક્ક જ થઈ ગયા. ન કોઈ ફરિયાદ, ન કોઈ હક્ક-માંગણી!

કબીરનો દોહરો એ જ કહેવા માંગે છે,

"સહજ મિલા સો દુધ બરાબર, માંગ લીયા સો પાની
ખીંચ લીયા સો ખૂન બરાબર, કહેત કબીરા જ્ઞાની"

અવન્તિકાબહેનને થાય કે પોતે દીકરાવહુ અને ભાઈને કેવાં ટોંણા મારતાં, 'તમને પહેલા જેવો પ્રેમ નથી, મને તો યાદ પણ નથી કરતાં' - કહીને રડવા બેસતાં. ઉંમર સાથે પરિસ્થિતિ બદલાતાં સ્નેહનાં સ્વરુપો બદલાયાં કરે જેનો સદ્ગુણી સ્વીકાર કરી આગળ વધતા રહે. સરગમ અને લીલાબહેનના સહવાસથી એ તો ચોખ્ખુ દેખાયું કે પ્રેમ આપીએ એથી બમણો પાછો મળે.

સમય સમયનું કામ કરતો ચાલતો રહે છે. દિવાળી સમયે બધાં મળવા આવેલા અને અવન્તિકાબહેનને બહાર જમવા લઈ ગયેલાં. સુનીલ-સુમનને ખબર કે બાને પિઝા બહુ ભાવે છે તેથી ખેંચીને લઈ ગયેલા. મીનળ સાથે સામાન્ય વાતચીત કરેલી પણ બે જણા વચ્ચે દીવાલ ઉભી થઈ ગયેલી એ હજી ખસી નહોતી. અવન્તિકાબહેન પોતાને સમજાવવા પ્રયત્ન કરે કે, 'આમ તો સારી છે. મહેશ અને બાળકોને કેટલા સારી રીતે સંભાળે છે!' પણ હજી એમનું મન એને માફ કરવા તૈયાર નહોતું. મીનળે પૂછેલું, “બા, તમને અંહી ગમે તો છે ને?” ' ખાલી વિવેક કરવા પૂછ્યું હશે...' પોતાનો અહમ્ એ પ્રમાણે મીનળની લાગણીની કિંમત કરતા રોકતો હતો.

બધાં મૂકીને ગયા પછી લીલાબહેન કહે, ' બન્ને ભૂલકાઓ એની મમ્મી જેવાં મીઠાં છે.' એ સાંભળી અવન્તિકાબહેન મીનળને જૂદી દ્રષ્ટિથી જોવા લાગ્યાં. એમને થયું કે ઘરમા આવી સારી વ્યક્તિ અને પોતે બહારનાનાં વખાણ કરતાં થાકતાં નહોતાં. “લીલાબહેન, એ ઘરમાં આવી ત્યારથી મેં જ એને

બધુ મારી રીતે શિખવાડ્યું હતું. હું જે રીતે કરતી હતી એમ જ રસોઈ વગેરે બધું કરવાનું. એમાં કાંઈ ફેર પડે તો મારો પિત્તો જાય.” અવન્તિકાબહેન પોતે જ પોતાની વાત સાંભળી સ્તબ્ધ થઈ ગયાં. પોતાના વડસાસુ આવું જ બોલતાં અને પોતે નાની વહુ તરીકે આવા વર્તનને જુલમ માનતાં. એમનાં પોતાના સાસુ ભલાં હતાં તેથી લાંબુ સહન નહોતું કરવું પડ્યું. વડસાસુ તો થોડાં જ વર્ષોમાં સ્વર્ગે સિધાવ્યાં હતાં

આ સાથે સરગમ સાથેની વાતચીત થયેલી એ પણ યાદ આવી. અવન્તિકાબહેન કહેતાં હતાં, 'મને ફૂલ-સજાવટનો બહુ શોખ. ઘર સજાવટ તો મારી પસંદગી પ્રમાણે જ થાય. એક વખત મહેશ-મીનળ મને પૂછ્યા વગર ખુરશીઓ લઈ આવ્યા. મને જરાય ન ગમી. એની ખોડખાંપણ રોજ દેખાડ્યાં કરું. ત્યારપછી મારી હાજરી વગર કશી વસ્તુ ખરીદે જ નહીં ને!'

સરગમે એ વખતે કહેલું, 'મિસિસ.એન, તમે એ વિચાર કર્યો છે કે એ ઘર મીનળનું હતું કે તમારું! મીનળને એના શોખ મુજબ સજાવટ કરવાનું મન નહીં થતું હોય? મન મારીને તમારું માન જાળવ્યું હોય એનો અર્થ એવો કેમ કરી શકાય કે એને કાંઈ ઉમંગ નહીં હોય?' અવન્તિકાબહેને પોતાનો બચાવ જરૂર કરેલો, 'પણ મારી પસંદગી એટલી સરસ કે બધાં વખાણ કરે. 'ફોટા ક્યાં લગાડવા, હીંચકો ક્યાં બાંધવો એ બધાનો હું વિચાર કરી મહેશ પાસે એ પ્રમાણે જ કરાવું. મહેશ ઘણીવાર સાભળે નહીં તો મારા કચવાટ પછી મીનળ જ કહે કે, 'બા કહે એમ કરો.' હવે એમને ખ્યાલ આવે છે કે, 'બા કહે એમ કરો જેથી શાન્તિ થાય.' અવન્તિકાબહેનને સમજાયું કે હું મારી મર્યાદા ન સમજું તો કોઈકે તો પોતાનો આગ્રહ નિર્મૂળ કરવો જ રહ્યો.

જુદા રહેતા દીકરાની વહુએ તો પહેલેથી જ એટલો ઠંડો સંબંધ રાખ્યો હતો કે એની પાંસેથી કોઈ પણ આશા રાખવાની જ નહોતી. પ્રસંગે અને દિવાળીએ આવીને મળી જાય એટલે બસ પત્યું. યાદ પણ નહોતું આવતું કે મોટાને ઘેર જમવા ક્યારે ગયાં હતાં! એક પૌત્રી છે જે દાદીને ખાસ અગત્ય આપતી નહીં. હવે તો હાઈસ્કુલના છેલ્લા વર્ષમાં ભણતી હશે.

બહારથી જનકભાઈનો મોટો અવાજ સંભળાયો. અવન્તિકાબહેને બહાર જઈને જોયું તો એ બાપદીકરો બહારના બારણાં પાસે ઊભા ઊભા ચર્ચા કરતા હતા. જનકભાઈ મોટેથી કહે, "એવા કાંઈ

ખોટા ખર્ચા કરવાની જરૂર નથી, સાદાઈથી કરો. મેં કેટલી મહેનતથી બધું ભેગું કર્યું છે, ઈ તમારે ઊડાડવા માટે નથી." દીકરો શરમાઈને એમને ધીમેથી બોલવા કહેતો હતો પણ જનકભાઈ સાંભળે તો ને! અંતે ધડ કરતું બારણું બંધ કરીને બહાર નીકળી ગયો. જનકભાઈ ધૂંવાંપૂંવા થતાં પાછા ફર્યા. "સાવ બૈરી કહે એમ કર્યા કરે છે." એમ બબડતા અંદર ગયા.

આ દ્રશ્ય જોઈને અવન્તિકાબહેન વિચાર કરતાં પાછાં ફર્યા. મીનળ જે ખરીદી કરીને લાવે એ વિષે પોતાને દર વખતે કાંઈક બોલવાનું હોય જ - આ તો સારું નથી, પૈસા વેડફાઈ ગયા, વગેરે. બોલવાનું હોય જ. મીનળ ખાસ કરીને ઘરમાં જરૂરી વસ્તુઓ લાવતી તોય મનનો દ્વેષ વાણી ઉપર સવાર થઈને બહાર આવતો. મનમાં એમ પણ થતું કે એ કમાય છે એટલે કેવી છૂટથી પૈસા ખર્ચે છે જ્યારે પોતાને દર વખત પતિની 'હા' થાય પછી જ કાંઈક ખરીદી શકાતું હતું. આખી જિંદગી પૈસા બાબત બીજના અંકુશનો અનુભવ, મીનળ તરફ દ્વેષભાવ લાવતો, એ આજે સમજાય છે.

હવે નિવૃત્તિનિવાસમાં આવ્યે અગિયાર મહિના થવા આવ્યા ત્યારે અવન્તિકાબહેનનું મન હળવું થયું અને મીનળને કાગળ લખવાની ઈચ્છા થઈ. સરગમ કહેતાં એમ, 'જગ્યા ત્યારથી સવાર.'

એમણે લખ્યું કે, ' પોતાના વિચારોને બીજ પર ઠોકી બેસાડવાના મારા સ્વભાવની સુહૃદયી સરગમ સાથે વાતો કરતાં જાણ થયેલી. એ તો ક્યારનાં અમને છોડીને જતાં રહ્યાં છે પણ એના મીઠાં ટૂંકા વચનો હજી મને સારે રસ્તે દોરે છે. ધર્મમાં પૂજાપાઠ વગેરે જરૂરી છે પણ એ જ ધર્મ છે એમ માનીને આખી જિંદગી જીવવી એ કેટલી મોટી ભૂલ છે! મારો ભગવાન મારાં તેમજ સર્વેના હૃદયમાં બેઠો છે એ કેમ ભૂલાય? આપણો પહેલો નિયમ કે હિંસા ન કરવી, એમાં સ્વાર્થી આગ્રહોથી બીજની લાગણી ન દુભાવવી એ પણ આવી જાય. હું બહાર દોડતી અને મારા ઘરની વ્યક્તિને ઓળખવાની દરકાર નહોતી કરતી. દીકરી! તું તો મારા ઘરની લક્ષ્મી છે એ વાતની આજે કબૂલાત કરું છું. ક્યારેક તારી માફી માંગવા જેટલી નમ્રતા પણ આવશે. મારા જયશ્રીકૃષ્ણ.

વળતો ઉમંગભર્યો જવાબ આવ્યો. 'બા, હવે વરસ થવા આવ્યું. અમે તમને આવતા અઠવાડીયે લેવા આવશું.' આવવાના દિવસે અવન્તિકાબહેન ઉત્સાહથી, એમની સુઘડ ઢબથી નવો

સાડલો પહેરી, રાહ જોતા હરતાફરતા હતાં.

સુનીલ અને સુમન દોડતા આવી દાદીને વળગી પડ્યા. પાછળ મહેશ અને મીનળ પણ હસતા ચહેરે આવ્યાં. થોડી વારમાં મહેશ અને બાળકો પેસ્તનજીની સાથે બગીચો જોવા ગયાં.

મીનળ બોલી, “બા! અમે તમને લેવા આવ્યાં છીએ. મારી આટલાં વર્ષોમાં જે ભૂલચૂક થઈ હોય તે માફ કરજો.” અવન્તિકાબહેન મીનળની નમ્રતાથી દ્રવિત થઈ ગયાં. “બેટા, ભૂલચૂક તો બધાંની થાય, પણ એને સમજીને સુધારી શકીએ તો આપણી શાન્તિ કાયમ રહે.” મીનળને સાસુની સમજભરી વાણી સાંભળી આશ્ચર્ય અને આનંદ થયા.

મહેશ પાછો આવીને કહે, “ચાલો બેગ લઈ આવું.” અવન્તિકાબહેન કહે, “બેટા, અહીં બેસ. મારી વાત સાંભળ. મને હવે અહીં નિવૃત્તિનિવાસમાં ગોઠી ગયું છે. પ્રસંગે મુબઈ આવતી-જતી રહીશ પણ હમણા તો મારે અંહી રહેવું છે. મને એ વાતનો આનંદ છે કે મારે જરૂર પડશે ત્યારે દીકરાવહુનું ઘર સદાય આવકાર આપશે. હું ગમે ત્યાં રહું, બસ આ સ્નેહનો તાંતણો જોડાયેલો રહે.”

મહેશ-મીનળ અને બાળકોએ આગ્રહ કર્યો પણ અવન્તિકાબહેન હસીને પોતાના નિર્ણય પર મક્કમ રહ્યાં. બધાંને ‘ફરી મળશું’ કહીને વિદાય કર્યાં. ચહેરા ઉપર સ્મિત સાથે નિવૃત્તિનિવાસની પ્રવૃત્તિમાં જોડાવા અંદર જતા જતા ગાતા હતાં.

‘પ્રભુ મારી આશા નહિવત કરજે

પ્રભુ મારી અપેક્ષા નિર્મૂળ કરજે’

તો જાણે સરગમ સાથે સૂર પુરાવતી સંભળાઈ

‘સુખી કરીને સુખી થવાની એક અજબ એ ચાવી

જરી તરી નહીં કોઈ અપેક્ષા ‘સરયૂ’ સંસારીની’

“અપેક્ષા” story was published in GURJARY DIGEST. USA. and

Akhand Anand. India.....સરયૂ પરીખ

દીપિકા બની શોના.

અમેરિકામાં ઘણા વર્ષો રહ્યા પછી, મુશ્કેલીમાં મુકાયેલી ભારતિય બહેનોને મદદ કરતી સેવાસંસ્થા સાથે હું સંકળાયેલ હતી. એ દિવસે ફોન પર શોના નામની બહેનનો દુઃખી અવાજ મદદ માંગતો હતો. વાતચિત પરથી ખ્યાલ આવ્યો કે મરાઠી, હિન્દી અને અંગ્રેજી ભાષા એ જાણતી હતી. મેં એને મળવા બોલાવી અને એની ગાથા સાંભળી.

“મેં તમને મારૂં નામ શોના કહ્યું પણ મારૂં ભારતિય નામ દીપિકા છે.”

દીપિકા મુંબઈમાં એક પ્રતિષ્ઠિત હિંદુ કુટુંબની દીકરી હતી. એની અઢાર વર્ષની ઉંમરનો થનગનાટ અને દૂર દેશના સ્વપ્નાઓનું આકર્ષણ ખાસ કોઈ કારણ વગર સ્વજનો સામે બળવો જગાવી રહ્યા હતા. કોલેજનું પહેલું વર્ષ હમણા પુરૂ થયેલું. એ સમયે ત્રીસેક વર્ષના માણસના પરિચયમાં આવી. પોતે હિંદુ અને એ મુસલમાન, અને બીજા અનેક ભેદભાવને વિસારે મુકી એની ચાહતમાં ખોવાઈ ગઈ. એની સાથે લગ્ન કરી અમેરિકા આવવા માટે પોતાની ઉંમર, નામ વગેરે અનેક સાંચ જૂઠ કરી, પાછા ફરવાના રસ્તાઓ બંધ કરી, દેશ છોડી અમેરિકા આવી ગઈ. અહીં નામ શોના રાખ્યું હતું.

આંખમાં આંસુ સાથે એ બોલી કે મુંબઈમાં મારા પરિવારના સભ્યો શર્મજનક મુંઝવણ સાથે લોકોને કહેતા રહ્યા, “દીપિકા અમેરિકા ભણવા ગઈ છે.” અહીં આવતા જ પોતાની ‘પિંજરના પંખી’ સમી દશાની પ્રતિતિ થઈ ગઈ.

ઘરમાં ત્રાસ સહન કરીને આવતી બહેનોને અમારા જેવા અજાણ્યા પાસે પોતાની જીવન કહાણી કહેવી એ બહુ જ પીડા જનક હોય છે. એનો પતિ મોટર ગેરેજમાં કામ કરતો હતો. બે વર્ષ પછી એક પુત્રની માતા બની. આ સમય દરમિયાન પતિની રુક્ષતાનો અનુભવ ચાલુ હતો. એક વખત પોલીસને પણ એણે બોલાવ્યા હતા. એક ગીફ્ટ શોપમાં કામ કરતી હતી. પોતાની હોશિયારી અને ચપલતાથી નોકરી સારી રીતે સંભાળતી હતી. જ્યારે એ મારી પાસે આવી ત્યારે એ સ્ત્રી-આશ્રયગૃહમાં ત્રણ મહિનાથી

એના પાંચ વર્ષના દીકરા સાથે રહેતી હતી. બાળક માતાપિતા વચ્ચે આવ જ કરતો હતો. પોતે નોકરી કરતી હતી અને નર્સ આસીસ્ટન્ટનું ભણતી હતી. આગળ ભણી નર્સ બનવાનું એનું લક્ષ્ય હતું.

શોનાને ત્રણ રીતે મદદની જરૂર હતી. એને પોતાનું ભાડાનું ઘર લેવાનું હતું. કોલેજની ફી ભરવાની હતી અને સૌથી વધારે, વકીલની જરૂર હતી. અમારી સંસ્થાના સભ્યો સામે દરખાસ્ત મુકી. શોનાની ધગશ અને નિશ્ચય વિષે સાંભળ્યા પછી મંજૂરી મળી. અમે અભ્યાસ માટે અને વકીલ માટે પુરી મદદ અને ભાડા માટે અમુક મહીનાઓ સુધી મદદ આપવાનું નક્કી કર્યું. હવે તો એને કોઈ રોકી શકે એવો અવરોધ નહોતો. એનો આત્મવિશ્વાસ અને ધગશ બળવાન હતા.

એનો પતિ એને છોડવા માંગતો નહોતો તેથી છૂટાછેડા માટે શોના ને શરૂઆત કરવી પડી. શોના કહેતી કે, "મારે મારા બાળકની સંભાળ સિવાય કશું જ નથી જોઈતું."

એ ભણવામાં અને પોતાના જીવનને વ્યવસ્થિત કરવામાં પુરા જોશથી વ્યસ્ત થઈ ગઈ. જુદા જુદા કારણો સાથે એના ફોન આવતા રહેતા. કોઈ વખત બહુ ગભરાઈ જતી. કોર્ટના ધક્કાઓ, મહિનાઓનો વિલંબ અને પરિણામની અનિશ્ચિતતા એને ઘણી વખત રડાવતાં.

આવેશમાં જ્યારે કહેતી, "હું મારા દીકરાને લઈને કેનેડા જતી રહું અને મારો પત્તો જ ન લાગવા દઉં. એને પાઠ ભણાવવાની છું." એના વિચારોથી મને ચિંતા થઈ જતી. એની સાથે કલાકેક વાતો કરી અને કેટલી કાનૂની મુશ્કેલીઓ આવી શકે એ સમજાવી, એને શાંત કરી ઘેર મોકલતી.

મને એટલી નિરાંત હતી કે એ મને પુછ્યા વગર કોઈ પગલું નહીં ભરે.

ઘણી વખત એનો ઉત્સાહભર્યો અવાજ સંભળાય, "દીદી, મને બધા વિષયોમાં 'એ' ગ્રેડ મળી છે." શોનાને સ્કોલરશીપ મળવાની શરૂ થતાં અમારી સંસ્થાને થોડી રાહત મળી.

ઘણાં મહિનાઓની ખેંચતાણ પછી છૂટાછેડાનું પરિણામ આવ્યું. બન્ને મા બાપને દીકરાની સરખી જવાબદારી લેવાનો હુકમ હતો. હવે શોનાને ખૂબ ધીરજ અને કુનેહથી પતિને નારાજ કર્યા વગર રસ્તો કાઢવાનો હતો. કોલેજમાં એને કોઈ અમેરિકન મિત્ર હોવાનો ઈશારો કરેલો, કહેતી હતી કે બહુ વિશ્વાસપાત્ર છે.

એક વખત એના પતિના બહુ આગ્રહથી એને ત્યાં એક દિવસ રહેવા ગયેલી. એ દિવસે સાંજે કારમાં શોનાને એનો પતિ મારતો હતો એ જોઈ પડોશીએ પોલીસ બોલાવી. ત્યાર પછી એના પતિને અમેરિકા છોડવાની નોટીસ મળેલી. ફરી એ અમેરિકામાં પ્રવેશ ન કરી શકે એવો હુકમ હતો. ભારત જતાં પહેલા પતિએ જીદ કરી કે, "હું દીકરાને ભારત લઈ જઈશ અને તું પછી આવજે અને હું તને ખુબ મોજમાં રાખીશ." શોનાને હા માં હા મીલાવવી પડી. મુંબઈમાં એની નાણંદને જાણતી હતી જે દીકરાની સારી સંભાળ લેશે એવી શ્રદ્ધા હતી. હજી ભણવાના છ મહિના બાકી હતા અને પોતાનો ખર્ચો મહાણ ઉપાડતી હતી.

પાછળથી અહીં એણે પેલા અમેરિકન મિત્ર, માઈકલ સાથે લગ્ન કરી, નિયમ અનુસાર પોતાનો અને બાળકનો પાસપોર્ટ તૈયાર કરાવી લીધો. મને વાત કરતી હતી કે ભારત જઈને દીકરાને લઈ આવીશ. વકીલની સલાહ લઈને જે તે કામ કરવાની હતી. થોડા મહિનાઓમાં ફોનની ઘંટડી વાગી અને શોનાનો આનંદથી ગુંજતો અવાજ આવ્યો, "દીદી, કહો કેમ હું ખૂશ છું? કારણ, મારો દીકરો મારી બાજુમાં બેઠો છે!"

પરીક્ષા આપીને તરત શોના ભારત ગઈ હતી. એના માતૃપિતાની માફી માગી પ્રેમથી એમની સાથે રહી. એ લોકો પણ પૌત્રને મળીને ખૂશ હતા. પોતે શા કારણે આવી છે એ બધી વાત એના માતા-પિતાને સમજાવી દીધી. શોના રોજ થોડા કલાકો દીકરાને પીયર લઈ આવે અને પતિના, ઘર રાખીને સાથે રહેવાના સપના, સાથે સમંતિ આપે રાખે. માઈકલ દિલ્હી આવી ગયો હતો અને અમેરિકાની ત્રણ ટીકીટો બૂક કરાવી હતી. નક્કી કરેલા દિવસે, શોના રોજની જેમ દીકરાને લઈને નીકળી અને મુંબઈથી દિલ્હી રવાના થઈ ગઈ. પછી દિલ્હીથી ત્રણે જણા અમેરિકા આવતા રહ્યા. "મારા દીકરાને પિતાના પ્યારથી વંચિત નથી રાખવો પણ યોગ્ય પરિસ્થિતિની રાહ જોવી જ રહી. તમારા સૌના સહારે શોના આજે ફરી પાછી દીપિકા બની શકી છે."

અણસમજમાં રસ્તો ભૂલેલી દીપિકા પાછી ફરી ખંત અને વિશ્વાસ સાથે સાંચે રસ્તે પગલા માંડી રહી હતી.

----- સહાયકર્તા-- સરયૂ પરીખ

Turn Around

Deepika became Shona

I had been a volunteer for a domestic violence organization for many years when one day I received a call requesting help from a young, educated Indian woman. She was calling from a women's shelter where she had been staying for the last three months with her five-year-old son.

She was a petite, smart-looking young woman. But her face carried lines of worry. She said, "I told you that my name is Shona, but my given name is Deepika."

She was from a prestigious family in Mumbai. When she had met her husband, he was 30 and she was only 18 and had just finished her first year of college. As a teenager she had big dreams and was rebellious. When she was given the opportunity to go to America, she forgot that she was a Hindu and he was a Muslim. She thought that she was in love and ignored all the warning signs. They lied about her age and used several other tricks to get her visa. Deepika came to the USA and closed all doors behind her in India. She became Shona. In very short time, she realized that she was all alone in this strange country and totally dependent on her controlling husband. She had no college education and no work permit.

With tears in her eyes, she said, "My family was so ashamed. They told people that I had gone to the USA for studies." She regretted the secrets and lies of her teenage time.

Her husband worked in an automobile garage. Shona was working in a gift shop. She had a good relationship with the owner of the shop and did her job well. But her husband had become abusive. Two years after their marriage, she gave birth to a son. The rough treatment from her husband was hard on her. One time she had to call the police. The situation had become unbearable at home, so she had taken this desperate step of moving to the shelter.

The stay at the shelter was restricted to one month, but extensions depended on many factors.

When she came to see me, she had just been informed that she needed to move out of the women's shelter. She was studying at the local community college to be a nurse's assistant, and her ultimate goal was to become a nurse.

Her friend with similar experience guided her to contact our organization.

She was seeking financial and emotional support. She needed money to rent her own apartment, to pay college fees, and to get a good lawyer. I presented her case to the board of the domestic violence organization. They were impressed by her determination and the desire to become a professional individual. We approved rent money for several months, paid her college fees in full, and found her a lawyer.

Now Shona was able to focus on her studies and her son. She filed for divorce. She said that she did not want anything except custody of her son. But things have a way of getting complicated. So many times she would call me in total frustration: the long delays in the court system, the uncertainties and responsibilities. It concerned me when she said, "I will escape to Canada with my son and make sure that he can never find us. I need to teach him a lesson." I would try to calm her down and point out the legal problems that would arise for her if she were to do something so desperate. In time, I felt assured that she would not do anything rash.

Now and then I would hear her excited voice on the phone. "Saryu! Guess what? I got A's in all of my classes!" She received a scholarship for the following semester so it was less of a burden on our organization.

Her divorce was finalized, and Shona got joint custody of their son. She realized that she had to be more careful and maintain cordial relations with her ex. In the meantime, she was getting to know one young man named Michael. She said he was very kind and trustworthy.

Upon her former husband's insistence, one day she visited him for several hours. But when she was leaving, a neighbor saw him hit her.

The neighbor called the police. After that he was ordered to leave the country with no option to re-enter.

But all this time, her ex was confident that Shona would come back to him. He insisted on taking their son back to India with him. He said, "Over there, everything will be back to normal. You come later, and I will keep you in comfort." Shona had to agree with a heavy heart. She was barely supporting herself and had at least two more semesters to study. She knew his sister in India would take good care of her son.

Shona quietly married Michael and had prepared the necessary passports for herself and her son. She finished her final exam and flew to Mumbai the next day.

Her ex had rented them an apartment and had made plans for their life together. Shona made peace with her family and let them know her situation. Every day she would take her son to her parents' house at a specific time. As planned, Michael quietly came to Delhi and booked three tickets to fly back to America.

One day, with the pretext of going to her parents' house, she left with her son and instead took a flight from Mumbai to Delhi, where they met Michael. From there, Michael, Shona and her son flew safely back to the U.S.

I was surprised to hear her excited voice on the phone. "Saryu! Guess why I sound so happy! It is because my son is right here sitting next to me. We just got back from India. Thank you for giving me the chance to become Deepika once again."

I felt the happy vibrations of a mother's heart.

The veil of desires and ignorance of youth prevented her from seeing reality. The experience left irreparable bruises long after coming out of the situation. Choices she had made seven years prior had cost her a lot, but we are glad that she survived holding several helping hands.

Mentor- Saryu Parikh

A white dress with red flowers

In my beloved city Bhavnagar, on my parents' teaching salaries, we lived comfortably, even if it was month-to-month living. As a middle-class family, we had our own bungalow with a good-sized garden and more than ten mango trees. I was in charge of taking care of the rose bushes. I had a few dresses which I used to fold carefully and arrange on one shelf in a cabinet. We had not experienced much luxury in our lives, so what you did not have you did not miss having.

When I was a child, I had gotten sick with Typhoid fever and after that, for some unknown reason, I had become a chubby little teenager. My cousins used to tease me, saying, "Double Typhoid, if you worry, you will lose weight." And I used to ask, "Tell me, how to worry?"

My father did most of the shopping, but for my clothes I always went with my mom. I used to wait for the Saturdays when my mother had half day of school. On shopping day, I would be ready early and with all the silent body language I could muster, I would encourage my mom to get ready. The fear of the arrival of some unexpected guests and any delay because of them was very traumatic for me. I would rush to offer them tea and quickly prepare it and serve the guests. After that, I would stand near the door to express my urgency without being rude.

That special day we went to our newly-found favorite fabric store. The men started showing us different fabrics for my dresses. That special attention to this thirteen-year-old girl was sweet like honey. One man brought out a roll of fabric from the far corner. As soon he unrolled this soft white georgette with tiny red flowers, I was sold. The measuring tape came to the end, showing some damaged material. My mom said, "We cannot buy this fabric." My eyes were glued to the fabric. The tears shined in my eyes. My mom gave in. The dress was made from that smooth material and I was allowed to wear it only on special occasions. I was quite pleased just folding and unfolding that white dress with red flowers.

One day I was feeling sick, so I went to my uncle's small medical clinic. He did not clearly explain to me that pneumonia is a serious thing to have. I was in pain that whole afternoon. When my mom came home from

school and saw my face, she felt very guilty for going to work. I barely remember the next four days as my mom was hovering around my bed and my father had a worried look on his face. In the middle of the night they were rubbing medicine on my side so I could breathe. My brother was going in and out of my room trying to find ways to cheer me up. We had lost my five-year-old sister after two days of fever less than four years prior. That heart-wrenching experience was quiet, yet very loud all around us.

On the fifth day I was a little better. I was to get a sponge bath. I was lazily looking around and I ended up staring at the white dress with red flowers in the cabinet. My mother followed my stare and smiled. Right after my sponge bath she brought out that dress and helped me to wear it. As my brother walked in, he saw the grin on my face and started to tease me, and I giggled for the first time in days.

As my awareness returned, the first thing I remember was that my hand and fingers seemed thinner. Just then I realized that I had lost significant weight. Wow! My dream came true.

During more than two weeks of recovery many friends came to visit me. I had a very loyal friend name Hansa. She had so much affection for me that I used to take her for granted and for any small thing I used to pick a fight and stop talking to her. My mother used to tell me, “Saryu! If you do not value the love coming your way, you will stop receiving it.” With three other friends she came to see me. I responded with a gracious welcome and after that I learned to appreciate her generous interactions with me.

That day, I was feeling good enough to go out and check on my roses. A beautiful pink rose was smiling at me. I plucked it to take inside the house. I saw my mother sitting at her desk working on her poem. I presented that rose to her. Her smile expressed her relief knowing that I was healthy again. The next day I saw that the rose was carefully arranged in between the pages of her book.

I resumed my activities as a slimmer, prettier teenager. The white dress always remained my favorite even after I had outgrown it.

Years had gone by. After marriage, we had settled in America. In 1993, mom passed away in Vadodara. Afterward, I went back to our old house, the home I had left twenty four years before, leaving a void in the lives of my loved-ones. I was feeling raw emotions in the deepest corner of my heart. When I opened my mother's cupboard, I saw my white dress with the red tiny flowers and her book next to it holding that pink dry rose. I was overwhelmed with emotions as if the little girl was looking out from the secret window of my heart! I looked with my tear-filled eyes as somebody entered the room.

Our maid-helper of many years had come with her granddaughter, Mena. She told me that she had seen my mother touch this dress tenderly with a gentle smile on her face when she used to miss me most. I held that dress close to me for a few minutes and handed it to Mena. A joyous smile brightened her face and she left with her grandmother, giggling.

I took the book with the pink rose and sat there, enveloped in the arms of the warm memories.

[PADMSHRI award for my brother](#)

Namaste, My brother Munibhai, Dr.Mahesh Haribhai Mehta, is honored with one of India's most prestigious national award, PADMSHRI. We are proud of him, as always. 2011.

પદ્મશ્રી

હરિ જાન્હવીનું કમલ બીજ

હુંક ભાણજી નાના નીરજ

ઋજુ સ્નેહ સરયૂ સાથમાં

રહ્યું સુખ ઈલા સહવાસમાં

સત્ કર્મ પ્રખર પ્રભાસમાં

આ પદ્મશ્રી મુનિ હાથમાં

Comments:

* In last couple of years, you have made a remarkable progress in your poetry compositions. Your English poems are more poetic...that does not down grade the Gujarati ones. Congratulations for all the efforts you have put in to enjoy the self...The creations will die out some day...but the efforts placed to evoke the self from within will travel a long in the journey of life. You are blossoming in this art of expressing self with the medium of poetical words... Wish you a still higher achievement in this field. ...

Kiritbhai Parikh

* Poem: “Urvashi” : Wonderful. You surpass us all in reaching the fearsome depth of feeling. I can feel it but can't possibly dare to express even after so many years. ...*Dr.Munibhai Mehta.*

* Your poetry has been a surprising gift for us all. It has given you new purpose and it is amazing to see how well you are able to express yourself in English. The poetry will be something for your grandchildren to enjoy and remember grandma by... *Sangita and Mridul*

Poem “Till we meet again” brings tears to my eyes. ....*Sangita.*

* “A Wonderful Smile”. I can't say enough about this wonderful poem. Really well done, mum. You truly captured the trip. ...*Samir. (His book of stories.: “Running On Empty”).*

* Dilipbhai's *paintings* are so lively and beautiful. It seems like each figure wants to come out. It shows the depth of artist. On poems: Thank you for sharing the beautiful poetry which shows knowledge and artistic creation. I had to read some a few times. It is just beautiful like nature . ...*Mrs.Bakul Dilip Vyas.*

* Your poem “Urvashi” touched my heart, and one more tear-drop dropped from my eye. What a wonderful thought and expression power to put memory in simple yet magnificent words!

....*Kusum Radhekant Dave*

* મૌનનો ગુંજરવ' સંધ્યાની છાંયડી ને મીઠો મનરવ તારો ને મારો આ મૌનનો ગુંજરવ' વાહ! બહુ જ બોલકુ કાવ્ય!... *vijay shah*

* તમારાં લખાણોમાં વાક્યરચનાની શુદ્ધી ધ્યાન ખેંચે છે. તમે ભુલ વગરનું લખો છો. મને થાય છે કે તમને ભાષા સાથે નાતો પહેલેથી જ હશે. તમારી ભાષાશુદ્ધી માટે સારચે જ અભિનંદન ... કુરુક્ષેત્ર: શરીરક્ષેત્ર —ગીતામાં કહેલી વાતનું સરસ અર્થઘટન; પાંચાલી, દ્રૌપદી: કુંડલિની. “પાંચ ચક્રને જગત કરતી પાંચાલી વશીકાર બને” સચોટ પંક્તીઓ; “આ દુર્યોધન જે વસે મહી,” “જનામિ ધર્મમ્ ન ચ મે પ્રવૃત્તી” વાળું એનું પ્રસીદ્ધ વાક્ય સૌને કેવું લાગુ પડે એ તે વાત તમારી આ પંક્તીમાં સરસ સ્ફુટીત થાય છે. ધન્યવાદ...

“નીતરતી સાંજ” છેલ્લી બે પંક્તિઓમાં ‘હવે’ શબ્દની તાકાત જુઓ ! એ શબ્દના આવવાથી છેલ્લી પંક્તિ આખા કાવ્યને એક નવું જ પરિમાણ આપી દે છે. સર્જકની આખા કાવ્ય દરમિયાનની ઝંખના ‘હવે’ શબ્દથી નીખરી ઉઠે છે... *Jugalkishor Vyaas*

* “સંમતિ લગ્ન”, સુંદર, ભાવનાસભર વાત લઈને આવ્યા છો. વિષયને અનુરૂપ ચિત્ર બદલ દિલીપભાઈને પણ અભિનંદન. ઈશ્વર આપને સદૈવ કલમ અને પીંછીનાં સુભગ સમન્વયથી તરબતર અને તરબોળ રાખે. —*Dr. mahesh Rawal.*

* “નવમાસ એક અંગ બનાવી ચેતન ઝરે જનેતા, પ્રથમ પ્રાણ પૂર્યાની પીડા આનંદ અશ્રુ કહેતા” ... સરયૂબેન, તમારા “સમજવું” કાવ્યમાં ઉપરની આ પંક્તિ ખુબ સરસ છે... અને ખાસ તો સમજવા લાયક છે..તમારા કાવ્યો અને દિલિપભાઈ ના ચિત્રો નું સંમિશ્રણ ....વાહ વાહ! રામજી જોડી ક્યાં બનાઈ... બધાઈ હો બધાઈ... —*Naredra Jagtap*

* “પાપણ પરસાળમાં શોધે ચાર પાંદડી, ધોળા રે ફૂલ પીળી ડાંડલી...” આપની કવિતાને પોતિકી સુગંધ છે. વિવિધતા અને લયની હથોટી એ આપને કુદરતી દેન છે એવું કૃતિઓમાં નીખરી આવે છે. અભિનંદન. ....*રમેશ પટેલ (આકાશદીપ)*

"Smile Again": My goodness! What a wonderful blog you have! You really have a way with words; all of the entries speak volumes. The first one is so powerful, and those about your grandchildren are so precious.

..Kathleen Crissman. Educator at Literacy Council.

* "બુચના કૂલ" બહુ જ લય બધ્ધ વાચન કરવાની મજા આવી-બહુ સુંદર કૃતી,વાહ!—

and on "સંભાળજો": Wah! Wah!-Kamal nu Maa nu hrudaya chhe. ....હરનિશ જની

* "અત્યંત નાજુક લાગણી અણકહી જે અનુભવી; પ્રાર્થના, હીરદોરથી રક્ષા કરો મમ વીરની"

આતો અ-ક્ષર રાખડી બનાવી તમે! બહુ સરસ અને સહજ અભિવ્યક્તિ.... *Shree.Pancham Shukla*

* કવિ હૃદય, ઊર્મિ શબ્દ સહારે..સહારે વિહારે.. સુંદર અભિવ્યક્તિ...આધ્યાત્મિક ભાવને સુંદર રીતે વ્યક્ત કરનાર કવિયત્રી.

ચિત્રકાર, હૃદય ઊર્મિ પીછી , રંગને સહારે વિહારે..આધ્યાત્મિકતા સાથે પીછીની કરામત, સાથે રંગોની સુંદરતા ભળે અને એ ચિત્રોની અંદર રહેલી ભાવુકતા.. પીછાણવી થોડી અઘરી ખરી...!!! સુંદર ચિત્રો જોઈ..મન પ્રકુલ્લિત બની ગયું....*વિશ્વદીપ બારડ*

* પ્રિય સરયૂદી , wonderful poem i have ever read. ખૂબજ સરસ શબ્દોમાં મનમાં ચાલતા વિચારોને આલેખિત કર્યા છે

એમ કહુ તેના કરતા તો જીવંત કર્યા છે તે યોગ્ય કહેવાશે. અને મથાળું કેટલું સરસ " shadows in mist "વાહ મજા આવી ગયી નામ વાંચીને.તમારા કાવ્યસંગ્રહનું નામ ખરેખર ખૂબજ સરસ છે. "નીતરતી સાંજ." સ્નેહ- કલ્યાણી વ્યાસ. Puna, India

* Your poems make me feel better. Thank you so much for sharing your gift! .. *Dr.Vivian Brown.*

* "Give-Receive": My friend of forty years; thanks for giving and receiving. ....*Vreni Shayani*

* તમારું સાહિત્યસર્જન અને સામાજિક સેવાનું સાયુજ્ય સાચા અર્થમાં સાર્થક છે. કલા અને નક્કર જીવનનો સમન્વય બન્ને કાર્યોને યશ અપાવે છે. કલા ખાતર કલા કે જીવન ખાતર કલાની ચર્ચાનો અહીં સુંદર જવાબ છુપાયેલો છે. ધન્યવાદ. *JJKishor.*

* "MEGHDOOT" painting is શાઙ્ગિણ: વર્ણચૌરે....*Dileep Sharma*, Banaras Hindu University,Varanasi. meaning of : શાઙ્ગિણ: વર્ણચૌરે – કૃષ્ણ કે ધનુષ કા નામ શાઙ્ગિ હૈ, ઇસલિયે ઉસે શાઙ્ગિ કહતે હૈં. કૃષ્ણ કા વર્ણ શ્યામ હૈ તથા મેઘ કા વર્ણ બી શ્યામ હૈ; અતઃ ઉસે કૃષ્ણ કે વર્ણ કો ચુરાને વાલા કહા ગયા હૈ।

This is taken from meghdoot by kalidas who had described cloud as a thief who has stolen colour of lord shree krishna. I used this simile because your painting of meghdoot is serene. I liked it from my deep down. Of course I came to your blog by accident. I was just searching depiction of this great book on google.May king of kashi lord shiva bless your brush so that you can make more enchanting paintings like this.

નમસ્તે..અનેક પ્રેરણાદાયક પ્રતિભાવોમાંથી અહીં અલ્પ. જેમાંથી શીખવા મળે એ પ્રતિભાવો પણ આવકાર દાયક... સ્વભાવગત સ્વતંત્ર સર્જક જીવોની ભેટ, નિજનંદ ઉદ્દેશ. ...ગુજરાતી, અંગ્રેજી અને હિન્દી ભાષાઓમાં ભાવદર્શન સહજતાથી. ..દરેક ભાષાની શુદ્ધતા જળવી છે. સરયૂ

It is a very special joy to receive the compliments and suggestions from many corners of the world. We are touched by the love sent by hundreds of known-unknown art appreciators. Saryu-Dilip

Angel In Me

***I spread my arms,
And there shall be flowers!
I flip my wings,
And there shall be spring.
I open my eyes,
And there shall be light.
I open my mind,
And people are kind.
I share my bread,
And there shall be peace.
I share my heart,
There shall be delight!***

બસ, શબ્દોને અહીં રોકું? ને પતંગિયાને ઉડવાં અંદર-બહાર, અંતરની બારી ખોલું. - સરયૂ

*Stop the words; for silence to go in and out, open the window of
the mind*

Saryuparikh@yahoo.com

HDKP@yahoo.com

Austin. Texas. U.S.A.

-----X-----